62275

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM MÜZİK DERSLERİNDE BLOK FÜT EĞİTİMİNİN YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİME AKBABA TAKMAZ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 15 Temmuz 1997

Tezin Savunulduğu Tarih : 23 Haziran 1997

Tez Danışmanı : Yrd.Doç. Nurlu ERAL

Diğer Jüri Üyeleri : Yrd.Doç. Cengiz ÜNAL

Yrd.Doç. Şerife GÜVENÇOĞLU

HAZİRAN 1997

İÇİNDEKİLER Sayfa No:

ÖNSÖZ ..... **i**

ÖZET ..... **ii**

SUMMARY ..... **iii**

GİRİŞ **1**

BÖLÜM I. EĞİTİM **3**

1.1. Dünyada Eğitimin Gelişimi 4

1.2. Türkiye'de Eğitimin Gelişimi 7

1.3. İlköğretimde Sanat 12

1.4. İlköğretimde Müzik 15

1.4.1. İlköğretimde Müzik Dersinin Yeri ve Önemi 15

1.4.2. Okul Öncesi Müzik Eğitimi 18

1.4.3. İlköğretimde Müzik Eğitimi 20

BÖLÜM II. NEFESLİ ENSTRUMANLAR VE BLOK FLÜT **28**

2.1. Nefesli Enstrümanlar 28

2.1.1. Türk Müziği Nefesli Enstrümanları 28

2.1.2. Batı Müziği Nefesli Enstrümanları 30

2.2. Blok Flüt 37

BÖLÜM III. İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA MÜZİK DERSİNİN UYGULANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ **43**

3.1. İlköğretim Müzik Dersi Programları 43

3.2. İlköğretim Müzik Derslerinde Kullanılan Kitapların Değerlendirilmesi 50

3.2.1. 1980'den Günümüze Kadar Kullanılan Kitapların Değerlendirilmesi 50

3.2.1.1. Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3'ün Değenlendirilmesi 50

3.2.1.2. 1986 Programına Göre Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3'ün Değerlendirilmesi 51

3.2.1.3. Ortaokul İçin Müzik 1-2-3'ün Değerlendirilmesi 52

3.2.2.2. 1996 Yılında Kabul Edilen Müzik Kitaplarının Değerlendirilmesi 53
3.2.2.1. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi 53
3.2.2.2. İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi 54

SONUÇ 56
ÖNERİLER 59
BLOK FLÜT METODU ÖNERİSİ 60
BLOK FLÜT'E BAŞLANGIÇ İÇİN EGZERSİZLER 61
DAĞARCIK 74
KAYNAKÇA 99
ÖZGEÇMİŞ 102

ÖNSÖZ

"İlköğretim Müzik Derslerinde Blok Flüt Eğitiminin Yeri" konulu bu yüksek lisans tezi, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanmıştır.

Yapılan çalışmada, eğitim içinde müziğin yeri ve önemi işlenmiştir. Müziğin çocuk üzerindeki önemi belirtilmiş ve müziğe ilginin hangi yollarla arttırılabileceği araştırılmıştır. Özellikle, müzik derslerinde bir enstrüman kullanımının gereği vurgulanarak, en verimli enstrümanın blok flüt olabileceği önerisi getirilmiştir. Çünkü, nefesli enstrümanların insan üzerindeki etkileri bilinen bir gerçektir.

Çalışmalarımda, yardım ve ilgilerini esirgemeyen İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı öğretim üyesi Yrd. Doç. Sayın Nurlu ERAL'a; görüşlerinden yararlandığım aynı üniversitenin öğretim üyesi Sayın Ali ERAL'a; özel kütüphanesinden yararlandığım Erzincan Yunus Emre İlköğretim Okulu Müdürü Sayın Sadi BİLYAY'a ve ana sınıfı öğretmeni Sayın Tülin KAÇMAZ'a ve bütün çalışmalarım boyunca benden desteğini esirgemeyen değerli eşim Talip TAKMAZ'a ayrı ayrı teşekkür ederim.

Salime AKBABA TAKMAZ

Haziran 1997

ÖZET

Eğitim bir bilim alanıdır. Ayrıca eğitimi bir çok bilimler konu edinmiştir. Eğitim insanların cemiyet hayatıyla başlar. Eğitimle birlikte sanatsal faaliyetler de gelişmiş, eğitimin tamamlayıcı bir birimi olmuştur. Sanat içinde yer alan müzik, hem seslerle hem de enstrümanlarla insanların yaşamında yer edinmiştir. Özellikle nefesli enstrümanlar, ayinler ve savaşlarda etkili olmuştur. Bütün toplumlar tarafından kullanılan bu enstrümanlar, çeşitli kullanım amaçları ile günümüze kadar gelmiştir. Yurdumuzda de etkin bir şekilde kullanılmaktadırlar. Müzik, eğitim süreci içine girmiş ve müziğin ruhen ve bedenen çocuğu iyi yönde etkilediği görülmüştür. Ders içinde şarkı söylemek ve dinlemek dışında öğrenciler bir enstrüman çalmaya istek duymuşlardır.

Bu enstrumanlar arasında özellikle blok flüt en sevilerek kullanılanıdır. Kullanım kolaylığı, ucuz oluşu, belli akordunun oluşu ve uygulama kolaylığı ile müzik derslerinin en verimli ve sevilen ensturmanıdır.

SUMMARY

Education, which is a science, is a concept fhat has been used in our language since 1940s. On scientific fields education is called 'pedagogy'. In that context, education itself expresses a discipline of science. There fore many branches of science deal with education. They all are called as Educational Sciences.

A considerable part of every single social phenomenon can be sorted out by educational sciences

The history of education comes into being with the social life which means society. In the early ages people were educated to have a resistant body to the nature, to be warlike, to be a hit -the-target bowman, to be a good hunter or to be a skillful rider. There were no schools for this hind of education but family, clan or tribe and the religious and politic leaders were the significant educational institutions and teachers. There weren't any programme, place and proper time for educational practices. Religous ceremonies, many times, were the most effective ways to educate people in early societies because during those ceremonies people act rapturously. In addition to this, the music, the dance and the poems during the ceremony were very important points of the education.

Invention of writing and starting of settled life, which are abo accepted as to be the beginning of civilization and history, set up a starting point for the education. After these two facts in history, education became institutional and organizated. At the time of ancient Turkish tribes, the young people were educated as good soldiers. The ancient Greek education had also the same targets. In the ancient cities of Athens and Sparta young people were taught physical education of war. Later on the education in Egypt and in Athens became face to face. For instance, Platon lectured to the young at the 'academia'. In ancient Egypt education started in family and at the age of five children were sent to school. Egyptian invented and used mathematics and geometry. Greek philosophy pushed forward the education. In athens a liberal educational style dominated the social life. The style was influenced by Aristotle's thought. On the controry, for the education in Sparta

etatisme was the main policy. Today's western civilizations have their root from the cultures of ancient Rome and ancient Greek. Ancient Rome affected on politics, law, military and administration while ancient Greek did on fine arts, philosophy and literature. Later on in medieval Age education was influenced and controlled by religion. The pre-humanistic educational style of the early ages was changed to be a theo-scholastic educational style.

Renaissance and reform movements brought together with new waves of educational styles. The humanistic educational style of Renaissance implied a multi-dimensional and creative thought. This was an aristocrat and privileged kind of education.

From the beginnig of 17th C. intelligence has been paid attetion. That century was the century of education. 18th C. was an era of enlightening. This period was influenced most by rationalism and naturalism.

Fröbel, the representative of pre-school education, put forward that countryside educational camps would be effective. In the 29th and 20th Centuries the consept of learner-centered education, education of arts, countryside educational camps and proffessional education are pronounced widely in western civilazations.

In the history of Turkish education many points are the same as western types. Uygur Turks were one of the most civilized Turkish tribes. A very important and famous Turkish doctor İbn-i Sina classified education as intellectual, scientific, inspirational disciplined, imitative and stimulational education. The edacation in 'Medrese', which was a kind of religious school, was developed as scientific and continued on its own but this system was degenerated afterwards. During the Ist and Iınd. Constitutional periods there was some development made for education. Especially, in the period of IInd Constitution education and teachers were appreciated. Some problems were dealt with during this period. In the early days of new Turkish repiblic organization of education was very important. The whole educational system was tried to be changed to a new and an up-to-date one.

It's an undebatable reality that music influence nearly all of the educational sciences. If the child is grown up with music, he can stand on his legs in the battle field of life. Therefose we need to know about the musical wind instruments which are one of the essential elements of music. Wind instruments are always the wearest ones to the child.

During the ages these intruments have been activated in the most important times and places. Many civilizations like Chinese, Indian, Sumerian, Assyrian, Egyptian and Hebrew used many kinds of wind instruments especially in religious ceremonies.

During classical period, wind instruments influenced grealtly the actual life of Greek and Rome societies.

Before Islam, Turkish states in the history used wind insturements. During this period notably pipes are demanded and they were tongue of the crowds for many social events. The pipes in military bands, strikingly, in the time of war, were very forcible and persuasive.

Altays, anothes Turkish state in history, many northern Turkish tribes, state of Timur, state of Hıtays, state of Seljuks and state of Ottomans were used wind instruments, remarkably pipes, in their military bands in the battle field at war in order to alarm, to encourage the soldiers and to make angry the enemies.

In today's Turkish Folk Music and Turkish Classical Music a wide range of wind instruments are used. 'Zurna' family is probably tha largest one and the members are commonly used. Roughly the family can be classified as 'Cura Zurna', 'Orta Zurna' and 'Kaba Zurna'. The best musical results can be got from the ones which are made of the plum-tree wood. A 'Zurna' basically consist of five parts: Gövde, kamış, metef, avurtlak and zarnal. There are seven sound holes on the body.

Mey, an uncommon member of the family, has eight sound holes on the body. It has three parts: Body, reed and clamp. This instrument can be classifield as 'cura', 'orta' and 'ana' mey.

Another woodwind instrument 'sipsi' is a very small instrument. There are 5 or 6 sound holes on the body. This instrument is made of the branch of the willow-tree.

'Çifte', mean 'double', consist of two pipes which are made of the wing bone of an eagle. Each pipe has seven sound holes.

'Kaval' is wed common in Anatolia. Shepherds use this instrument at work. It's known as its chromatic sound.

'Tulum Zurna' is a type of bagpipes. It's bag is made of Kidskin and there are two reeds on the bag. The instruments consists of four parts: Lülük, Gövde, Nay and Tekne.

'Ney' is one of the most important elements of religious Islamic music. It's made of reed and there are seven sound holes on the bady. 'Nısfiye' is also a type of 'Ney'. It is one octave more high-pitched than 'Ney'.

There are a lot of wind instruments used in Western Classical Music. Flute is one of those. A flute has a great importance in orchestra. There are types of flute made of both metal and wood. Bassely, a flute has three parts: Head, bady and tail. Block-flute which is a type of flute, is commonly used in school by students. The instrument has a nice and emotional sound. Mainly, there are two types of flute, Piccolo and Alto.

Oboe, another western musical instrument, is made of rosewood or ebonite. An Oboe has simply three parts: Upper bady, lower bady and tip. This instrument is significantly succesful of sounding the short meaningfull and characteristic songs. There are three members of oboe family: Cor anglais oboe d'amore and henkelphone. Cor anglais is also known as 'English Horn'. This instrument was evaluated to today's shape in 19th C. It has 3.5 octaves vocal range. It is used to impress feeling of hunting and war in orchestra.

Clarnet, which is used with a reed, consists of four parts: Back, drum, bady and tip. It can easily be used of sounding the impressive musical themes. There are two types of this instrumet: One of them is called bass-clarinet and the other is small-clarinet.

Bassoon, an another woodwind instrument, can be used either single or in groups with other instruments in an orchestra.

The metal wind instruments are as follows: French horn, Trumpet, Trombone, Euphonium Saxsophone ... etc.

So for, we have some knowladge about the musical wind instruments above. After this point we're going to have a brief look to the education of the child.

Starting from the very early ages, even from the birth, the baby has an interest and talent towards the musical sound because baby is brought up with the lullabies and songs of mother. Therefore, the art of music, which expresses our emotions thoughts and impressions by using sound and rhythm, is a leading and effective activity in all kindergarten programmes. In a daily programme of a kindergarten music has the major place.

Musical activity influences the child's phonology and his language acquiring. It also helps children to develop a special response towards rhythm. Music makes children feel belonged to a group and feel the cooperation. It also helps children to express themselves. It has a great importance of child's being sociable and gives them the feeling of trust and success. Briefly, music socializes the child.

Music is a lesson in the primary school programme. The lesson has a spesific programme which includes an eight year musical education. The programme is formed of three main parts considering the physical conditions of the institutions and the musical evolution of students. The first period means the first three years. (Classes 1.2.3.) the second period (classes 4.5) and the thirt period is the last three years (classes 6.7.8.). This music programme based on a common musical repertory which has significant examples of main music types in Turkey. It also keeps the national thought fresh via selected songs. It is stated in the programme that the music is going to be analysed with all of it's points we face in life. Therefore the child will be grown up with all of his emotional dynamic and comprehensional behaviours as a whole.

Principally, music lessons should be in the well-decorated music classrooms. If this is not possible providing the materials needed, the lesson can be hold in any suitable place.

The music lesson has many target points. Some of them as follows:

-to have the basic musical knowledge,

-to know the sounds with their own basic specialities,

-to percieve the basic relationship between the sounds,

-to learn the princibal elements of music,

-to have an idea about musical instruments,

-to get in touch with the other people via music,

-to use the Turkish properly when singing,

-to write musical printing correctly,

-to read musical printing correctly,

-to goin a multi- dimensional and tokerated musical understandig,

-to develop a special musical personality

and so on.

Here we can say some of the pecularities that music gives the child. For instance, they can have both single and multi-sounded national song repertory. They can improve their creativity and talent of expression. They can make richer their social life in or out school. They can have the willing and habit of using the music as a pastime activity. They can have the knowledge of world - wide and national musical values.

As it can be understand from the explanation above, tha child has a great interest and love towards music. There fore, it mustn't be used just as singing and listening to music. This tendency should be accompanied and backed up with a musical instrument. For an avarage primary school student the best musical instrument would be a block-flute.

This instrument always is an interesting one for it's easy learning to play and for it's sound. It also pleases the student from the points of economy and morality. This instrument has been used as a classroom instrument before 1996-97 year of education. The about block flute was given in the lesson book. The songs were suited to the

instrument. This programme was impulsive and motivational for students musical education. Starting from 1996-97 year of education, the programme is changed. There's no block-flute education in the new programme there are only general knowledge about music, sound knowledge and some songs. This new situation effects badly the process of learning and teaching of music.

GİRİŞ

İnsan maddi ve manevi yönleriyle bir bütündür. Bu bütünün duygusal şekillenmesine iç oluşum denir. İnsanın bu iki yönünün uyumunun sağlanması bir anlamda eğitimin de amaçlarındandır. Böyle olduğuna göre bu uyumu sağlayacak sanat etkinlikleri eğitimde yer aldığında tüm eğitim süreçlerini daha etkili kılabilecek bir güce sahip olur.

Sanat duygu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve iç içe geçmiş bağlantıyı vurgular. Bu nedenle sanat hem öğrenme hem de gelişme sürecinin etkin bir yardımcısıdır.

Sanatın çeşitli dalları vardır, bunlardan birisi de müziktir. Psikolojik ve fizyolojik etkileriyle her türlü müzik insan davranışlarında değişiklik yaratabilir. Geçmişi, mevcut durumu ve geleceği kapsayan ve insanın tüm davranışlarını yöneten beyin, şartlanmalara göre insan davranışlarına yön verir.

Müzik, doğrudan doğruya insanın duyum ve bilinçle ilgili davranışlarının merkezi olan beyni etkiler. Bu bir fizyolojik etkilenmedir. Bunun yanı sıra, insan psikolojisine de etki eder. Müzik, türüne göre insanın davranışlarına yön verir, iç oluşumunda çeşitli etkiler yapar. Bu nedenle hastalıkların tedavisinde de kullanılır.

Müzik insana yas, keder, neşe, durgunluk, coşku, canlılık, incelik, güçlülük, düzenlilik ve güzel duygular verir. Bütün bunların hepsi bir durumu yansıtan davranışlardır. Müziğin insanlar üzerindeki fizyolojik ve psikolojik etkilerini şöyle açıklayabiliriz. İnsanlara sükunet verir, vücudu ruhu ve zekayı etkiler, sevgi duyguları aşılar, kabiliyetlerin gelişmesine ve çalışkan olmaya yardım eder.

Müzik dersleri her zaman bir enstrumanla sürdürülmelidir. Bu enstrumanın blok flüt olarak belirlenmesi çok faydalı olacaktır. Kullanım kolaylığı, yöreselliği, özellikle halk ve sanat müziğine ait pek çok parçayı zorluk çekmeden çalmak kolay olacaktır. Bu sebeplerden dolayı, bu çalışmada şimdiye kadar okunan ilköğretim müzik kitapları değerlendirilerek blok flüte başlangıç için yazılmış egzersizleri kapsayan bir metod önerilmiştir.

BÖLÜM I EĞİTİM

Eğitim 1040'lardan beri dilimiz yerleşen bir terimdir. Bu tarihlerden önce "eğitim" yerine Arapça "terbiye" sözcüğü kullanılırdı. Günümüz eğitim terimi, yazı dilinde ve konuşmalarda genellikle aşağıdaki anlamda kullanılmaktadır.

"Eğitim bir bilim alanıdır. Eğitim alanını inceleyen bilime eğitim bilimi (eğitbilim, pedagoji) denir. Çoğu zaman eğitim bilimi yerine eğitim sözü kullanılır. Bu anlamda eğitim bir bilimi (disiplini) anlatır. Ayrıca eğitim birçok bilimler konu edinmiştir. Bunların hepsine eğitim bilimi denir." [1]

Bu kavram, hem bilimsel hem de aktüel yanı ile oldukça ilgi çekicidir. Temel bir sosyal kurum olduğu kadar, aynı zamanda öğretim kurumlarında uygulanan bir teknik, öğretim faaliyetlerinin tümü tahsil, terbiye, yetişme ve yetiştirme gibi manaları içerir. "Eğitim denilince akla gelen ilk şey insandır. Sadece yetiştirme açısından ele alındığında, insanla beraber ikinci planda hayvanları da ilgilendirir. Ama öteki manaları ile düşünülürse, eğitim insan kavramıyla neredeyse bütünleşmiş gibidir." [2]

Kuşkusuz çocukların ve gençlerin anlayış ve yetenekleri, eğitim yolu ile en son sınıra kadar yetiştirilir ve insan davranışları, milli eğitim doğrultusunda değiştirilir.

"Buna göre eğitim bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır. Bu

---

[1] Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN, "Eğitime Giriş", Sevinç Matbaası, Nisan-1989, Ankara, s. 14
[2] Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN, "Eğitim Sosyolojisi", Atatürk Ün. Kazım Karabekir Eğit. Fak. Matbaası, 1991-Erzurum, s. 10

değerler, öğrencilerin davranışlarını ve dilek düzeylerini yine eğitim yolu ile etkilerler. Keza, bireylerde eğitim düzeyi, fikir, duygu ve ahlaki tutumlar geliştikçe, çocuklara ve gençlere verilen eğitim de esasta seviye kazanır, gelişir." [3]

1.1. Dünya Eğitiminin Gelişimi

Eski Yunan'da halk, köle ve vatandaş olmak üzere, ikiye ayrılmıştı. Eski Yunanlı güzel konuşma, meydanlarda nutuk verme ya da tartışma, oyun ve beden eğitimi gibi işlerle uğraşır, diğer bir çok işi kölelere yüklerdi.

Eflatun; ideal devletin ancak eğitim aracılığı ile gerçekleşebileceğine inanmasının yanı sıra, diğer taraftan, insanların asil veya köle olarak doğduklarını söylemekte idi. Ona göre; köle olarak doğanları fikir ve ahlak yönünden asillerin düzeyine çıkarmak olanaksızdı. Eğitime en üst düzeyde yer verilmesini öneren Aristo da Eflatun gibi düşünmekte idi. Ona göre erdem asillere özgüydü.

Eski Yunan sitelerinden Isparta'da eğitim sistemi savaşçı yetiştirme amacını taşıyordu. Toplumun refahı, kişinin savaşçı yapısının gelişmiş olması ile eşdeğerdeydi. Refah ölçüsü ise savaş yönünden üstünlüktü. Birey, devlete bir şeyler kazandırdığı oranda önem kazanmaktaydı.

Onsekiz yaşına kadar barakalarda eğitim gören çocuklar, yüzme, koşma, jimnastik gibi sporlara ağırlık verilen bir eğitim alırlardı. Bu eğitimde, sanat ve edebiyat dalları yer almıyordu. Önce muharip, sonra senatör olan bireyin aile yaşantısı hemen hemen hiç yoktu.

Atina ve Isparta sitelerinde eğitim farklı olmakla birlikte her ikisinde de genel amaç iyi bir vatandaş yetiştirmekti. Isparta'da iyi vatandaş, iyi asker anlamına gelmekteydi. Atina ise demokrasi için eğitme amacını güdüyordu. Atina'da, yedi yaşına kadar ana ve esir köle tarafından büyütülen çocuklar, sert bir disiplin uygulanan ücretli okullarda eğitim

---

[3] Prof. Dr. Fatma VARIŞ, "Eğitim Bilimine Giriş", Ankara Ün.Basımevi, Ankara-1991, s. 5

görürlerdi. Bireysel eğitim yapılan okullarda müzik, edebiyat ve beden eğitimi verilirdi. sertti, dayak yaygındı. Öğretim bireyseldi. Farklı konular için farklı okullara gidilirdi. Bu okullar müzik, edebiyat ve beden eğitimi öğretirlerdi. Atinalılar gramer, edebiyat, şiir, matematik, hitabet vb. alanlarda yüksek öğretimde görmekteydiler . Bu, programsız bir öğretim, bir çeşit usta- çırak uğraşıydı.

Roma eğitiminin özelliği ise hitabet üzerinde durması olmuştur. Hıristiyanlığın etkisiyle eğitim Roma okulları ile kilise okullarında sürdürülüyordu. İmparator Jüstinyen'in Roma okullarını kapatmasıyla eğitimsiz kalan Romalıların bu karanlık çağı Rönesans'a kadar devam etmiştir.

Rönesans'ta kültür ve eğitim canlılık kazanarak, yeni bir anlayış içinde edebiyat, mimari, sanat ve fen kolları gelişmiş, belli başlı İtalyan şehirlerinde akademiler ve kütüphaneler kurulmuş, bu canlanma İtalya'dan sonra Kuzey Avrupa ve İngiltere'ye de yayılmıştır. İlk üniversite 1348'de Floransa'da açılmıştır. Matbaanın bulunuşu, Rönesans'ta eğitim anlayışının yayılmasını etkilemiştir.

XVII. yüzyıl akıl çağı olanak tarihe geçmiştir. Bu yüzyılda eğitim planlı, sürekli ve mükemmel bir hal almış, dersler metot ve içerik yönünden de geliştirilmiş, pozitif bilimler ağırlık kazanmıştır. Bu asırda yaşayan büyük eğitimci J. A. Komensky XVIII. yüzyılda yaşayan Jean Jacque Rousseau'ya esin kaynağı olmuştur. Modern eğitimin yaratıcılarından sayılan Rousseau, eğitimde bireyin haklarını ve yeteneklerinin gelişmesini, çocuğa saygı gösterilmesini savunur. Rousseau'ya göre " Tabiatın kucağında her şey iyidir; insan elinde her şey dejenere olmaktadır; eğitim sürecinde doğaya uyulması, çocuğun bireysel özelliklerine saygı gösterilmesi önemlidir." [4]

Eğitimi belli bir ilkeye dayayarak ilk defa kuramsal bir bütünlüğe ulaşma çabasını John Lock göstermiştir. Lock'un 1691'de yayınladığı bir asilzadenin yetiştirilmesine ilişkin eserinde, devrin sosyal koşullarını pedagojiye aksettirmiştir. Lock, çocuk için gerekli yaşam

[4] a.g.e. s. 159

deneyimlerinin, toplumdan ve kültürden soyutlanarak öğretmen-öğrenci arasında kazanılmasını önermiştir.

Johann F. Herbart (1776-1841) eğitimi daha sağlam temellere oturtmaya çalışmıştır. Cenevre'li eğitimci Pestalozzi'nin çocuğun yetenek ve becerilerini geliştirme amacına karşı Herbart; zihni yetilere ayıran görüşe karşı çıkmıştır. Herbart'a göre eğitimin amacı, çocuğun içinde bulunduğu sosyal düzene uyumudur. Önemli olan, kişinin yalnızca bilgi edinmesi ve zihni yönden değil, aynı zamanda karakter ve sosyal ahlak bakımından da gelişmesidir. Bu görüşleri doğrultusunda, 1892'de A.B.D.'nde Milli Herbart Cemiyeti, 1902'de de Milli Eğitim Bilimsel İncelemeler Derneği kurulmuştur.

1900 yılından sonra Amerika'da psikologlar, Almanya'da geliştirilmiş olan deneysel araştırma metodlarını kullanmışlardır. İlk psikologlar araştırma konularının seçimi ve sonuçlarının yorumlanmasında Darvin'in etkisinde kalmışlardır.

Çağımızın başında Amerikan psikolojisinin özelliğini oluşturan bilimsel yöntemler, öğretim ve öğrenme ile ilgilenenlerin dikkatini çekmiştir. Günümüzde, hemen bütün ülkelerde eğitimde çeşitli derinleşme alanlarına ilişkin araştırmalara büyük önem verilmektedir.

İnsanı toplumsal bir varlık olarak ele aldığımızda, eğitimin toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olduğunu gözlemleriz. Zira eğitim, daha çok kişileri yetiştirme ve geliştirme süreci olarak algılanır."Eğitimde mümkün olan en fazla özgürlüğün sağlanması, çok güçlü bir görüştür. En başta, özgürlüğün yokluğu yetişkinlerle çocuklar arasında çatışmalara yol açar. Bunun psikolojik etkileri çok yakın zamanlara dek, sanıldığından çok daha derin olmuştur. Herhangi bir yönde zorlanan çocuk, bunu nefretle karşılar. Öğrenme isteği doğaldır. Ancak; çocuklara istediklerinden ya da sindirebileceklerinden fazla öğretilerek bu istek yok edilir." [5]

[5] Bertrand RUSSELL, "Eğitim ve Toplum Düzeni", Varlık Yayınları, Ekin Basımevi, İstanbul-1969, s. 22

Günümüzde çağdaş eğitim, toplumsal yaşamın gereklerine, değişen dünya koşullarına, çocuğun ruhsal ve bedensel gelişimine uygun sürekli bir gelişim ve değişime açık bir olgu olarak ele alınmaktadır.

1.2. Türkiye'de Eğitimin Gelişimi

Yukarıda ana hatlarıyla açıklamaya çalıştığımız, Batı Eğitimi'nin benzer temalarını Türk Eğitim Tarihinde de görüyoruz. Sırayla Uzak Doğu, Akdeniz, Doğu ve Batı medeniyetlerinde yer almış Türklerin eğitim tarihi ana hatlarıyla Doğulu bir karakter gösterir. Ancak, doğu toplumlarının başlangıçtan beri eğitim sistemleri Batıdan daha geri olmayıp, hatta bazı yönlerden ondan daha ileridir denilebilir.

Eski Türklerin en kültürlü ve eğitilmiş olanı Uygurlardır. Zira bunların yerleşik hayatı ve din değişiklikleri vardı. Göçebe toplum iken Türklerde yaygın eğitime rastlanır. İslamiyet'in kabulünden sonra medreseler kurulmuş, örgün ve yaygın eğitim anlayışı gelişmiştir. Türk eğitim tarihinde doğrudan eğitime ilişkin ilk defa fikir ileri süren Farabi'dir. "El Medine tül Fazıla" adlı eseri eğitsel özellikler taşır. Aile reisi, öğretmen ve devlet başkanı olmak üzere üç tür eğiticiden bahseder. Büyük Türk Hekimi İbn-i Sina'ya göre eğitim öğretimin başlıcaları şunlardır a) Zihni öğretim, b) Sınai öğretim, c) Telkini öğretim, d) Tedibi öğretim (ahlak eğitimi) e) Talkidi öğretim, f) Tenbihi öğretimdir.

Bunların dışında, Yusuf Has Hacib'in "Kutadgu Bilig" Ahmet Yesevi'nin "Divan-ı Hikmet" Edib Ahmed'in "Atabetül Hakayık", Nizamül Mülk'ün "Siyasetname" ve Hüseyin Zade Ali'nin "Tacül Edep" ve Kınalı Zade Ali Efendinin "Ahlak-ı Alai" adlı eserlerin hepsi eğitimsel niteliktedir. Bu eserler asırlar boyunca medreselerde okutulmuştur. Medreselerin kendilerin özgü orijinal bir eğitim öğretim sistemi mevcuttur. Osmanlıların yükselme devrinde, Selçuklular zamanında medreselerin bilimsel seviyesi çok yüksek iken günümüze doğru seviye düşmüş, iyice dejenere olmuşlardır. Başlangıçta sistem, metod program yönünden mükemmel bir gelenek, mevcuttur. Müderrislerin tayininde liyakat (bilimsel yeterlilik) esas alınır, edebi, sosyal, dini ve tabii bilimler eşit ağırlıklı okutulurdu. Daha sonra disiplinin bozulması, müderrisliğe ehil olmayanların atanması, din bilimlerinin yoğun

birşekilde okutulup diğer alanların programlarda çok az yer alması medreselerin eğitim öğretim fonksiyonlarını yitirmelerine yol açmıştır.

"Teokratik bir monarşi olan Osmanlı İmparatorluğunun bütünüyle dine dayanan eğitimi kurumları yaratmak , Tanzimat'tan başlayarak ıslahat devrinin ana sorunu olmuştur. Askeri okullar biçiminde başlayan yenilik adımları, sanat okullarıyla küçük bir gelişim gösterir. Kurulan yeni sivil okullarla birlikte eğitim sürdürülür. II. Abdülhamit döneminde genişleyen modern eğitim çabaları 1908'den sonra hızlanır." [6]

Gerçekten de Tanzimat'tan sonra eğitim yaşamının düzenlenmesine öncelik tanıyan devlet adamları, ilk aşamada orduyu güçlendirmek için açılmış olan Mühendishane-i Bahrii Hümayun (1795) ile Mühendishane-i Berrii Hümayun'un izinden geliştirilmesine önem verdiler. Yeniçeri örgütünün kaldırılışından sonra, ordunun gereksinimlerini karşılamak amacıyla açılan Tophane-i Amire (1827), Mekteb-i Umumi Harbiye (1834) ve Mızıkayı Hümayun gibi yüksek öğretim kurumlarına girebilmek için orta öğretim kurumları olan rüştiyeler ve idadileri bitirmek gerekiyordu. Bir kısmı Avrupa'dan getirilen, çoğunluğu ordudan ayrılmış subaylar olan askeri okul öğretmenleri, çağdaş bir eğitim ve öğretimi geçekleştirmede öncülük yapmışlardır. Mesleki eğitim adına, 1860'ta ilk kez Mithat Paşa'nın açtırdığı sanat okulları ise, önceleri bir yetimhane işlevindeydi. Odu gereksinimini karşılayacak atölyelerle desteklenen bu okullara devletçe ödenek ayrılmamış, bu kurumlar kendi çalışmalarıyla giderlerini karşılamışlardır.

Tanzimat hareketi , devleti yönetenlerce başlatıldığı için medreselerden umut kesen reformcular, yeni okulların bağlı olacağı merkezi örgütler kurmakla işe başladılar. Bu örgütler içinde Mekteb-i Umumiye Nezareti (1846), Maarifi Umumiye Nezareti (1865), Darül Muallimin-i Sıbyan (1868) önemlidir.

---

[6] Server TANİLLİ, "Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz", Cem Yayınevi, 7. Baskı, Engin Matbaası, İstanbul-1994, s. 30

II. Meşrutiyet'ten sonra, her alanda olduğu gibi, eğitimde de gelişmeler olmuştur. Daha önceki birikimlerden yararlanılarak yapılan çalışmalar, 1908'den sonra hızlanır. "1912 yılında Tahsil-i İptidai Kanun-ı Muvakkat'ı çıkarılarak, parasız zorunlu ilk öğretim; her mahallenin kendi okulunu yapması ve giderlerini karşılaması koşulu konur." [7]

23 Nisan 1920'de göreve başlayan T.B.M.M. hükümeti tarafından, 2 mayıs 1920'de Eğitim Bakanlığı kurulur. Ancak; kurtuluş savaşı döneminde yapılan bu çalışmalarda pek çok zorlukla karşılaşılır.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni atılımlar yapılır. İlk aşamada öğretimde birliği sağlamak amacıyla 1924'te Tevhid-i Tedrisat kanunu çıkarılır. Yine 1924'te Atatürk, Musiki Muallim Mektebi'ni ve Türk Ocağı adı verilen Halk Evleri'ni kültüre ve sanata verdiği önemden dolayı açmıştı. Osmanlı sarayına ait bütün kuruluşların etkinliğini engellediği halde, Mızıkayı Hümayun adlı topluluğun, Riyaset-i Cumhur adı altında devamını sağlamıştır.

Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrıldığı, laik ilkelere göre düzenlenen eğitim sisteminde karma eğitim esas alınır. Okul programlarındaki değişikliklerle birlikte 1939'da toplanan 1. Maarif Şurası ile ortak (tek tip) kitap usulü kabul edilir. Açılan öğretmen okulları ve ortaöğretim kurumlarının giderleri bakanlıkça karşılanır. Buna karşın, ilkokullarla sanat okullarının giderleri 1934'e kadar özel kuruluşlarca karşılanır. Bu tarihten sonraki giderleri Eğitim Bakanlığı karşılar.

Cumhuriyetin ilk on yılı içinde, dinsel temellere dayanan eski eğitim sistemi yıkılmışsa da modern eğitime geçişte güçlüklerle karşılaşılmıştır. Özellikle, 1930-1940 yılları arasındaki dönemde, modern eğitim için büyük çaba harcanmıştır. Köylerde yaşayanların da eğitim yaşamına girmelerini sağlamak amacıyla çalışmalar yapılır. Bu amaçla kurulan, Köy Enstitüleri Cumhuriyet tarihinin en önemli eserlerindendir.

---

[7] a.g.e. s. 17

Oluşturulan yeni eğitim sistemi ile birlikte gerçekleştirilen harf devrimi ile Türk Dili tarihinde yeni bir sayfa açılmıştır. Ulu önder Atatürk, Türk harfleri ile Türk dilinin yalınlaştırılması, arınması ve dilin köklerinin çağdaş kurullarla araştırılmasını bir bütün halinde ele almıştır. Türk tarihini incelemek amacıyla kurulan Türk Tarih Kurumu'nun yanı sıra; Türk dilini araştırma ve belli kurallara bağlama görevini yerine getirecek olan Türk Dil Kurumu 1930'da kurulur.

1930'dan sonra kalkınma içerikli eğitime büyük önem verildi. Genel eğitim kurumları yaygınlaştırıldı. Köy eğitimi için yapılan çalışmalarla, köylünün gereksinimi olan eğitim, sağlık, tarım, el sanatları gibi çeşitli alanlardaki sorunların çözülmesi amaçlanmaktaydı. Modern eğitim için amaçlanan hedefe ulaşmak sadece çocukların eğitimi ile mümkün değildi. Öncelikle bu eğitimi verecek olan öğretmenlerin eğitiminin tamamlanması gerekiyordu. Bu amaçla, hizmet içi eğitimler, yaz tatilinde uygulanan yorucu ve sıkı çalışmalar, hep ileriye yönelik düşüncelerin gerçekleşmesini sağlayacak çabalardı. Böylece 1947'ye kadar on yedi binden fazla öğretmen yetiştirilerek sekiz binden fazla okul açıldı. Yurt çapında yapılan atılımlardan biri olan sanayileşmenin ihtiyacı olan kalifiye eleman yetiştirilmesi için sanat enstitüleri açıldı. 1950'lerden sonra ilkokul ve orta okul kesimlerine imam hatip okulları eklendi. 1970'ten sonra uygulanan yeni reformlarla temel eğitimi sekiz yıla çıkarmayı amaçlayan girişimlerde bulunuldu.

Günümüzde Türk Eğitim Sistemi'nde eğitim programları Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanmaktadır. Bu programlar hazırlanırken milli eğitimin amaç, ihtiyaç ve gereksinimleri göz önünde bulundurulur.

Eğitim insan yaşamının her aşamasına seslenmektedir. Eğitim, çağımızda artık bir insan hakkıdır. Birleşmiş Milletler tarafından 1959'da kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisi, çocuklarımıza ilk aşamada parasız ve zorunlu olması gereken bir eğitim hakkı tanır. Böylece çocuk genel kültürüne katkıda bulunacak ve kendisine, eşit şans koşullarında, yeteneklerini düşünme yetisi ile manevi ve sosyal sorumluluk duygusunu geliştirme ve toplumun yararlı bir üyesi olma olanağını sağlayacak bir eğitimden yararlanmalıdır.

"Yine 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirisi her insanın eğitime hakkı olduğunu ilan eder. Bu haktan yararlanacaklar başta çocuklardır." [8]

Ülkemizde eğitimimizin kökenini incelediğimizde anasınıfı okulu (3-6 yaş çocuğu için) ilk olarak 1907'de açılmıştır. Kimi yokluklarla açılan bu okul çocukların okul öncesi eğitimleri için yapılan ilk çalışmadır.

Yetişkinler çevresi, çocuklar için uygun bir çevre olmak şöyle dursun, onların dirençlerini arttıran, davranışlarını çarpıtan engeller bileşimidir. Çocuk ruh bilimi ve eğitimi, çocukların değil, yetişkinlerin görüş açısından ele alınmıştır. Yeni eğitimin ilk amacı çocuğun keşfi ve özgürleştirilmesidir. Karşılaştığı ilk sorun, doğrudan doğruya çocuğun varlığıyla ilgilenmek, ikincisi de olgunluğa doğru ilerlerken ona gerekli yardımı sağlamaktır. Demek oluyor ki; çocuğun gelişimi için elverişli bir çevre sağlanmalıdır. Engeller asgariye indirilmeli ve çocuğun enerjisini geliştirecek faaliyetler için gerekli ortam sağlanmalıdır. Yetişkinler de çocuğun çevresinin bir parçası olduğuna göre, onlar da kendilerini çocuğun ihtiyaçlarına göre ayarlamalıdırlar.

"Öğretim sistemimizin bir başka özelliği de, çocuğun kişiliğine duyulan saygının, şimdiye dek görülmedik bir dereceye vardırılmasıdır." [9]

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda amaç olarak saptanan özgür ve bilimsel düşüncenin nasıl bir eğitimle sağlana bileceği konusunda çalışmalar yapılmıştır. "Şu kesindir ki ilkokuldan başlayarak orta ve yüksek öğrenim sırasında öğretmenin söylediklerini yalnızca bellemeye, sınavlarda yinelemeye, nakletmeye, aktarmaya yönlendirilen öğrenci özgür ve bilimsel düşünceyi gerçekleştiremeyecektir." [10]

---

[8] a.g.e. 15
[9] Güler YÜCEL, "Çocuk Eğitimi", Sander Yayınları, Sümbül Basımevi, İstanbul-1975, s.107
[10] "Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim", Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Cem Yayınevi, İstanbul-1996, s.30

I.3. İlköğretimde Sanat

Yapısı ve yaratılışı gereği insan; sağlıklı, dengeli ve uyumlu yaşama; yaşamını en iyi şekilde düzenleyip sürdürme ve geliştirme; bunun için sahip olduğu potansiyeli harekete geçirip kullanma ve yeteneklerini ilerletme; bu yolda gerekli fırsat ve olanaklardan yararlanma; giderek kendini yetiştirme ve aşma ihtiyacı içindedir.

İnsanın doğup büyüdüğü çevrede yer alan doğal, toplumsal ve kültürel ögeler arasında sanatla ilgili olanlar ayrı ve önemli bir yer tutar. İnsanın çevresi bir bakıma, sanatsal ögelerden örülü bir ağ gibidir.

Özellikle, yarının büyükleri olacak çocukların yetiştirilmesinde sanat eğitimi daha önemle ele alınmalıdır. Çocuğun eğitilmesi gerekli yönleri olan aklı ve zekası yanında, onun tüm zihinsel süreçlerini, yetilerini geliştirecek olan sanat eğitimi, çocuğu yaratıcılığa yöneltecektir. Böyle bir eğitim tek tek her çocuğun kişilik yapısının, huy, algılama ve anlatım tipinin belirlene bilmesi, eğitim sürecinin de bu tiplere uygun olarak ele alınması demektir.

"Sanat eğitimi, aslında bir bütün olmakla birlikte, çeşitli kollara ve her bir kol içinde çeşitli dallara ayrılır. Çünkü; sanat eğitimi, ağırlık olarak kapsanan temel davranış ve içerik, kullanılan araç ve gereç, izlenen yöntem ve teknik, gerçekleştirilen ortam ve düzey, öngörülen aşama ve süre bakımından kendi içinde çeşitlilik gösterir." [11]

"Sanat eğitimi içinde yer alan uygulamalı çalışmalar, küçük yaşlardan başlayarak yaratıcılığı ve bir grup içinde yaşamasını sağladığından, sanatsal değeri yüksek kimi yapıtlarında yaşantısal olarak ileride daha iyi algılana bilmesi gene sanat eğitiminin beklentileri arasındadır." [12]

---

[11] Prof. Dr. Ali UÇAN, "İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitim", Müzik Ans. Yay., Kurtuluş Matbaası, Ankara 1994, s. 10

[12] "Sanat Üzerine", Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Hacan Yayınevi, Yorum Matbaası, Ankara-1985, s. 53

"Sanat yoluyla eğitim, psikolojik kişilik yapıları üzerinde durulmadan tam olarak gerçekleştirilemez." [13] "Sanat anlayışı, daha okul öncesinden başlayarak, eğitim sistemine sindirilmelidir." [14]

Güzel sanatların; düşünsel, duygusal, ruhsal, sosyal, bedensel, vb. yönlerden kendini anlatmasına olanak sağlayan zengin dili, çocuğun eğitiminde önemli görevler yüklemektedir.

"Sanat, akıl ve duyguların eğitimi açısından bu özellikleri ile bilincin bütün mekanizmalarının açılıp çalışmasının en etkin bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanat eğitimi, bu nedenle temel anlamda bir eğitimi gerektirir. Resim, müzik, dans, drama, vb. tüm sanatların çocuğun yaşantısına girmesi sağlanır." [15]

Kişiliğin büyük ölçüde okul öncesi yaşlarda oluştuğu, kişilik kavramının ise; "Bir insanı nesnel ve öznel yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü " olarak tanımlandığı gerçeğinden yola çıkarak okul öncesi eğitim kurumlarında sanat eğitimine önem verilmelidir. Kişilik, bir insanı diğerinden ayıran davranış özellikleri ise; bu bağlamda her insanın bireyselliğinin geliştirilmesi de önem kazanır. Bugün çağdaş toplumların ilk özelliği, bu toplumlarda insanların bireyselleşmesine çok önem verilmesidir. Çünkü, toplumsal bir varlık olan çocuk, kendi çabalarıyla toplumda var olacaktır. Toplumsal bir varlık olarak kendini kabul ettirmesi ise, onu diğer insanlardan farklı kılan özelliklerinin bulunması ve geliştirilmesi ile olasıdır.

---

[13] Dr. İnci SAN, "Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık", Türkiye İş Bankası Kül. Yay., Tisa Mat., Ankara-1979, s. 17

[14] "Çağdaş Eğitimde Sanat", Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, Demet Yayıncılık, Kurtiş Matbaası, İstanbul-1994, s. 16

[15] Serap ETİKE, "Sanat Eğitimi Yazıları" Yüksel Matbaası, Ankara-1995, s. 32

"Çocuk gelişimi ile ilgili olarak bilinmesi gereken bir gerçek de şudur; davranışın gelişimi ve bunun, çocuğun zihni yaşantısına aktardığı bütün özellikler organizmasının biyo-kimyasal yapısına dayanır. Psikolojide beliren her olayın bedensel bir dayanağı vardır. Bu bedensel alt yapıda çocuğun genetik donatımı vardır. Fizik gelişiminin yönünü belirleyen, doğrudan ya da dolaylı psikolojik gelişiminin bütün yönlerini etkileyen, işte bu genetik özelliklerdir. Bu özelliklerden müzik yeteneği ayrı bir önem taşır."[16]

"Çocukta müzik zevkinin gelişmesi ilk olarak çevresindeki yakınlarının ve daha sonra öğretmenlerinin yardımı ile olur. Bunun için de müzik eğitimi çalışmalarında, çocuğun ses tonunun dikkate alınması gerekir.

Aksi halde daha başlangıçta, çok önemli olan çocuk sesleri ölür, yetenekler körelir." [17]

Çocuğun müziğe karşı doğuştan bir ilgisi ve yeteneği vardır. Bu ilgi ve yetenek çocuğu müzik sanatını öğrenmeye sevk eder. Çocuğun hayata ilk gözünü açtığı günden itibaren tabiat ve insanla ilk ilişkileri sesle başlamaktadır. Ritm ve ses müziğin iki esas unsurudur. Çocuklar ritm ve sesi çok küçük yaştan itibaren kavrayabilmektedirler. Normal yaradılışlı bütün çocuklar ritmik hareketleri yapar ölçülü sesler çıkartabilirler. Daha ilk yaşlardan itibaren annelerinin ninnilerine uyarak ölçülü sesler çıkarır, çalınan radyo veya herhangi bir müzik aletinin meydana getirdiği ritme bütün vücutları ile katılırlar. Bu bakımdan, çeşitli duygularımızı, düşüncelerimizi, izlenimlerimiz sesler ve ritimlerle ifade eden müzik sanatı ana okullarında etkili ve çekici bir faaliyet olarak yer almaktadır. "Müzik, duygu, düşünce ve izlenimlerimizi ifade ettiği gibi, aynı zamanda toplumu teşkil eden fertlerde duygu, ülkü ve ruh bütünlüğü yaratır. Toplumu bir bütün halinde tutan sosyal bağlardan biri olan müziğin çocuk üzerindeki etkisi çok önemlidir. Çocuklar günlük hayatları sırasında giyinirken, yürürken oynarken, oyuncaklarını toplarken şarkı

---

[16] a.g.e. s. 31
[17] Nimet ERKUNT, "Okul Öncesi Eğitimle İlgili Uygulamalı Çalışmalar", İstanbul-1986, s. 28

söylemekten çok hoşlanırlar. Yalnız kalmış bir çocuk kendi haline bırakılırsa melodiler icadeder, ona sözler uydurur, oyunlar katar. Söylenen şarkıları, bir aletle çalınan parçaları büyük bir ilgi ve dikkatle dinler. Çevresinden bol şarkı, türkü, tekerlemeler öğrenir ve bunları söylemek ister." [18]

1.4. İlköğretimde Müzik

1.4.1. İlköğretimde Müzik Dersinin Yeri ve Önemi

İnsanın içinde bulunduğu çevre içinde yer alan doğal,toplumsal ve kültürel öğeler arasında "ses" çok önemli bir yer tutar. İnsanı çevreleyen ses evreni içinde müzik, öbürlerinden bambaşka özellikler taşır. Bir bakıma estetik temele dayalı ya da estetik boyutlu "belirli ses birleşimleri" olarak algıladığımız müzik, müzik dışı seslerden, gerek kaynak, gerek oluşum, gerek amaç, gerekse işlev bakımından çok farklıdır.

En yalın çocuk tekerlemesinden, en karmaşık koro parçasına ve en yalın bir çalgı parçasından, en karmaşık senfoniye kadar, her müzik yapıtı, başlı başına bir yapıdır. Birey olarak insan, çevresindeki müziklerle etkileştikçe, bu müziklerdeki yapıları, her bir yapıyı oluşturan öğeleri ve bu öğeler arasındaki ilişkileri önce sezer, sonra da kavrar ve çözümler.

Müzik denilince, ilk akla gelen, çoğu kez onun sanatsal yönüdür. Yani müzik sanatıdır. Sanat olarak müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri veya başka gereçlerin de katkısıyla belli durum, olgu ve olayları düzenlemiş uyuşumlu seslerle, estetik bir yapıda anlatılan bir bütündür. "Görüldüğü gibi, müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. boyutlarda çeşitli, çok yönlü, kapsamlı ve karmaşık işlevleri vardır. Bu işlevlerin insan yaşamındaki yeri ve yöntemi müziğe bir başka işlev daha kazandırmıştır. Bu eğitimsel işlevdir. Müziğin bir eğitim aracı olarak kullanılması, tüm dünyada giderek artan bir hızla yaygınlaşmaktadır. Diğer bir çok ülkede olduğu gibi, Türkiye'de de bu alanda önemli oranda gelişme ve değişimler vardır. Zamanımızda artık müziğin bir eğitim aracı olması yanında eğitim alanı olma özelliği de kazanmıştır. Bu alanda derinlemesine yapılan çalışmalar müziğin önemini arttırmıştır." [19]

---

[18] Feridun ÇALIŞIR, "Çalgı Bilgisi", Genişletilmiş İkinci Baskı, s.39
[19] Prof. Dr. Ali UÇAN, a.g.e. s. 14

"Müziğin, toplum yapısındaki yeri ve önemi üzerinde, çok eski çağlardan beri çeşitli düşünürler ve devlet adamlarınca önemle durulmuştur. Atatürk'ün 'Bir milletin yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.' Sözü, müziğin toplumun uygarlık düzeyini belirleyen en önemli ölçü olduğunu belirtmektedir." [20]

"Ulu önder Atatürk, müziğin insan yaşamındaki yeri, önemi ve değerinin tam bilincinde idi. Nitekim, O'na göre müziksiz bir insan yaşamı düşünülemez. Çünkü müzik insan yaşamının ayrılmaz bir parçası, vazgeçilmez bir öğesidir. O, bu konudaki görüşünü, 14 Ekim 1925'te İzmir Kız İlk Öğretmen Okulu'nda öğrencilerle görüşürken 'Hayatta musiki lazım mıdır?' yollu bir soruya şu karşılığı vererek açıkça belirtmiş oluyordu: 'Yaşamda müzik gerekmez, çünkü yaşam müziktir. Müzikle ilgisi olmayan yaratıklar insan değildirler. Eğer söz konusu olan yaşam, insan yaşamı ise, müzik kesinlikle vardır." [21]

"Okulda kudretli bir estetik terbiye vasıtası, çocukta güzellik duygusunu terbiye eden vasıtaların en kudretlisi olarak yer almış bulunan müzik dersinin, gerek genel eğitim yönünden, gerekse müzikal yönden amaçları değişik şekillerde uygulanmıştır."[22]

Çocuğun ses dünyası içinde yer alan müzik, ezgisi, ritmi, biçimi, varsa sözleri ile başlı başına bir yapıdır. Bu yapı, aynı zamanda, oyun, oyunlaştırma, çalgıyla çalma ya da eşlik etme, başka ezgiler, ritmler, biçimler ve söz yaratma, tek ve toplu söyleme ya da çalma etkinlikler için de hareket noktası olabilir.

Müzik öğretimi çoğu zaman algılandığı gibi, yalnızca her hangi bir şarkının ya da müzik bilgisinin öğretimi değildir. Bu öğretimin bireysel ve kültürel boyutları yanı sıra, müzik eğitimine yönelik olarak gerçekleştirilmesi amaçlanan başka temel boyutları da

---

[20] "Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını", Hacettepe Üniversitesi, G. S. F. Yay., Yamankurt Matbaası, Ankara-1985, s. 193
[21] Prof. Dr. Ali UÇAN, a.g.e., s. 45
[22] Halil Bedii YÖNETKEN, "Okulda Müzik Öğretimi ve Öğretim Metodları", Milli Eğit. Basımevi, Ankara-1952, s.6

vardır. Bu boyutlar; müziksel işitme, müziksel okuma, müziksel yaratma, müziksel duyarlılığı arttırma, müziksel zevki geliştirme ve müziksel kişilik geliştirmedir.

"Çocuklarda müziksel gelişim, öteki sanatsal gelişimlerden farklı bir nitelik gösterir. Nitekim; müzik, sanat dalları arasında, yeteneğin daha çocukluk dönemindeyken kendini en çok belli ettiği sanat dalı olarak kabul edilir." [23]

Çocuğun ses dünyası, kendini saran ses çevresi ile etkileşim sonucu edindiği izlenimlerin yanı sıra, kendi iç dünyasını biçimlendiren değişik anlatım biçimlerini de içerir. Çocuk, sesler aracılığıyla iletişim kurar, şarkı söyler, oyun oynar.

Böylece çocuk, söz, çizgi, renk, desen, ritm, mimik, hareket gibi öğeleri derste bütünleştirir. Sonuçta müzik, ana dili ile birlikte onun yaşamında etkili bir öğretim aracına dönüşür.

Bütün bunlardan şu sonucu çıkarabiliriz: "Öğrenciyi bilinçlendirerek uygulanacak olan bir müzik eğitimi, müzik alanının sınırlarını aşabilir ve kişilik gelişmesinde de çok yararlı olabilir. Okuldaki müzik eğitimi, ilk sınıflardan itibaren çocuğu sıkmayacak şekilde, oyun içinde, oyunla birlikte, şarkı ve blok flüt çalışmaları ile uygulanmalıdır."[24]

1.4.2. Okul Öncesi Müzik Eğitimi

Küçük yaşlardaki çocuklarda müzik çalışmalarına başlarken önce birbirine yakın ve uygun tonlar üzerinde şarkılar tertiplemeli ve iki üç ses üzerine olan melodiler öğretilmektedir. Bunlara iki sesli tekerleme ezgilerle başlanmaktadır. Bu başlangıç ayrıca Türkçelerini geliştirmede de faydalı olacaktır.

Bir anaokulunun günlük etkinlik programında müzik çalışmaları çok önemli bir yer tutar. Eğer programda yaratıcı etkinliklere ağırlık veriliyorsa,müzik bütün gün duyulur.

---

[23] Prof. Dr. Kamuran ÇİLENTİ, "Özel Eğitim Yöntemleri", Anadolu Üniversitesi, A.Ö.F. Eğitim Ön Lisans Programı, Web ofset, Eskişehir-1988, s. 20

[24] "Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim", Ç.Y.D.D. Yay., Cem Yayınevi, İstanbul-1996, s. 157

"Çocuklar kendilerini rahat özgür ve güven içinde hissediyorlarsa, gün boyunca şarkılar mırıldanırlar. Şark öğrenme, basit şarkılar yaratma, yeni sesler keşfetme, ritm çalışmaları, müzikli dramatizasyon ve yaratıcı dans, bir anaokullu günlük programının temel etkinlikleri arasındadır." [25]

Anaokulunda müzik etkinlikleri çocukların dil gelişimlerini, etkiler ve ritme karşı duyarlılık geliştirmelerine yardımcı olur. Çocuklara beraberlik ve bir gruba ait olma duygusu verir. Çocukların kendilerini ifade etmelerine yardım eder ve sosyal uyum kazanmalarında önemli rol oynar. Onlara güven ve başarı duygusu kazandırır.

Toplu çalışmalar için kurulan korolar çocuğun ses, kulak, ritm gibi duygularını geliştirir. Bu çalışma arasında çocuk kendi yapısındaki bütün eksiklik ve fazlalıkları ortaya koyar. Fazla atılgan ve bencil yapıda olan bir çocuk şarkı söylerken sesinin ahengi bozduğunu anlayarak arkadaşlarına uyar. Buna karşılık kendi içinde kapanmış veya utangaç bir çocuk sesini yeteri kadar çıkaramadığını toplum içindeki ödevini yeterince yapamadığını anlayarak kendini ona göre ayarlar. Veya aceleci tipteki çocuk kendini frenlediği takdirde koroyu yani toplum ahengini bozmayacağını öğrenir.

Anaokulunda müzik etkinlikleri için gerekli ortamın hazırlanmasında öğretmenin rolü çok önemlidir. Öğretmen müziği sevmeli, çocukların müziği keşfetmelerinden haz duymalı ve bunu çocuklarla paylaşabilmelidir. Çocuklar, ancak o zaman böyle bir yetişkinin yanında kendilerini müzik yoluyla ifade etmeyi denemek isterler. Çevrenin zenginleştirilmesi ve çocukların pek çok tecrübeyi yaşamaları onları bu alanda daha yaratıcı yapar. Bir müzik köşesi hazırlamak pikap, çeşitli plaklar ve ritm aletleri ve mümkünse bir piyano bulundurmak yararlı olur. Piyano bulundurmak mümkün olmuyorsa, blok flüt, melodika, gitar gibi enstrümanlar şarkılardaki doğru tonu saptayabilmek için kullanılır.

---

[25] Selçuk KANTARCIOĞLU, "Anaokullarında Metod ve Öğrenim", Devlet Kitapları, Milli Eğit. Basımevi, İstanbul-1978, s. 105

Müziğin insanlar üzerindeki fizyolojik ve psikolojik etkisine bağlı olarak eğitim ve dolayısıyla toplum hayatında da önemli bir yeri vardır.

Çocuklar için etkili ve ilgi çekici bir faaliyet olan müzik;

- Çocuğun yeteneklerini ortaya çıkarır, ses kulak ve zevk eğitimine yardımcı olur,
- Çocuğun ruhsal ve bedensel yorgunluklarını giderir, dinlendirir, neşelendirir,
- Dinleme alışkanlığı kazandırır, iradesini güçlendirir,
- Çocuğu ruhsal ve bedensel yönden eğitir, geliştirir, hareket ihtiyacını tatmin eder,
- Çocuğun şarkı söylerken yeni sözcükler öğrenmesini, bunları tekrar etmesiyle de düzgün konuşmasını sağlar.
- Milli duyguları güçlendiriri, dikkat ve öğrenme gücünü arttırır,
- Çocuğu iyiye güzele yönelterek, estetik duygularını geliştirir
- Çocuğu temel eğitime hazırlar, ilköğretimde fırsat eşitsizliği yaratacak gelişme ve beceri farklılıklarını azaltır.

Çocuk kendi kültür ve yeteneklerini müziği ve danslarıyla tanır. Bu açıdan müziğe bir kültür aktarması olarak da bakılabilir. Bir kültür ürünü olan müzik, içinde filizlendiği toplumun kültür öğelerini taşır ve bunları sürekli bir biçimde geleceğe iletir. Müzik bu yönüyle geçmişle gelecek arasında bir bağ kurar ve kuşakları birbirine bağlar. Bu nedenle, çocuğun her türlü gelişiminde büyük bir rolü olan bu etkinliğin, eğitim kurumlarında önemli bir yeri vardır ve eğitim programlarında etkin bir yer tutar. Müziğin estetik duyguların gelişmesine yardım etmesinden başka, ahlak yönünden de gücü ve etkisi çok büyüktür. Kişiliğin temelinin oluştuğu hayatın ilk yıllarında, çocuklara verilecek müzik eğitimi bu yönüyle de değer kazanır. Çocuğun fizyolojik ve psikolojik yönden gelişimine etkisi düşünülecek olursa, bu eğitime erken yaşta başlamanın gereği ortaya çıkar.

"Tüm eğitim kurumlarında olduğu gibi, okul öncesi eğitim kurumlarında da bu etkinliğin gerçekleştirilmesi için eğiticilere büyük sorumluluklar düşer. Okul öncesi eğitim kurumlarında verilecek müzik eğitimi ileriye temel oluşturma açısından önemlidir.

Çocuk gelişimindeki etkileri dışında müziğin toplum üzerindeki etkileri de büyüktür,

- Toplumu meydana getiren fertlerde duygu, ülkü ve ruh birliği sağlar,
- Toplum içindeki dostluğu pekiştirir,
- Toplumun sosyo - kültürel bağlarından biridir,
- Kalkınmanın hedefine ulaşmasında etkili bir rol oynar,
- Milli eğitimin hedef ve ilkelerinin gerçekleştirilmesine yardım eder.

Bu açıklamaların tümü, müziğin insan ve toplum hayatındaki etkileri ve yerini göstermektedir. Müziğin insanlar üzerindeki etkileri çocukluk yıllarına kadar uzanır; zira çocuğun müziğe karşı doğuştan bir ilgisi ve yeteneği vardır. Bu ilgi ve yetenek, çocuğu müziğe yaklaştırır." [26]

1.4.3. İlköğretimde Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi daha ilk sınıflarda şarkı ve blok flüt çalışmalarıyla, ama mutlaka oyun içinde başlamalıdır. Aksi halde çocuk sıkılır ,müziği seveceği yerde ondan uzaklaşır. "Yetenekli olan çocuklar büyük sınıflarda daha ciddi çalışmalara yöneltilebilir. Ama özel bir yetenek göstermeyip, sadece bu oyunlardan hoşlananlarda da bir müzik duyarlılığı uyanabilir." [27]

Çocukların müzik yeteneğinin tanımlanması, müzik eğitiminin iyi planlanması ve saptanan hedefler doğrultusunda sağlıklı yürütülebilmesi açısından büyük önem taşır.

Çocukların müziksel gelişimi, ortalama on iki yaşına kadar oldukça kolay ve sağlıklı izlenebilir. Çünkü bu yaşlara kadar olan dönemdeki müziksel gelişimde bireysel farklılıklardan çok bireyler arası benzerlikler ağır basar. Bununla bağlantılı olarak, bu

---

[26] Şükran OĞUZKAN, Güler ORAL, "Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları, Okul Öncesi Eğitimi-2", Devlet Kitapları, Milli Eğit.Basımevi, İstanbul-1983, s.177

[27] Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yay., a.g.e., s. 162

dönemdeki müzik eğitimi, bireysel farklılıklar üzerine değil, daha çok bireyler arası benzerlikler üzerine kurulur.

İlkokuldaki müzik öğretimi, çocuğu mutlu kılmada; ona birlikte mutlu olma duygusunu kazandırmada; doğaya ve yaratıcılığa saygı besleyerek, güzele, iyiye ve gerçeğe yönelmesinde, giderek yaşadığı toplum içinde kendini gerçekleştirmesinde büyük rol oynar. Ancak, kuşkusuz ki bu etkili bir öğretimle sağlanabilir.

İlkokulda müzik eğitimi programı, müzik öğretim programı ve müzik ders programı ile iç içedir. Bu nedenle, çoğu zaman, genelde olduğu gibi, müzik eğitiminde de eğitim programı, öğretim ve ders programı terimleri ile aynı anlamda kullanılır. Temel öğeleri bakımından farklılık göstermeyen bu üç program türü, uygulamada genel ve soyuttan, özel ve somuta doğru iç içe geçmiş yapısal bir bağa sahiptir .

Bu yapısal bağ içinde 'müzik eğitim programı', çocuğun okul içi ve dışı tüm müzik yaşamı ile ilgili, zaman ve mekan yönünden oldukça kapsamlı, uzun süreli ve çok boyutlu eşgüdümsel çabaları içerir ve çeşitli alt programlardan oluşur. 'Müzik öğretim programı' ise bu alt programların bir odak noktası olarak,eğitim programı çerçevesinde beklenen öğrenmeyi sağlayacak tüm etkinliklerin ayrıntılı bir planı, öğretme - öğrenme sürecinin oluşturmaya yönelik daha güdümlü ve somut çabalar bütünüdür. 'Müzik ders programı'da, öğretim programının sınıfta uygulanmasına, öğrencinin öğretmenle ve onun sağladığı ortamla etkileşimde bulunmasına yönelik, tümüyle güdümlü, somut ve özel bir programdır.

Örneğin, basit bir şarkının öğretiminde bile ezginin çeşitli öğeleriyle algılanması, tekrarlanması, notaları ile gösterilmesiyle, müziksel söyleme; öğretmenin örnek dinletmesi ile müzik dinleme; sınıfça bulunan yeni söz ve ritimler ile müziksel yaratma; örnek söyleme ve çalmalarla müziksel duyarlılık ve zevki geliştirme; birlikte şarkı söyleme ile müziksel kişilik geliştirme boyutları birbiriyle bütünleşmiş olarak gerçekleşir. İlkokulda müzik öğretiminin temel etkinliklerini, şarkı söyleme ve çalgı çalma olarak belirleyebiliriz.

"Müzik öğretiminde, temel olan öğrencinin müzikal gelişimini sağlamaktır. Müziğin amacı 'güzeli ifade etmek' olduğuna göre, öğrenciden önce bunu beklemeliyiz. Ön planda teknik yeteneğin değil, ifade zenginliğinin ve öğrencinin içinde kaynayan müzik duygusunun fışkırması gelmektedir." [28]

İlkokulda çalgı öğretimi, şarkı öğretimi ile birlikte yürütülen müzik öğretiminin bütün boyutlarını içeren etkinlikler bütünüdür. Bireysel ve toplu çalgı öğretimi, sınıf çalgısı ve çocuk çalgı topluluklarının çocuğun sesiyle bütünleşen etkinlikleri yoluyla, çoğu zaman sınıf ortamında gerçekleşir. Böylece şarkı ile çalgı öğretim yöntemleri iç içe uygulanır.

İlkokulda şarkı ve çalgı öğretiminin, müzik eğitiminin gerekli kıldığı müziğin yapısı, yazısı ve olguları ile ilgili kuramsal bilgilerin kullanılması gerekir. Ancak bu yapılırken, bu bilgiler, sürekli olarak müzik örnekleri ile somutlaştırılmalı, müzik yaşayışından bilgiye, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene doğru gidilmelidir. Bilgi, müziğin çekiciliğinin bir öğesi durumunda olmalıdır.

İlkokulda, çocukların ses üretebildiği her araç, genelde bir çocuk çalgısı olarak görülebilir. Oyuncak çalgılarla ritm ve değişik sesler veren öteki çalgılar, çocukların ses ve ezgi üretmelerine, yaratma güçlerini denemelerine ve oyun oynamalarına yarayan çalgılardır.

Kültür bakımından ileri olan bütün memleketlerde ana okulu ve ilkokul çağındaki çocuklara Blok flüt ile müzik eğitimi yaptırılmaktadır. Bu basit enstrüman, şarkı söylemenin tabii bir devamı olup, çalınmasında hiçbir güçlük göstermez; böylece çok sesli çalışmalara bu enstrüman eklenebilir. Bir sesi koro söylerse, ikinci sesi flüt çalabilir. Bilhassa kulak duygusu zayıf çocuklarda, bu enstrüman kulak eğitimi bakımından büyük yardımcı olur. Bu tip çocuklar, bu müzik aleti sayesinde hem çalışmalara katılabilirler, hem de yanlış söyleyerek ahengi bozmamış olurlar. "Blok flütün gayet kıymetli bir literatürü

[28] Mithat FENMEN, "Müzikçinin El Kitabı", Müzik Ans. Yayınları, Odak Ofset, Ankara-1991, s. 25

olduğu için, çocuk kendisini basit fakat değerli bir müzik edebiyatı içinde bulur. Daha başlangıçta, iyiye ve güzele alışır. Çocuk, müzikle hem kendinin hem çevresinin estetik duygularını ve kültürünü belli eder." [29]

Daha büyük sınıflarda çok sesli koro çalışmaları başlamalıdır. Halk türküleri de çok seslendirilmiş olarak söyletilebilir. Bu çalışmalarda, her bir sesin bütünün bir parçası olduğu bilincinin çocukta uyanmasına ve zamanla çocuğun bütün sesleri birden işitmeyi öğrenmesine yardımcı olmalıdır. Dinleme ve eş zamanlı algılama, bu yoldan kısa zamanda öğrenilebilir. "Çağdaş eğitimde amaç, bireyin toplum içinde birey olarak varlığını sürdürmeyi öğrenmesidir. İşitme doğal bir yeti, dinleme ise eğitimle elde edilen bir beceridir. Böyle bir eğitimde kuşkusuz müzik eğitiminin payı büyüktür." [30]

Müzik eğitimi ile öğrencinin müzikalitesi yükseltilir. İyi müzik eğitimi almış olan bir insan, notayı ruhunda duyar, onu kolayca icra edebilir. Buna karşı, bazıları da kendilerine daha önce çalınmış parçaları ancak notalarından okuyabilir. Böyle tiplerde müzik tasavvuru değil, hafiza faaliyette demektir. Notalar bu gibiler için ölü birtakım işaretlerden ibarettir. Ses yüksekliği, işitilen seslerin isimleri bu gibiler için yabancıdır. Ses düşünme kabiliyeti olmaksızın müzikaliteden bahsedilemez. Okul müziği, öğrenciyi eğitmekle görevlidir.

"Yeni bilgilerle müzik anlayışı gelişir. Çocuklar birçok şarkılar tanır, nota yazısını öğrenir , radyo veya plaktan birçok eserler dinler." [31]

Müzik öğretiminin okulda bir diğer önemli amacı da çocukta müziğe karşı ilgi ve sevgi yaratmak, ona iyi bir müzik zevki ve anlayışı vermek, onda müzik dinlemek, müzik yapmak ihtiyacını uyandırmak, insani duygularını geliştirmektir. Çocuğu bu amaca ulaştıracak araçların başında gerekli vasıflara sahip okul şarkıları gelir.

---

[29] Nimet ERKUNT, a.g.e., s. 31
[30] "Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim",Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, s, 163
[31] Halil Bedii YÖNETKEN, a.g.e., s. 53

İlkokul, çocuklara bir yandan birtakım bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırırken, öte yandan da onların yapıcı ve yaratıcı yeteneklerini geliştirmekle görevlidir. İşte ilkokul bu görevini özellikle müzik, resim-iş, beden eğitimi ve öteki ifade dersleri ile yapar. Bu bakımdan müzik dersi hem çocukların duygularını sesle, ritimle ifadeye alıştıracak, hem de güzel müzik parçalarını dinlemekten zevk duyan, estetik duyguları kuvvetli, değer ve takdir duyguları gelişmiş iyi insanlar haline getirecektir. Müziğin bu önemi çok eskiden beri bilinmiş ve batı memleketleri okullarında türlü ad ve şekillerle yer almıştır.

'İlkokullarda Uygulanan Müzik Dersinin Amaçları'nı şöyle sıralayabiliriz:

1- Çocukta müzik sevgisini ve ritm duygusunu geliştirmek,

2- Her çocuğu yeteneğine göre şarkı söylemeye ve bir enstrüman çalmaya alıştırmak,

3- Çocukta müziğe ait değer ve takdir duygusunu geliştirmek,

4- Müziği çocuğun evde, okulda ve çevrede katıldığı ve onu toplumsallaştıran bir araç haline getirmek,

5- Müzik çalışmaları yoluyla ulusal birliğin gelişmesine yardım etmektir.

1962 tarihli ilkokul programı taslağında da müzik dersi için şu amaç belirlenmiştir:

"İlkokulda müzik eğitim ve öğretiminin amacı, toplumumuzun çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmesinin bilim ve teknikle birlikte güzel sanatlar yolu ile sağlanabileceği ve milli ruhumuzun ancak çok sesli bir müzik anlayışı içinde benliğinden bir şey kaybetmeksizin gerekli gelişmelere dayanan, ilk ve orta öğretimde birbirini tamamlayarak bir bütün teşkil eden müzik kültürünü ilkokul çevresi ve imkanları içinde gerçekleştirmek ve öğrenciyi bu kültürünü orta öğrenim merhalesinde geliştirebilecek bilgilerle teçhiz etmektir." [32]

---

[32] Şevket TÜRKYILMAZ, "Öğretim Metodu ve Uygulama", Milli Eğit.Bakanlığı Yay., Ayyıldız Matbaası, Ankara-1996, s.167

Büyüme, yavaş fakat sürekli olur. Bu da organizmanın olgunlaşmasına, çevreden alınan uyarımlara bağlıdır. Bunun için, her seviyedeki müzik öğretiminde çocuğun müzik alanındaki tecrübe ve yaşantılarına, yani müzik öğrenmeye ait hazırlık durumuna büyük önem verilmelidir. Bu hususa anaokulundan lise son sınıfına kadar dikkat edilerek yapılacak müzik öğretiminde tabii bir süreklilik sağlanmalıdır. Müzik derslerinde öğretilecek şarkılar ve yaptırılacak etkinlikler, bunlar için kullanılacak araç ve gereçler. hep çocukların olgunluk seviyelerine uygun olmalıdır. Bu maksada hizmet edecek ve çocuğun kişiliğinin gelişmesine yardımcı olacak nitelikler taşıyan bireysel ve küme halinde müzik çalışmalarına yer verilmeli, plak, teyp bantları radyo ve buna benzer araçları dinletmek suretiyle de yardım edilmelidir.

Biyolojik yapılardaki farklılıklar, çevre şartlarının değişiklik ve çeşitliliği çocuklarda birbirinden farklı ve her biri bir bütün olan kişiliklerinin oluşumuna sebep olur. Bireysel farklar çeşitli yaşlar düzeyindeki çocuklar arasında öğrenme yeteneğinde, bedence büyümesinde, heyecansal ve sosyal olgunluğunda ve kişiliğinde görülür. Eğer müzik programları dengeli bir şekilde iyice ayarlanmış ve hazırlanmış olursa, bütün erkek ve kız çocukları kendi durum ve yeteneklerine göre bu dersten nasiplerini alırlar. Kendini iyi yetiştirmiş bir öğretmen her çocuğun bireysel yeteneğini ve potansiyelini tam olarak geliştirecek önlemleri alır ve şartları hazırlar.

Öğrenme, ezberlemeler, alışkanlıklar, davranışlar ve tavır, hareketler anlamalar ve becerilerle sinir sisteminin bir parçası haline gelir. Nasıl ki çocuk yaptığını öğreniyor, öğrendiğini de kolayca yapabiliyorsa ve bunları eski bilgi, görgü ve yaşantıları ile birleştiriyorsa müzik öğretiminde de bu esaslardan yararlanarak, yani onu severek, yaparak ve yaşayarak öğrenmesine önem vermelidir. Çocuklar ninniler ve günlük hayata ait şarkılar söylemekten hoşlanırlar. Okullardaki müzik dersleri ile bunlar arasında bağlantılar kurarak bunu zevk alınan ve her zaman aranan bir ders haline getirmelidir.

Öğrenmenin en etkili olduğu zaman; davranışlar, bilgiler ve becerilerle ilgili olarak duyulan ihtiyaç veya belli bir maksat için yapılması gerekli işler veya dikkat etmeyi

gerektiren hallerdir. Çocuklar daima bütünü öğrenmeye eğilimlidirler. Parçalar bütünle olan ilişkileri oranında bir anlam taşırlar. Çocuklar herhangi bir şarkının yalnız bir parçasından veya melodisinden değil, bütününden zevk alırlar. Çocuklarda değer-takdir duygusunu geliştirmekte parçayı bütün olarak dinletmekle mümkündür. Çocuk bütünü anlayıp zevkine vardıktan sonra melodinin parçaları onun için bir anlam taşır. Demokratik bir toplumda ilkokulun görevi, yetenekli birkaç çocuğu müzisyen yapmak değil, her çocuğun sahip olduğu müzikal yeteneği geliştirerek, çocuğun güzellik duygusunu sezip anlamasına, çocuğu kendi kendini ifade etmeye hazırlamasına, hayatının her yönünü müzik bakımından zenginleştirip renklendirmesine, dış dünyaya bir pencere açmasına yardım etmektir.

1962 tarihli ilkokul program taslağında da müzik eğitim ve öğretimi için şu ilkeler saptanmıştır:

1. "Kulağın, sesin, zevkin ve ritm duygusunun eğitimini, kuramsal bilgiden daha üstün tutmak ve tedricen örneklerden ve pratikten kurallara ve kuramsal bilgilere gitme.
2. Müzik, yaşayan ve yaşatan bir dildir. Öğrencilere ana dilini öğretirken takip edilen yol ve sırayı müzikte de uygulamak lazımdır. Çocuk, müziğin nazariyatı ile karşılaşmadan önce, uzun zaman o dille konuşmalı, kulağı, hançeresi tecrübe ve alışkanlıklar kazanmalıdır. Bu nedenle müzik eğitim ve öğretimine tek ve çift sesli güzel şarkılarla başlanacak, bir hayli şarkı söyletildikten sonra yavaş yavaş ve beşinci sınıfta çok basit kuramsal bilgiler verilecektir.
3. Müzik eğitiminde, kuramsal bilgilere öğretmek bir amaç değil, tekrarı kolaylaştırmak için bir araçtır.
4. Müzik dersinin neşeli geçmesine çalışılacak ve öğrenciler müziğe, şarkı söylemek ve enstrüman çalmakla başlayacaktır.
5. Müzik dersi öğrencilerin ilgisini çekecek bir şekilde tertiplenmeli, canlı ve çeşitli olmalı, öğrencileri faaliyete sevk etmeli ve her defasında birden fazla zorluğu içermemelidir.
6. Müzik gibi baştan başa zevk ve neşe kaynağı olan bir derste, bu şartların sağlanması çok kolaydır. Bu iş için en büyük başarı yolu, verilecek dersleri önceden hazırlamak, planlarını yapmak ve planlar üzerinde iyice çalışmaktır.

7. Şarkı söylerken öğretmen öncelikle diyapazon veya uzun sesli bir şarkı yardımıyla öğrencilere başlangıç sesini verir veya söyler.
8. Şarkı söylemeye başlarken veya devam ederken her zaman beraberlik sağlanmalıdır.
9. Şarkı söylerken seslerin temizliği ve güzelliği kadar, sözlerin de açık ve anlaşılır bir tarzda söylenmesine dikkat edilmelidir.
10. Bir şarkı öğretildikten sonra, daima aynı ve ilk günkü özelliği ile söylenmelidir.
11. İlk sınıflarda canlı, neşeli, hareketli ve taklitli parçalar öğretilmesi küçüklerin eğilimlerine daha uygundur.
12. Her sınıfta, sınıf içi ve sınıf dışı çalışmalarda şarkılı oyun ve konuların, sesler ve hareketlerle canlandırılmasına yer verilmelidir.
13. Müzik öğretiminin temelini batı müziği sistemi oluşturmakla beraber, sözleri uygun olmak şartıyla halk türküleri de öğretilecektir.
14. Bunlardan başka, milli şarkılar da öğretilmelidir. Halk türküleri söyletilirken sesler düz ve sade tarzda çıkarılmalı, uygun olmayan ses dalgalanışlarına müsaade edilmemelidir.
15. İlk sınıflar için seçilecek parçalar, tekrarı güç olan aralıklardan yapılmış olmamalıdır. Bu şarkıların tonu, ritmi ve konusu her zaman farklı seçilmelidir.
16. Sözlerin mevsimlerle ve mevsimlerde yapılan işlerle olan ilgisi de göz önünde bulundurulmalıdır.
17. Yürüyüş marşlarında da söz ve müziği çocukların seviyesine uygun olanlar seçilmelidir.

Bu amaçlara ve ilkelere uygun müzik öğretimi yapmak için, çocuğun gelişim durumunu, ilgi ve isteklerini bilmek, ona göre hareket etmek gerekir. İlkokulda müzik dersi şarkı öğretmekle başlayacak ve daima da ağırlık merkezini oluşturacaktır. Bu çocuk şarkılarında, söz, ses, ritm ve hareket ahenkli bir bütün halinde birleşmiş olacaklardır. Bunun için, özellikle birinci devrede öğretilecek şarkıların, harekete, temsil ve taklide elverişli olmasına dikkat edilmelidir. Müzik dersi,utangaç ve çekingen çocukları serbestliğe alıştırır, açık ve ahenkli konuşmaya, konuşma yanlışlarını düzeltmeye de yardım eder. Bu özellikleri ile de Türkçe'nin en iyi yardımcısıdır." [33]

[33] a.g.e., s. 172

BÖLÜM II. NEFESLİ ENSTRUMANLAR VE BLOK FLÜT

2.1. Nefesli Enstrümanlar

Günümüz Türkiye'sinde kullanılan nefesli enstrümanlar, kamışlı, dilli, dilsiz ve tulumlu üflemeliler olarak dört grupta toplanır.

2.1.1. Türk Müziği Nefesli Enstrümanları

a) Kamışlı Üflemeler

1. Zurna Ailesi: Türkçe kökenli bir kelimedir. Farsça 'sur' düğün ile 'nuy' (düdük-boru) kelimelerinin bir araya gelmesinden oluştuğu söylenir.

"Zurna sazının Avrupa'ya pek erken geçtiği ve "Haubais" ve başka adlarla orada gelişimini tamamladığı tahmin edilmektedir. XVIII. yüzyılda Avrupalı sanatçıların Türk Mehter Musikisine değer verdiğini ve zurna ezgilerini yazmaya başladıkları görülmektedir." [34]

Zurnayı ses ve şekil itibari ile 3 gruba ayırabiliriz. Az sesli olanlara 'Cura Zurna' orta sesli olanlara 'Orta Zurna' kalın sesli olanlara 'Baz Zurna' denilir.

2. Mey Ailesi :

"Zurna gibi zurtlak olmayan meyin tok ve cana yakın sesi balaban kuşunun gevrek ötüşüne benzetilmesinden dolayı 'balaban' kelimesi kullanılmış olabilir. Meyin yayvan kalağı yoktur, yani gövdenin kavrak borusunun sonu az da olsa genişleyerek zurnadaki gibi yayvan kalak bırakmaz. Yukarı başından tepeye geçirilip yasıtılmış 'kamış' onun az altında sıkıştırmaya yarayan 'kıskaç' onun az altından itibaren parmak delikleri sıralıdır. Kıskaç, kamışın yassılığını sağlayan yassı bileziktir. Gövde boyu 30 cm'dir." [35]

---

[34] Haydar SANAL, "Musiki Tarihi Ders Notları", s. 69
[35] Mehmet R. GAZİMİHAL, Türk Nefesli Çalgıları", s. 41

Meyler; Cura Mey, Orta Mey ve Kaba Mey (Ana) olarak sıralanır. Bu sıralama boyut ve ses rengine göre yapılmıştır.

3) Sipsi (Sıbızgı): Düdük, kavallar ve bazı borular için Anadolu'da sipsi, iç ve kuzey Asya'da ise sıbızgı denilir.

Sipsi Ege bölgesinde özellikle Teke yöresinde bilinen nefesli sazlardan birisidir. Gövde 20 cm cukcuk adı verilen kamış kısmı 5 cm kadardır. Sipsilerin üzerinde bazen 5, bazen 6 delik bulunur. Bir buçuk oktavlık ses sahasına sahiptir.

4) Çifte: En iyisi kartal kanadından yapılır. İki kavalın yanyana bağlanması ile oluşturulur. Her birinin üzerinde 7 delik vardır. Birbirine üç yerden telle bağlanır. Sesi hazin ve yumuşaktır. Çifte kaval, seyrek olarak Anadolu'dan Tunceli, Van, Toros oymakları, İskenderun'un Bela Yaylası ve Safranbolu tarafından görülmüştür. Boncukları bitişik ve daha küçük boy ötkeçin Asya'daki tarihi ilk çağa kadar dayanır.

b) Dilli Üflemeliler

1) Kaval: Anadolu'da çok yaygın olan bu üflemeli çalgı hakkında yazılı kaynaklar çok azdır. Daha çok hayvancılıkla uğraşılan yörelerde, çobanlar tarafından kullanılır. Kaval, birbirine geçmeli üç parçadan oluşmuştur. Kaval tek bir çalgı adı değildir, çifte kaval, dilli düdük vb.aletlerde aslında kaval ailesi içersindedir.

2. Tulum Zurna: Gayda manasındadır. "Tulum; goda (lülük) gövde, nay ve tekne olarak dört kısımdan oluşur". [36]

[36] Nida TÜFEKÇİ, "Türk Halk Müziği Bilgileri Ders Notları", s. 14

c) Dilsiz Üflemeliler

1. Çoban Kavalı: Bu kavalların diğer çoban kavallarına göre özelliği, perdelerin kromatik açılmış olmasıdır. Bu da geniş transpoze imkanı sağlar. Kavalların bu türünde bazen baş kısmında bir ağızlık bulunur. Ancak çoğunlukla boş bir borudan ibarettir. Üç oktav kadar ses sahası vardır.

2) Ney: Mevlana ve kendisinden sonra ortaya çıkan Mevlevilikte 'ney' çok geniş ve önemli bir yer tutar. Bu saz erenlerin sembolü olarak asırlarca edebiyatımızda işlenmiş, yanık sesi Allah aşkıyla inleyen Kamil insana benzetilmiştir.

Ney, kamışlıktan kesildiği ondan itibaren, yapı olarak, boğumlarının açılması, yakılması ve perdelerinin açılması ile bir takım değişikliğe uğrar. Üç oktavlık ses sahası vardır.

Neyin delikleri kızgın demirle veya hissi şekilde yapılma keski ile yuvarlak açılır. Bazı neyzenler ney de imal ederler. Niyazi Sayın bunlardandır. Ağıza alınan kısmına baz-püre denilir. Biri arkada olmak üzere 7 deliklidir. Her iki elin parmakları bu delikler üzerindedir. Baş-pareler fildişi, abanoz veya daha az değerli madenlerden yapılır. Kamışın boğumlarına çatlamaması için gümüş tel de sarılabilir.

2.1.2. Batı Müziği Nefesli Enstrümanları

Batı müziğinde kullanılan nefesli enstrümanlar; ağaç nefesli ve metal nefesli enstrümanlar olarak ikiye ayrılır.

Ağaç Nefesli Enstrümanlar

a) Flüt: (Fr, flüte; İta., flauto, Alm., flüte) olarak bilinen büyük ve küçük (piccolo) olmak üzere iki çeşidi bulunan nefesli çalgıdır. Nefesli sazlar arasında en çok sevilendendir. 2,5 - 3 oktavlık ses sahası vardır. Abanoz ağacından yapıldığı gibi metalden yapılanları da mevcuttur. Ağızlık yardımı ile çalınan nefesli sazlar grubuna giren flüt, orkestraların en

önemli nefesli sazlarındandır. Kaval şeklinde çalınan çocuk nefesli çalgısına da blok flüt adı verilir.

Flüt, 3 parçanın birleşmesinden oluşur. Bunlar baş, gövde ve kuyruktur. Çalgının 'baş' bölümünde bir üfleme deliği vardır. Bu nedenle bu bölüme 'ağızlık' bölümü de denilir. Üfleme deliği çalıcının alt dudağına dayatılır. Sağ omuz yönünde, yere paralel olarak tutulur. Sol el ağızlık bölümüne yakın, sağ el ise, kuyruk bölümü yönünde olmak üzere tutulur. İki elin baş parmağı alttan flütü destekler.

Flütün borusu gövde ve kuyruk bölümünde, silindir biçimindedir. Çapı 1-9 cm'dir. Baş bölüm ise, ağızlıktan başlayarak kapalı uca dek çok hafif bir eğimle biraz daralır. Çalgının tüm uzunluğu 67.2 cm'dir.

Günümüzde nikel, gümüş, altın gibi çeşitli metallerden veya metal karışımlarından yapılmakta olan flüt, 20. yüzyılın başlarına dek abanoz, nar gibi sert ve dayanıklı ağaçlardan yapılıyordu. Metal olduğu halde tahta üfleme çalgılardan sayılmasının nedeni, ses renginin diğer tahta üflemeli çalgılarla iyi kaynaşması, ayrıca tekniğinin ve ses elde ediliş biçiminin diğer tahta üfleme çalgılarla benzeşmesidir. Tahta flütün en önemli özelliği ses renginin çok tatlı, yuvarlak ve olgun olmasıydı. Metal flüt bu nitelikleri bir ölçüde yitirmiş olmakla birlikte, tahta flüte oranla teknik yönden çeviklik, ses niteliği yönünden ise parlaklık kazanmıştır. Özellikle ince seslerin (Üçüncü oktav) elde edilişi metal flütte çok daha kolay ve güvenlidir.

Flüt çalarken kolaylık sağlaması için zaman zaman bazı sistemler geliştirilmiştir. Bunlardan Boehm sistemi önemlidir. 19.Yüzyılın ortalarına dek, flütte bugünkü perde sistemi yoktur. Çalgının gövdesinde parmak uçlarının kapatabileceği genişlikte delikler vardı. Bu deliklerin arası da yine parmakların ulaşabileceği uzaklıktaydı. Çalgı, delikleri parmaklarla kapatıp açarak çalınıyordu. Oysa daha iyi ses niteliği ve tam bir entonasyon için, hem deliklerin daha geniş açılması, hem de delikler arasındaki uzaklığın daha büyük olması gerekiyordu.

19.Yüzyılın ortalarında, Teobold Boehm adlı Alman flütçüsü, küçük geliştirmeler dışında bugün de aynen kullanılmakta olan mekanizma sistemini buldu. Kendi adıyla 'Boehm Sistemi' olarak anılan bu mekanizma sistemi, güzel ses niteliği ve tam bir entonasyon için, deliklerin sesbilim (akustik) yönünden doğru yerlere ve istenilen genişlikte açılmasını sağlamıştır. Delikler üzerine doğal olarak açık duran kapaklar yerleştirilmiştir. Çalıcı, tüm delikleri kapatarak, miller yaylar ile perdeler aracılığı ile kontrol etme olanağını bulmaktadır.

Bu çalgının özel tınlama bölgeleri vardır. Tüm çalgılarda ve özellikle de tahta üflemeli çalgılarda, her çalgının tüm ses genişliği içinde kendine özgü bir ses rengi olmakla birlikte kalın, orta ve ince sesleri arasında tını ayrılıkları görülür. Bu tını ayrılıkları ancak dinlemek yoluyla en iyi biçimde anlaşılabilir ve birbirinde ayırt edilebilir.

Flütler bazı teknik özelliklere de sahiptirler. Flüt tüm üfleme çalgılar içinde en çevik ve en hünerli olanıdır. Çalamayacağı çok az şey vardır. Kromatik ve diatonik deşifre, arpejler, her türlü uçarı ve gösterişli pasajlar, bağlı veya dilli olarak çok hızlı tempolarda çalınabilir. Ayrıca, yakın veya uzak atlamalı aralıklar, nota tekrarları, stekato pasajlar, tril ve tremolalar, grupetto ve benzeri figürler flüte özgü kolaylıklardır. Tek dil, çift dil, üç dil ve kurbağa dili rahatlıkla yapılır. Buna rağmen flütün crescendo ve decrescendo olanakları diğer çalgılara oranla büyük ölçüde kısıtlıdır.

Orkestra içinde flütün önemli görevleri vardır. Flüte orkestra içinde 'solo' olarak 'cantabile' ezgilerden en hızlı pasajlara kadar, her türlü görev verilir. Tatlı, duygulu, doğayı yansıtan ezgiler daha çok orta ses bölgesinde verilir. Çevik, neşeyi yansıtan ezgiler daha çok orta ses bölgesinde verilir. Çevik, neşeli, çocuksu pasajlar ve kuş cıvıltılarını yansıtan etkiler için, daha çok ince ses bölgelerinde görev verilir. Diğer tahta üfleme çalgılarla iyi kaynaşır. Arka planda gerekli, armoniyi uzun seslerle veya çeşitli eşlik figürleri biçiminde sağlamakta bu çalgılarla birlikte görev alır. Gerek "tutti" içinde, gerekse ana fikir kemanlarda olduğu durumlarda çoğu kez, birinci kemanları "ünison" veya sekizli inceden katlar.

Piccolo (Küçük Flüt): (Fr. Petite Flute; İta, Flaito, Piccolo, Ottovino, Alm. Kleine Flöte, ing. Piccolo) Büyük (normal) flütün hemen hemen yarısı kadardır. Flütteki kuyruk bölümü küçük flütte yoktur. Bu nedenle de, normal flütü en kalın sesleri olan Do ve Do diyez sesleri küçük flütten elde edilemez. Bunun dışında ses genişliği mekanizması ve çalınışı ve çalınışı, normal flütün aynıdır. Yalnız açılan notların duyuluşu bir oktav incedir.

Flütün çalabileceği her türlü pasajı küçük flüt te çalabilir. Orkestrada ayrı bir küçük flüt çalıcısı bulunmaz. Tekniği aynı olduğundan ikinci flüt (ya da eğer yapıtta varsa üçüncü flüt) çalıcısı küçük flüt partisini de çalar.

Orkestrada genellikle orta ses bölgesinden yararlanılır. Çoğunlukla da normal flütün en ince oktavındaki sesleri ünison olarak katlar. (Bu ünisonu sağlamak için, küçük flüt partisi flüte göre bir oktav kalın yazılır) Zaman zaman tahta üflemeli çalgılardan her hangi birinde bulunan solo ezgiyi oktav veya bazen iki oktav inceden katlayarak, kendine özgü parlak ses rengi ile zenginleştirir. Tutti içinde ise, en üstte duyulan yırtıcı sesi ile orkestraya pırıltılar katar.

Alto Flüt: "(Fr. Flüle en sol; İt. Flauto cnotrollo, Alm. Altflöte, İng. Alto Flüte) Boyu normal flütten daha uzun, borusu da daha geniştir. Ses genişliği, mekanizması ve çalınışı normal flütün aynıdır. Yalnız, alto flüt aktarımlı bir çalgıdır.

Ses rengi normal flüte oranla daha koyu, ılık, yuvarlak ve olgundur. Orkestranın sürekli üyelerinden değildir. Bazı orkestralarda bulunmaz bile." [37]

b) Obua: (Fr. Hautbois, "yüksek" anlamındaki haut ve "ağaç, tahta anlamındaki bois'dan) 1. Hafifçe konik olan borusu dar bir kalakla sona eren, çift dilli üflemeli çalgı. 2. Obuacının eş anlamlısı 3. Aşk obuası, kalağı armut biçiminde olan ve bir üçlü daha pes ses veren obua çeşidi yaygındır. Obua benzeri çalgılara dünyanın her yerinde rastlanır. Ama

[37] Sayram Muhiddin AKDİL, "Çalgı Bilgisi Notları", s. 10

Obua abanoz, gül, şimşir, sedir ağacı gibi sert ve dayanıklı ağaçlardan yapılır. Günümüzde, sert plastik bir madde olan Ebonit'ten yapılan obualar da vardır.

Orkestradaki önemli görevlerinden biri, solo olarak geniş, 'cantabile' ezgileri çalmaktır. Tüm orkestra çalgıları arasında hemen dikkati çeken, kendine özgü tatlı, yumuşak, dokunaklı, ılık ses rengi ile obua, güzel şarkı söyleyen bir çalgıdır. Çoban havaları, halk ezgileri ve her türlü ince duygulu deyişler, obuanın ses rengine özellikle uygundur. Kısa, anlamlı, karakteristik ezgiler de sık sık verilir.

Solo görevi yanında, zaman zaman, yerine göre kemanlar, viyolalar, veya tahta üflemeli çalgılardan herhangi birisiyle ünison çalarak ses rengini zenginleştirir. Geri plan armonisini sağlamada diğer tahta üflemeli çalgılarla birlikte, dengeli kurulmuş akorlarda görev alır. Esprili, alaylı, şakacı bir etki için, obuaya özellikle kalın seslerinde 'stakato' pasajlar verilebilir.

Kor Angle (İngiliz Korosu) Fr. Cor Anglais; İta. Corno İnglesi; Al. Enilisch Horn; İng. English Horn. Bu çalgı, tüm dillerde İngiliz kornosu diye adlandırılmakla birlikte, ne İngilizlerle, ne de korno ile bir ilgisi vardır. Normal obuadan daha büyük ve daha kalın sesli bir obuadır. Bunun yanında Obua Damur (Aşk obuası) ile Henkelfon (bariton obua) olarak çeşitleri vardır.

c) Corangle: Lügat manası 'boru' demektir. Boru şeklindeki bir çok nefesli saza verilen addır. Kelime Arapça 'Karn / boynuz' dan gelir. Av borusu geliştirilerek ve XIX. yüzyılda bugünkü şekli verilerek pistonlu boru yapılmıştır. Madeni bir nefesli saz olarak orkestra, bilhassa bandolarda kullanılır. 3-4 pistonludur.

d) Klarnet: Klarnet, adını berrak, parlak, aydınlık anlamlarına gelen Latince "Clarus" kelimesinden alır. Klarnetin bir çok çeşidi vardır. (Soprano, Alto, Bas, Sol, La, Si bemol, Do, Mi bemol, La bemol, Re, Fa, Mi bemol alto, Si bemol bas, Si bemol kontrbas.)

Çalgı sırasıyla şu beş kısımdan oluşmuştur: Ağıza gelen kısma bek adı verilir. Kamış ta bu kısma monte edilir. Fıçı bek ile üst gövde arasındadır. Perde kısmı üst ve alt gövdededir. En altta ise obuanın kalağından biraz daha geniş olan kalak kısmı bulunur.

Klarnet, çeviklik bakımından flüte çok yakındır. Her çeşit, hızlı, parlak, gösterişli pasajlar, atlamalar ve benzer figürler rahatlıkla çalınır. En önemli özelliklerinden biri de gürlük kontrolü çok iyidir. Pianossimoyu fısıltı derecesine indirebilir. Duru ve parlak ses rengi ile birleşen etkili crescendo-decrescendo yeteneği klarnetin solo pasajlarda sık sık görev almasını sağlar. Bas Klarnet normal klarnetin bir oktav kalınıdır. Küçük klarnet ise bir oktav tizidir.

e) Fagot: (Fr. Basson, İta Fagotto, Al. Fagott; İng. Baissoon, İsp. Baçon) Bugünkü şeklini 18. yüzyılda alan ve bas partisi çalan Fagot, ağaç nefesli bir çalgıdır. 2.5 oktavlık ses sahasıyla, orkestranın güçlü üyelerindendir. Ana hatlarıyla fagot, konik biçimli ve ikiye katlanmış bir borudur. Kamışı mey kamışına benzer. Genellikle akça ağaçtan yapılır.

Fagot; orkestrada tek başına veya bas klarnetle birlikte, ağaç üflemelilerin bas seslerini sağlamak görevi yanında, viyolonsellerle ünison çalarak, yaylı çalgıların bas seslerini güçlendirmek için de kullanılır. Kontra Fagot, fagotun bir oktav kalınıdır.

Metal Nefesli Sazlar

a) Korno: Fr. Cor. İng. Fronch Horn, İta. Corno, Al Horn) Valf sistemi ilk kez Fa kornoya uygulanmış ve bu korno günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde Si bemol bölümü olmayan Fa korno da kullanılmakla birlikte, Fa, si bemol çift korno daha yaygındır. Kornonon ağızlığı huni biçimindedir. Sağ el kalak içindedir. Orkestra çalgıları içinde çalınması en güç çalgıdır. "Kornonun yapısındaki ve çalınışındaki teknik gelişme kornocuya virtüözite sağlayacak olanaklarla birlikte, çeviklik ve hız bu çalgının doğasına uymamaktadır. Her türlü dil vuruşu yapabilir. Tril, perde veya dudak ile yapılabilir.

Dağ, orman, av ve yiğitlik etkilerini başarıyla canlandırır."[38]

b) Trompet: (Fr. Trompette, ing. Trumpet, İta. Tromba, Al. Trompete) Trompetin orkestradaki yeri sürekli değildir.

Günümüzde Si bemol ve çoğunlukla da Do trompet kullanılmaktadır. Do trompet yazılı sesi aynen işittirirken, Si bemol trompet yazılı sesin bir tam ses kalınımı işittirir. Dönücü valf mekanizması yerini neredeyse standartlaşan pistona bırakmıştır.

Trompet, orkestra içinde, tutti içinde veya solo olarak kullanılabilir. Ancak ses renginden dolayı çok dikkatli ve yerinde kullanılmalıdır. Parlak ve güçlü ses rengi ile heyecanı ve gerginliği arttırır. Yiğitlik ve zafer etkisini güçlendirir. Fanfar müziğinin en önemli çalgısıdır. Bu özelliklerinin yanı sıra bazen de kederli bir hava için de kullanılabilir.

c) Trombon: (İng. Fr. İta. Trombone; Alm. Posaune) Trombon hemen hemen hiç değişikliği uğramadan eski çağlardan günümüze dek gelmiştir.

Trompetinkinden biraz daha büyük, kupa şeklinde bir ağızlıkla çalınır. İç içe iki borudan oluşan sürgü sağ el tarafından hareket ettirilirken üstteki boru, içteki boru üzerinde aşağı yukarı kaydırılır. Sol el çalgıyı tutar.

"Günümüzde tenor ve bas trombonun yerine yeni bir trombon kullanılmaktadır. Çalgının üst tarafındaki bir valf istenildiğinde devreye sokularak, duyurulan sesi bir tam dörtlü pestleştirir. Böylece aynı çalgı hem tenor, hem bas trombon olarak kullanılabilir."[39]

d) Tuba: Tubaların çok çeşitleri vardır. Tüm tubalarda korno ve trompette görülen üç valften başka dördüncü bazılarında da beşinci valf bulunur. Tubayı diğer bakır üflemelilerden ayıran en büyük özellik, pedal sesleri de çalabilmesidir.

---

[38] Sayram Muhiddin AKDİL, a.g.e., s. 14
[39] a.g.e., s. 28

Orkestrada çoğunlukla Fa bas Tuba (bombardon) kullanılır. Si bemol küçük Tuba (tenor Tuba veya euphonium), Fa bas Tubadan tam dörtlü daha ince ses duyurur. Mi bemol bas Tuba, Fa bas Tubadan 1 tam ses daha kalındır. Ses rengi de daha koyu ve ağırdır. Si bemol kontrbas Tuba da bandolarda kullanılır. Ses rengi çok ağırdır.

Üflemeliler arasında en çok soluk isteyen çalgı Tubadır. Buna rağmen oldukça çevik bir çalgıdır. Soluk sorunu yüzünden hızlı pasajlar verilmez. Küçük Tuba, diğerlerine oranla daha canlı pasajları çalabilir. Tril ve tüm dil vuruşlarını yapabilir.

Tubanın orkestradaki görevi, tutti'lerde, diğer bas çalgılarla birlikte ünison yada bir oktav aşağıdan, bas partisini çalmaktır. Bazen bakır üflemelilerin, bazen de tüm üflemelilerin bas partisini çalar. Ender olarak ta solo görevi verilir.

e) **Saksafon:** Saksafon, Adolphe Sax adlı bir çalgı yapımcısı tarafından, 1840'ta yapılmıştır. Kapaklı ses delikleriyle donatılan bu çalgı alaşımdan yapılır. Kıvrık bir boynu ve klarnet gibi kamış takılan bir bek'i vardır. Ses rengi dolayısıyla diğer çalgılardan ayrı bir özelliği vardır. Dizge oluşumu gelişmiş olduğundan, besteciler bu çalgıya çok önemli görevler verirler.

"Saksafon ailesi 5 çalgılık bir ailedir. Bu ailenin üyeleri; Si bemol Soprano Saksafon, Mi bemol Alto Saksafon, Si bemol Tenor Saksafon, Mi bemol Bariton Saksafon ve Si bemol Bas Saksafon'dur."[40]

2.2. Blok Flüt

Blok flüt ailesi; bas, tenor, soprano, alto ve piccolo olmak üzere beşe ayrılır.

---

[40] a.g.e., s. 37

BLOKFLÜT AİLESİ

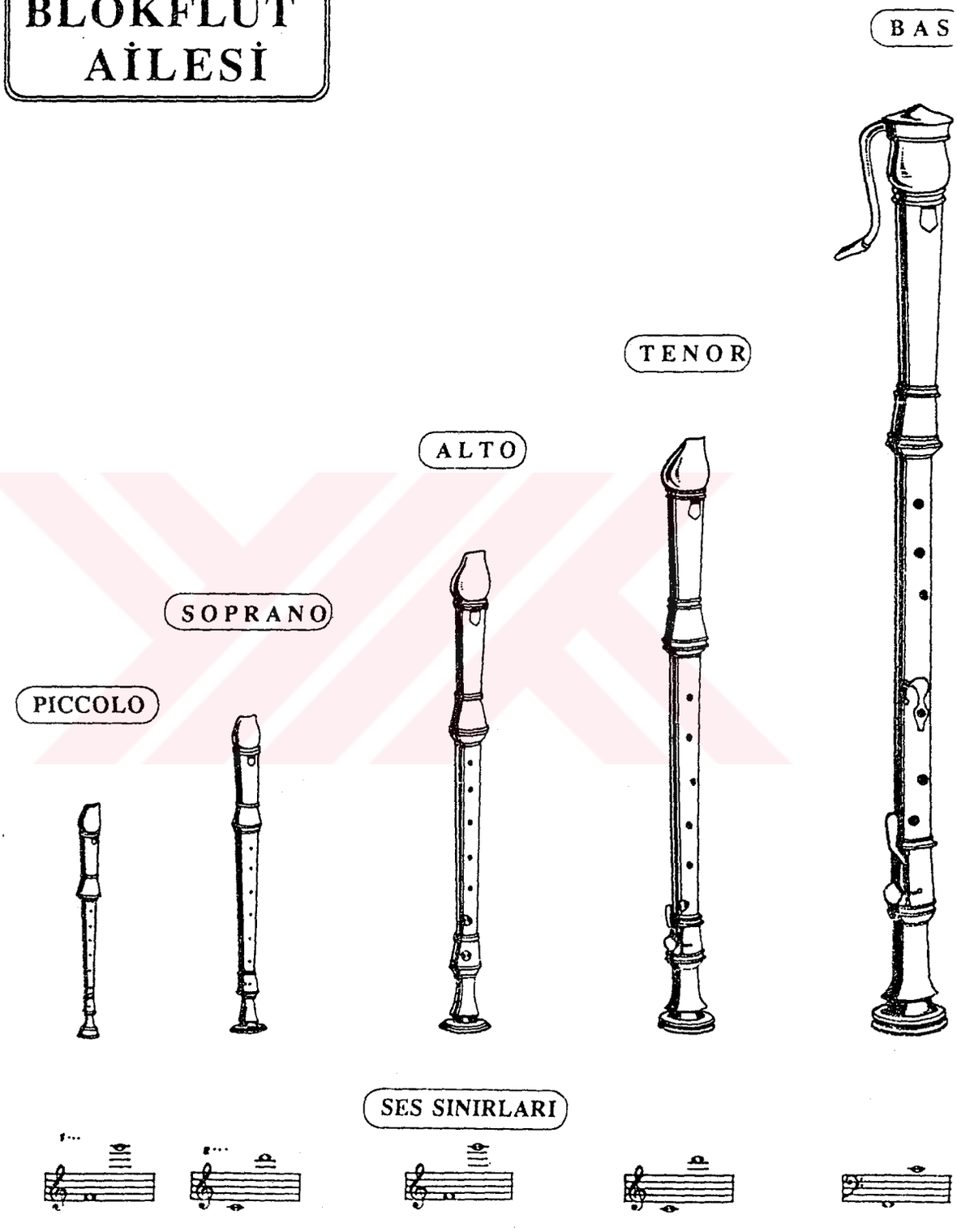

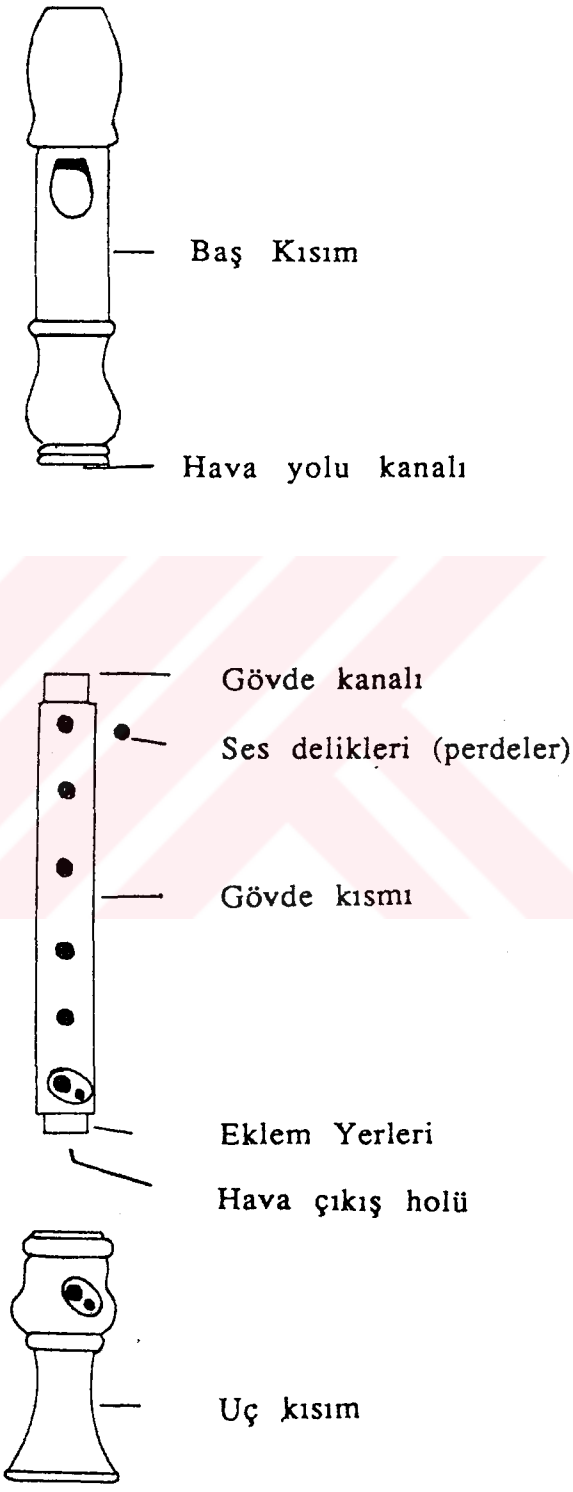
Baş Kısım
Hava yolu kanalı
Gövde kanalı
Ses delikleri (perdeler)
Gövde kısmı
Eklem Yerleri
Hava çıkış holü
Uç kısım

SOPRANO – ALTO – TENOR – BAS BLOKFLÜTLER İÇİN

SES TABLOSU

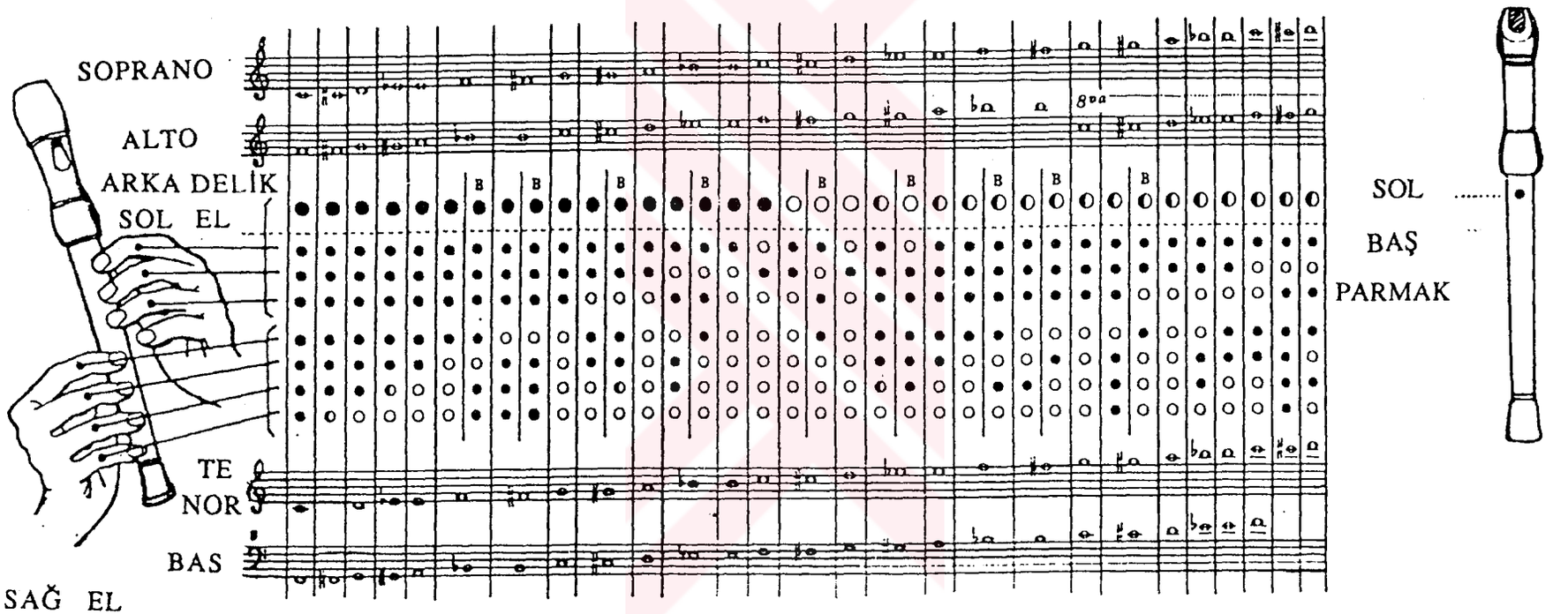

8 -- BİR OKTAV TİZ TINLAR

○ = AÇIK

◐ = YARI AÇIK

● = KAPALI

B: BAROK SİSTEM BLOKFLÜTLERDE PARMAK POZİSYONU

Blok Flüt Eğitiminde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

Parçaların seçiminde blok flüt tekniğine, ses genişliğine, çalgı ve okul eğitimine uygunluk ilkesi esas alınmalıdır.

Konuların sıralanışında ve öğretiminde kolaydan-zora, bilinenden-bilinmeyene varılmalı, konuyu ders içinde öğretmek ve öğrenilenleri pekiştirmek gibi verim ve başarıyı arttırıcı eğitsel ilkeler göz önüne alınmalıdır.

Az parçayla çok konu öğretmek yerine, bir konuyu çok parçayla öğretmek yolu izlenmelidir.

Parçalarda, makamsal müzik anlayışı ile tonal müzik anlayışının bir arada geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

Ele alınan her konuda öncelikle teknik ve ses alıştırmalarına yer verilmeli, böylece yeni öğrenilen konuda blok flüt tekniğine ve parmak alışkanlığına yönelik sorunların çözümünü kolaylaştırmak amaçlanmalıdır.

Her parçanın, işlenen konunun elverdiği ölçüde sevimli olmasına, öğrencinin blok flüt öğrenimi yanında solfej, kulak eğitimi ve şarkı söyleme becerilerinin gelişmesine elverişli olmasına önem verilmelidir.

Terimler, çeşitli kavramlar ve açıklamalar kısa, açık ve kolay kavranabilir bir anlatımla hazırlanmalıdır.

Çok sesli duyma, çalma ve düşünme alışkanlığının geliştirilmesi amacıyla, tonal ve makamsal nitelikte yeteri kadar 2-4 seli kanonlarla çok sesli parçalara yer verilmelidir.

Ülkemizde yaşayan müzik anlayışının bir kesimi olan Klasik Türk Müziği'ne ve Türk Halk Müziği'ne ait seçkin örneklere de yer verilmelidir.

Seçilecek olan parçalar, öğretmen ve öğrencilerin, severek çalacakları ve söyleyecekleri türden olmalıdır.

Blok flüt kullanırken, bakımına da dikkat etmek gerekir. Blok flüt yere düşürülmemeli ve çalınmadığı zamanlarda kılıfında korunmalıdır. Soğukta veya fazla sıcakta bırakılmamalı, üflenirken dişlerle ısırılmamalı, içine tükürük kaçırılmamalı, bu sırada oluşan nemi kurulamak için kendi fırçası veya yumuşak bir bez kullanılmalıdır. Eğer, flüt ağaçtan yapılmışsa, iki üç ayda bir badem yağıyla içi ve dışı yağlanmalıdır. Kullanılan flüt kişisel olmalı, başkasına verilmemelidir. Sağlık yönünden sakıncalı olan bu davranış yapılmışsa, çalmadan önce ve sonra temizliğine dikkat edilmelidir.

Blok Flütte Tutuş, Çalınış ve Üfleyiş Tekniği:

1- Blok flütünüzü sol el yukarıda, sağ el aşağıda olacak şekilde tutunuz.
2- Sağ elinizin baş parmağını blok flütünüze alttan destek yapınız.
3- Çalarken yere ne dik, ne de paralel tutunuz.
4- Her deliği mutlaka kendi parmağıyla kapatınız.
5- Delikleri parmağınızın etli kısımlarıyla kapatınız.
6- Sol elinizin küçük parmağını hiç kullanmayınız.
7- Nefes vererek değil de 'tü' diyerek üfleyiniz.
8- Her üflemede, dilinizin ucu üst dişlerinize değip eski yerine gelmelidir.
9- Dil vurma, kalın seslerde 'du', orta seslerdeyse 'dü' şeklinde olmalıdır.
10- Dil vurma her zaman aynı kuvvette olmalıdır.

BÖLÜM III İLKÖĞRETİM KURUMLARINDA MÜZİK DERSİNİN UYGULANMASI ve DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1 İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Programları

T.T.K. Başkanlığının 22.4.1994 gün ve 2988 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

"İlköğretim Kurumlarında Müzik Dersi Genel Amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

1. Temel müzik bilgilerine sahip olabilme,
2. Sesleri temel özellikleri ile tanıyabilme,
3. Sesler arasındaki temel ilişkileri kavrayabilme,
4. Müziği oluşturan temel öğeleri kavrayabilme,
5. Müzik yapma ve dinleme araçlarını tanıyabilme.
6. Müzik topluluklarını tanıyabilme.
7. Geleneksel ve çağdaş; yöresel, ulusal ve evrensel müzikleri tanıyabilme.
8. Müziğin kaynağını, oluşum ve gelişimini kavrayabilme.
9. Müziğin insan yaşamındaki yerini ve önemini kavrayabilme.
10. Düzeyine uygun müzikleri çözümleyebilme.
11. Düzeyine uygun müzikler yazabilme.
12. Müziğin her türünde nitelikli olanı niteliksizden ayırdedebilme.
13. Çevresi ile müziksel iletişim ve etkileşimde bulunabilme.
14. Atatürk'ün müzikle ilgili temel görüşlerini doğru anlayabilme.
15. Sesini doğru ve etkili kullanabilme.
16. Dilediği müziklere uygun ritmik hareketlerle eşlik edebilme.
17. Çalgısını temiz ve düzenli kullanabilme.
18. Müzik yapma ve dinleme araç-gereçlerini kurallarına uygun kullanabilme.

19. Sözlü müziklerde Türkçe'yi doğru ve anlamlı kullanabilme.
20. Düzeyine uygun tekerleme, sayışma, ninni, şarkı, türkü marşları doğru temiz ve anlamlı söyleyebilme.
21. Düzeyine uygun müzikleri çalgısıyla doğru, temiz anlamlı çalabilme.
22. Kazandığı müzik dağarcığını çeşitli etkinliklerle sergileyebilme.
23. Müzik yazısını doğru okuyabilme.
24. Müzik yazısını doğru yazabilme.
25. Başta istiklal Marşı olmak üzere, başlıca ulusal marş ve şarkılarımızı özüne uygun söyleyebilme.
26. Müziği başka anlatım biçimlerine dönüştürebilme.
27. Düzeyine uygun müziksel araç ve gereç yapabilme.
28. Yaratıcı müziksel çalışmalar yapabilme.
29. Müziksel bir çevre içinde yaşadığının farkında olabilme.
30. Müzik yapmaya istekli olabilme.
31. Müzik yapmaktan hoşlanabilme.
32. Müzik dinlemekten hoşlanabilme.
33. Çeşitli türdeki müziklerden hoşlanabilme.
34. Çevresindeki müzik etkinliklerine katılabilme.
35. Serbest zamanını müzikle geçirebilme.
36. Yaşamında müzikten yararlanabilme.
37. Kendisini müzik yolu ile ifade edebilme.
38. Müzik yoluyla sevgi, paylaşma ve sorumluluk duygusunu geliştirebilme.
39. Sağlıklı müziksel çevre konusunda bilinçli ve duyarlı olabilme.
40. Çok yönlü ve hoşgörülü bir müzik anlayışı kazanabilme.
41. Kendine özgü bir müziksel kişilik geliştirebilme.
42. Bilinçli bir müzik dinleyicisi olabilme.
43. Müzik kültürünün genel kültürün ayrılmaz bir öğesi olduğunu görebilme.
44. Ulusal birliğimizi, bütünlüğümüzü pekiştiren ve dünya ile bütünleşmemizi kolaylaştıran bir şarkı dağarcığına sahip olabilme.

Bu derste öğrenciler:

1. Çevre imkanlarından başlayarak tek ve çok sesli milli bir şarkı dağarcığına sahip olurlar.
2. Tek ve toplu iş yapma alışkanlığı ile sorumluluk duygusu kazanırlar.
3. Yaratma yeteneklerini ve anlatım güçlerini geliştirirler.
4. Okul ve okul dışı tecrübelerini zenginleştirir, zamanlarını müzikle değerlendirme istek ve alışkanlığını kazanırlar.
5. Milli evrensel sanat değerlerini tanır, benimser ve severler.
6. Böylece, çevre müzik kalkınmasında ve yurt çapında müzik gelişmesinde etkili olabilirler. Çağdaş Türk Müziğinin doğmasını ve yayılmasını hızlandıracak bir ortamın yaratılmasında görüş kazanırlar."[41]

Müzik derslerinde uyulacak ilkeler şunlardır;

1. Müzikten bilgiye gitmek: Müzik, yaşayan ve yaşatan bir dildir. Çocuklar ana dillerini nasıl önce konuşarak, sonra da okuyup yazarak öğreniyorlarsa, müziği de tıpkı bunun gibi öğrenmelidirler. Bunun için müzik eğitimine şarkılarla başlanmalı, bunlar hiç bir kuramsal bilgiye baş vurulmaksızın kulaktan öğretilmelidir. Şarkı söylemede ve çalgı çalmada yeterince beceri kazanıldıktan sonra öğretilen eserlerle ilgili ve kullanılabilir olmak şartıyla çok basit kuramsal bilgiler de verilmelidir.
2. Müziği yaşayışa katmak: Öğrencilerin ilkokulda öğreneceği müzikler ve bunlarla ilgili olarak kazanacağı bilgi, beceri ve alışkanlıklar, okul içinde ve dışında kullanılabilir olmalıdır. Bunun içinde özellikle, iş oyun, eğlence, gelenek ve tabiat olayları ile ilgili müziklere okul eğitiminde öncelikle yer verilmelidir. Müzik, okul içindeki yaşayışı, okul dışındaki yaşayıştan ayırıcı değil, ikisi arasında ilişki kurucu, onları birleştirici bir unsur olmalıdır.
3. Müzik eğitiminde bütünlüğü sağlamak: Müzik eğitimi bir bütün olarak kabul edilmeli, dersler bu bütünlüğe uyacak biçimde yürütülmelidir. Şarkı ve çalgı öğretimi, kulak eğitimi, solfej, dikte, yaratıcılık yeteneğini geliştirme çalışmaları ve müzik dinletme gibi

[41] "İlköğretim Okulu Programı", Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara - 1995, s. 597

etkinlikler,müzik derslerinde ayrı ayrı ele alınmamalı, bunların birbirleriyle kaynaşmış olmaları ve birbirlerine bağlanmaları sağlanmalıdır.

4. Müzikten yararlanmayı bilmek: Eğitme, dinlendirme, eğlendirme ve güçlü bir anlatım aracı olması yönünden müzikten en geniş ölçüde yararlanılmalıdır. Müziğin, yalnız ders içinde kalması doğru değildir. Diğer bütün derslerin işlenişinde derslere ara verme gerektiği zaman, sabahları çalışmalara başlamadan önce uygun ve boş saatlerde müziğin günlük çalışmalar içinde yer alması sağlanmalıdır.
5. Ses ve çalgı müziğinin elde yürütülmesini sağlamak: Şarkıların yanı sıra, hem şarkılara, oyunlara, yürüyüşlere eşlik etmek, hem de çocukların tek ve toplu olarak çalgı çalma istek ve alışkanlıklarını kuvvetlendirmek amacıyla, çocukların çalabilecekleri çalgılarla çalgı toplulukları kurulmalıdır. Bunlar için yazılmış çalgı müziği eserlerinden yararlanılmalıdır. Çalgı öğretiminde de çocukların bildikleri şarkılardan hareket edilmelidir.
6. Yaratma duygusunu ve yeteneğini geliştirmek: Hem şarkı, hem de çalgı eğitiminde çocukları yaratıcılığa yöneltecek yollar uygulanmalıdır. Çocuk bir şarkıyı hareketlerle canlandırabilmeli, vurma çalgılardan birisiyle kendisinin bulacağı değişik tarzlarda şarkıya eşlik edebilmelidir. Çocukların bildikleri tekerlemelere, sayışmalara, türkülere, oyun havalarına benzeyen yeni müzikler yaratmaları teşvik edilmelidir. Onlara, sonunu kendilerinin tamamlayacağı bazı ezgiler verilmelidir.
7. Çocuğa kendi sesini sevdirmek ve çocuğun sesini eğitmek: Çocuklara, kendi seslerinin en tabii ve en etkili bir çalgı olduğu duygusu kazandırılmalı, kendi sesleri sevdirilmelidir. Bunun için güzel şarkı söyleme alışkanlığı kazandırılmalı, doğru soluk alma alışkanlığı ve şekli, bir ezginin akışını bozmayacak yerlerde soluk alması, bağırmadan şarkı söylemesi, sesleri doğru çıkarması, kulağıyla her an kontrol etmesi, sözleri konuşur gibi söylemesi, topluca şarkı söyleyişte diğer arkadaşlarını dinlemesi, sesini diğer seslerle bir bütün olacak biçimde düşünmesi ve kullanması öğretilmelidir.
8. Çocuğun kulağını eğitmek: Çocuğa şarkı söylerken ve çalgı çalarken sesleri doğru çıkarması, duyduğu bir ezgiyi doğru bir şekilde tekrarlaması, yanlışlarını duyup düzeltmesi, eskiden duyduğu bir müziği tanıması, nota öğretiminde, bildiği kolay

ezgileri yazıp okuyabilmesi, kolay bir ezginin notasını görünce bu ezgiyi içinde duyabilmesi, tasarlayabilmesi alışkanlığı kazandırılmalıdır.

9. Zevk eğitimi, sanata yönelmek: Öğretmen sesiyle veya çalgısıyla çocukların söyledikleri ilk tekerlemelerden başlayarak öğrenilen bir şarkının örnek icrasını yapmalıdır. Mümkünse çevredeki müzik öğretmenlerinden, halk sanatçılarından, konserlerden, radyodan, televizyondan, plak ve bantlardan yararlanarak çocuklara hem bildikleri şarkıların, hem de diğer okul müziği ve seçilmiş sanat örneklerinin iyi seslendirilişlerini dinletmelidir. Bu yolla çocuklarda müzik dinleme, iyi müziği ayırma, arama alışkanlığı ve sanat müziğine doğru yönelen bir ilgi yaratmalıdır. Çocukların düzenleyecekleri konserlerle birbirlerini dinlemelerine fırsat verilmelidir. Okul korosu ve müzik kolu çalgı topluluklarının konserler vermesi sağlanmalı, ilkokul çocuk eğitimi ve sanata yönelme bakımından çevresinde bir sanat merkezi durumuna getirilmelidir.
10. Müzik eğitiminde çevreyle bağlantı kurmak: Köy okullarında çevrenin özelliğine uygun olarak toplu iş şarkılarına, oyun havalarına, bütünüyle köy yaşayışını yansıtan şarkı ve çalgı müziğine daha çok yer verilmeli, uygun olan mahalli çalgılar bu amaçla okula sokulmalıdır. Birleştirilmiş sınıfların özelliğine uygun olarak konular sınıf içinde değil, uygun sınıf kümeleri için düşünülüp işlenmelidir."[42]

İlkokulda öğretilecek şarkıların seçiminde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir: Öğrencilerin kendi oyunlarında veya halk oyunlarını oynarken söyledikleri şarkılara da yer verilmeli; çalgı eşliğinde olarak yazılmış olan şarkılarla, hareketlerle canlandırmaya elverişli olan şarkılara da yer verilmelidir.

İlkokulun 1 ve 2 sınıflarında öğretilecek bütün şarkılar kulaktan öğretilmelidir. Nota öğretiminin başladığı daha sonraki sınıflarda da uygun olan şarkıların kulak yoluyla öğretilmesine devam edilmelidir. Kulaktan öğretilecek şarkılar ezgi ve söz bakımından kolay bellenecek bir yapıya sahip olmalıdırlar.

---

[42] a.g.e. s. 599

Hangi yolla olursa olsun, öğretmen kendi sesiyle veya çalgısı ile şarkının örnek bir icrasını yapmalıdır. Varsa plak, bant, radyo vb gibi yollarla iyi icraları çocuklara dinletmelidir. Kulaktan öğretilen şarkılar sık sık tekrarlatılmalıdır. Bu tekrarlar müzik dersinin sınırını aşmalı, bütün derslerde yapılmalıdır. Tekrarların amacı, öğrenilen şarkıyı günlük yaşayışa kazandırmak olmalıdır.

Bunun yanında; nota ile şarkı öğretmede ilk dikkat edilecek husus; şarkının, notaları daha önce bilinen seslerden olmasıdır. Bazı şarkılarda tartı unsuru çok belirtilir. Bu şarkıların önce tartı olarak yazılıp okunması, ses yüksekliklerinin bundan sonra eklenmesi uygun olur. Bazı şarkılarda birbirine benzeyen ezgi gidişleri çoktur. Bu gidişlerden biri üzerinde çalışmak,bütün şarkının öğretilmesini çok kolaylaştırır. Bazı şarkılar ana sesler etrafına kümelenmiş seslerden yapılmışlardır. Bu ana sesler üzerinde yapılacak çalışma şarkının öğrenimini kolaylaştırır. Şarkı öğretimiyle ses eğitimi ve kulak eğitimi çalışmaları bir arada yürütülmüş olur. Aynı çalışmalar kulaktan öğretilmiş şarkılar üzerinde de yapılabilir. Böylece bu şarkılar da pekiştirilmiş olur. Nota ile şarkı öğretiminin asıl amacı, çocuklara o şarkı seviyesindeki başka şarkıları da notalarından söyleyip çalabilecek yeteneği ve beceriyi kazandırmak olmalıdır. Notalar müzik dilinin yazısıdır. Bu yazıyı okumayı ve yazmayı öğretmek, ilkokul müzik eğitiminin görevidir. Ancak müzik yazısının, müziğin kendisini yapabilmek, yani şarkı söyleyip, çalgı çalabilmek için bir araç olduğu, hiç bir zaman gözden uzak bulundurulmamalıdır. Nota öğretimine girişte, çocuğun daha önce kazanmış olduğu şarkılardan yararlanılmalıdır. Ayrıca müzik dilinin yazısı olan notaları öğretirken, ana dilin öğretimi yollarından geniş ölçüde yararlanılmalıdır.

Nota eğitiminin bilinçli olarak başlayacağı üçüncü sınıfta, hatta ikinci sınıfın sonlarında, çocuklar uzun süre sayışma tekerleme gibi çocuk müziklerinin sözleri üzerinde çalıştırılmalıdır.

İlkokul müzik eğitiminin temelini çocuğun kendi sesi oluşturur. Çocuklara kendi sesleri sevdirilecek, onu iyi kullanmaları ve iyi korumaları öğretilecektir. Fakat ses müziğini destekleyecek, onu zenginleştirecek, çocukta çokseslilik zevkini uyandıracak seslerin bilinçlenmesini çabuklaştıracak çalgılar da ilkokul müzik eğitiminin ayrılmaz unsurlarıdır.

İlkokulda, özellikle ilk sınıflarda kullanılacak çalgılar, oyun oynar gibi çalınabilenler olmalıdır. Yaratıcı çalışmalara en çok imkan veren çalgılar bu tür çalgılardır. Bunların başında çeşitli vurmalı çalgılar gelir: zil, trampet, tef, zil, darbuka, kastanyet, tahta çubuklar, borular ve kutular, çanlar, çıngıraklar, çelik üçgen ve davullar gibi. Ayrıca çeşitli düdükler ve borular da bu gruba eklenebilir. Bu çocuk çalgı takımlarından ve eşlik gruplarından başka, çocukların tek tek veya grupla çalışmaları istenilen çalgılar da vardır.

Bunların başında, insan sesine çok yakın bir tınısı olan çalınması kolay ve yurdumuzda çok iyi bilinen kavala benzeyen blok flütler gelmektedir. Çeşitli boylardaki bu flütlerden soprano ve alto adıyla anılanlar, ilkokul çocukları için, çok elverişli ve eğitici bir çalgıdır. Yaylı çalgılardan küçük kemanlar, tellilerden küçük gitarlar, körüklülerden el armonikası, çocuklara öğretilebilecek çalgılar arasındadır. Çevre müziğinin öğretilmesinde halk çalgılarından da yararlanılmalı, bunlardan en yaygın olan cura bağlama ile kemançe, ney, sipsi, tulum, kabak kemane gibi çalgılara da yer verilmelidir.

Ses eğitimi ve toplu şarkı söyleme, müzik eğitiminin temeli olduğundan, korolar kurulabilir. Bu korolara eşlik edecek çalgı toplulukları da mümkün olduğunca öğrencilerden oluşturulmalıdır." [43]

[43] a.g.e, s. 603

3.2. İlköğretim Müzik Derslerinde Kullanılan Kitapların Değerlendirilmesi

3.2.1. 1980'den Günümüze Kadar Kullanılan Kitapların Değerlendirilmesi

3.2.1.1. 'Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi (Ortaokul 1-2-3)'ün Değerlendirilmesi

"Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nin 14 Temmuz 1980 gün ve 2213 sayılı nüshasında Ortaokul 1., 2. ve 3. Sınıf öğrencileri için başvuru kitabı olarak kabul edilmiştir." [44]

Ortaokul 1. Sınıf: Öncelikle, işlenen parçalar hem çocuğa uygun hem de öğrenimi kolay. Ancak, günümüz koşullarını düşünürsek, artık çocuklarımız daha bilgili ve becerili olduğundan, seviye yükselmiş ve yeni müzik eserlerine ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bunun yanında kullanılan halk türküleri ve ritm seçimi seviyeye uygundur. Dönem sonunda işlenen bilgiler, parçalara yönelik açıklamalar ve müzik dersine ilişkin kısa bilgiler seviyeye uygun bir çalışma içermektedir.

Ortaokul 2. Sınıf: Seçilen parçalar belirli gün ve haftaları da içermekte, öğrencinin bu günlere yönelik dağarcığına katkıda bulunmaktadır. İşlenen eserlerin bir kısmı, çocuğu çok sesliliğe hazırlamakta, kulak çalışmalarına yardımcı olmaktadır. Seçilen eserler seviyeye uygun ve çocuğu sıkmayacak şekilde hazırlanmıştır. Ritm, melodi ve söz seçimi yerindedir. İşlenen bilgiler, hem eserleri çocuğun anlayacağı şekilde açıklıyor, hem de işlenen ritm, hız ve gürlük terimleri ile diziler gibi bilgilerle daha bilinçli ders işlenmesini sağlıyor. 'Orkestra çalgıları' bölümü çocuğu çalgı dünyasına iterek kendini bir başka şekilde ifade etme şansı tanıyor.

Ortaokul 3. Sınıf: İşlenen çift sesli ve arızalı seslerden oluşan eserler seviyeye uygun olarak seçilmiş. Kullanılan arızalar (Fa diyez, Si bemol), büyük usullerden oluşan (özellikle

[44] Ziya AYDINTAN, Saip EGÜZ, "Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3", Kurtuluş Yay. Ankara-1980

6/8, 7/8, 9/8 ve Sebare) eserler, öğrencinin yeni bir şeyler öğrenmesine ve daha dikkatli olmasına yardımcı olmuştur. Son bölümde yer alan kitap bilgileri, öğrencinin müzik dersi ve tarihi konusunda bilgilenmesini sağlamıştır.

Uzun bir dönemde kullanılan bu kitap, seviyeli parça seçimleri ile dikkat çekiyor. Önerilen veya verilen bilgiler az da olsa, o dönem için yeterlidir. Ancak; müzik sadece şarkı söylemek, dinlemek ya da belli bilgileri almak değildir. Çocuklar zaman zaman bu öğrendikleri güzel parçaları bir şekilde icra etmek yani bir enstrümanla çalmak isterler. Her zaman için, müzik dersi bir enstrüman yardımıyla sürdürülmeli ve desteklenmelidir. Böylece çocuk hem sese dayalı, hem de enstrümana dayalı icrayla iyiye ve güzele yönelecektir.

3.2.1.2. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi

"Bu kitap 13 Temmuz 1987 tarih ve 2238 sayılı T.D.'nde yayınlanan kaynak kitaplar listesinde yer almıştır." [45]

Ortaokul 1. Sınıf: Yoğun bir konu yapısına sahip. Seçilen eserler vücudun ritmik hareketleri ile destekleniyor. Ancak; bilindiği gibi, hareket yaparken şarkı söylemek güçtür. Hele hele, parçayı yeni öğrenen öğrenci için çok daha zordur. Konularla ilgili müzikal bilgiler yerinde. Ancak, işlenen konularla ilgili parçaların az oluşu bir yıllık öğrenim süresince verimli bir çalışma sağlayamayacaktır.

Ortaokul 2. Sınıf: Yoğun bir konu ve çok az örnek parça sayısına sahip. Bir yıllık ders programı süresince geçilen birkaç parça, öğrenci için hiçbir fayda sağlamayacaktır. Bir yıllık çalışma neredeyse on sayfaya sığdırılmış.

Ortaokul 3. Sınıf; Türk Halk Müziği, Klasik Türk Müziği ve çok sesli Çağdaş Türk Müziği hakkında bilgiler yer alması,ses sistemleri hakkında bilgiler verilmesi yerinde ve güzel. Fakat; yine öğretilen konu çok, işlenen örnek eserler az. Oysa, müzik dersi denilince

[45] Mehmet ÖZBEK, "Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3", Üner Yay., Tekışık Ofset, Ankara-1987

akla eser icrası (çalmak ya da söylemek) gelir. Öğrenilen konular bunların tamamlayıcısıdır. Ne kadar çok eser öğrenilirse, müzikle kaynaşmak ve müziği bir yaşam biçimi haline getirmek o kadar kolay olacaktır.

3.2.1.3. 'Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3'ün Değerlendirilmesi

"Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14.01.1994 gün ve 84 sayılı kararı ile 5 yıl süre ile Müzik Ders Kitabı olarak kabul edilen 'Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3'." [46]

Hazırlanan kitap seviyeye uygun parçalardan oluşmaktadır. Öğrencinin genelde aşina olduğu parçalar notasıyla öğretilebilecek niteliktedir. Genel müzik terimleri ile donatılan kitap, çalgı (Blok flüt) eğitimiyle desteklenmektedir. Kitapta gösterilen parçalar kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene doğru sıralanmıştır. Öğrenci, konu yoğunluğu olmadan, sadece müzikle ilgilenebilmekte, dağarcığını geliştirebilmektedir. 1. Sınıftan itibaren, seçilen parçalar, sistemli olarak kolay nota öğrenimine yöneliktir. Özellikle, blok flüt ve ses ağırlıklı çalışma sistemi için hazırlanan kitap, hem parçaların nüans terimleriyle seslendirilmesini, hem de blok flüt ile çalınışını gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, blok flütün işlenişi, tutuş şekilleri ve kullanımı önemli bir yer tutmaktadır.

Önemle üzerinde durulan, 'blok flüt destekli müzik çalışması' öğrencinin yoğun sevgi ve ilgisini çekmektedir. Bir şeyler yapabilme ve başarabilme zevkini tadan öğrenciler derse daha fazla eğilmektedirler.

Müziğin ayrılmaz bir parçası olan enstrümanlar daima ilgiyle karşılanmakta ve müzik derslerini desteklemektedirler. Bu amaçla hazırlanmış olan 'Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3' müziğin her yönüyle uygulanmasını sağlamıştır.

---

[46] Selçuk YILDIRIM, Besim AKKUŞ, Çinuçen TANRIKORUR, "Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3", Milli Eğitim Basımevi, Ankara-1994

Sınıflar arası bütünlüğe dayanan bu kitap, ortaokulun üç yılını birlikte sunmakla, öğrenimde ve kullanımda da büyük kolaylık sağlamıştır.

3.2.2. 1996'da Kabul Edilen Müzik Kitaplarının Değerlendirilmesi

"Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 26 Nisan 1996 günü ve 153 sayılı kararıyla 1996-1997 öğretim yılından itibaren 5 yıl süre ile Ders Kitabı olarak kabul edilen "İlköğretim Müzik Ders Kitabı" serisinin ilkokul 4. ve 5. Sınıf kitapları Sevim-Şinasi AYDIN tarafından; 6., 7., 8. Sınıf kitapları da Şinasi AYDIN tarafından hazırlanmıştır." [47]

3.2.2.1. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi

Sevim AYDIN ve Şinasi AYDIN tarafından hazırlanan kitaplar, yoğun konu fazlalığına sahip. Öğrenilecek konulara ilişkin seçilen parçaların bir kısmı, kulaktan öğretilmekte. Ancak, parçaların büyük bir kısmı yeni yeni nota öğrenmeye çalışan ve müzik derslerini bir eğlence olarak benimseyen öğrenciler için çok zor. Bu zorluk, çocuğun kendisi için çok yabancı olan müziğin yazı dili (notalar) hakkında hiç bir bilgiye sahip olmamasından kaynaklanmaktadır. Bir türlü seslerle nota şekillerini birbiri ile bağdaştıramayan öğrenci, sıkılmakta ve müzik dersini artık eskisi kadar büyük bir sabırsızlıkla beklememektedir. Oysa; parçanın seslendirilmesi dışında, seslerin şekilleri olan notalara alıştırmak için, basit nota ve sus değerleriyle ritm kalıpları baştan itibaren verilmelidir. Öğrencinin, zamanla edineceği tecrübe ve göz aşinalığı; gördüğü parçalara uygulanmalı ve çıkardığı seslerle gördüğü ses sembollerini bir bütün olarak değerlendirmesine yardımcı olmalıdır. Kitap içinde, seçilen konulara ilişkin parçalar, konuya yatkın olsa bile çocuğun seslendirebileceği ve sevebileceği nitelikte olmalıdır. Belirli gün ve haftalara ait parçalar bir arada olmalı ve bu grup, birer parçayla değil birkaç parçayla zenginleştirilmelidir. Konular azaltılmalı ve konuyla ilgili parça örnekleri çoğaltılmalıdır. Önemli olan, konuların çokluğu değil, seslendirilecek ya da çalışılacak parçaların seviyeli ve öğrenciye uygun olmasıdır. Konu yoğunluğu öğrenciyi ezberciliğe

[47] Sevim-Şinasi AYDIN, "İlköğretim Müzik Ders Kitabı 4-8",. Küre Yayıncılık, İstanbul-1996

iterek, müzik eseri öğreneceği yerde zamanını diğer derslerde olduğu gibi, konu çalışmaya harcamasını gerektirmektedir. Bu da öğrencinin müzik dağarcığını iyice daraltmaktadır.

İlkokul 4.-5. Sınıflarda kulaktan çalışmalardan sonra sistemli bir çalışmayla nota öğretimine geçilmeli; müzik eğitimi bir enstrümanla desteklenmelidir. Seçilen enstrümanın akord sorunu olmayan, öğretimi ve öğrenimi kolay olan blok flüt olması faydalı olacaktır.

3.2.2.2. İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Müzik Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi

İlköğretim okullarının orta kısım 1., 2. ve 3. sınıflarında kullanılan müzik ders kitapları da konu yoğunluğuna sahip. Bu konular, az sayıdaki parçalarla desteklenmiş, ayrıca işlenecek parçaların notasıyla okunabilmesi için de öğrencinin çok iyi nota bilmesi gerekiyor. Oysa; öğrencilerin bu bilgiyi daha önceki sınıflarda en iyi şekilde alması gerekiyor. Bu eğitimi almayan öğrenci, bocalamakta ve dersin işlenişini aksatmaktadır. Meydana gelen aksamalar da başarı oranını düşürmektedir.

Çalışmalar, blok flütle desteklenmeli, seçilen parçalar düzeye uygun olmalı, melodi ve sözlerin uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. Seçilen parçaların aşina olunan parçalardan oluşması, başlangıçta öğrenimi kolaylaştıracaktır. Özellikle Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziği parçalarının seçimi, çocuğu toplumdan uzaklaştırmayarak sonraki yaşamında kullanabileceği bir repertuar oluşturmasını sağlayacaktır.

Yukarıda adı geçen ve 1996-1997 öğretim yılı için kullanımı önerilen kitap serisi, tüm sınıflarıyla incelendiğinde, hemen hemen aynı konuları içermektedir. Ele alınan konular, yaşam içinde olmakla birlikte, konulara göre seçilen parçalar yetersiz kalmaktadır. Kulaktan öğrenim için ayrılanlar dışında seçilen parçalar, öğrencinin çok iyi nota, ritm ve müzikal terim bilmesini gerektirmektedir. Yıllık ders planına göre dağıtılan konulara ayrılacak zaman, konu yoğunluğu sebebiyle çok az olmakta, öğrencinin kısa süre içinde pek çok şeyi öğrenmesini gerektirmektedir.

Oysa müzik, zevk ve ilgi işidir. Çocuğun yeteneği ve sevgisi olsa bile, öğrenmesi gereken şeylerin çokluğu onu boşlukta bırakarak, hiç bir şeyi tam öğrenmeden, eksik bilgilerle mezun olmasına sebep olmaktadır.

SONUÇ

İnsanlık tarihi ile başlayan eğitim, bir çok zorluk yaşayarak yavaş da olsa gelişme göstermiştir. Genel tanımıyla insanı hayata hazırlayan eğitim, Doğu ve Batı ülkelerinde çeşitli dönemlerde ani gelişmeler göstermiştir. Bu gelişmeler, toplum tarafından hemen kabul görmese de zamanla, ihtiyaçlar doğrultusunda benimsenmiştir. Eğitim, zamanla bir baskı aracı olmaktan çıkmış, yaşamın bir gereği olarak kabul görmüştür. Özellikle çocuk eğitimine önem verilmiş, bu alanda yapılan çalışmalarda, ezberciliğin iyi bir yöntem olmadığı, bunun yerine görerek ve yaşayarak öğrenmenin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitim; insan ruhunu etkileyen ve insanca davranmaya sevk eden sanatla bağdaştırılmış, insanlar çocukluktan itibaren çeşitli sanat dallarına yöneltilmiştir. Bu ilgi zamanla okul eğitimi içerisine resim, beden eğitim ve müzik dersleriyle girmiştir.

Göze, kulağa ve en güzel duygulara hitap eden müzik sanatının, doğumdan ölüme kadar insanlarla birlikte yaşadığından, çocuk eğitimi üzerinde tartışılmaz etkileri vardır. Bu bağlamda, müzik dersi, ana sınıfından itibaren bilinçli ve programlı bir şekilde verilmelidir. Bu dersler, çocukları sıkmadan, oyunla birlikte sürdürülmeli ve kulaktan şarkı öğrenerek ilkokulun ilk sınıflarında da aynen sürdürülmelidir. Şarkı öğrenimi sırasında basit müzik kuralları öğrenciye verilmeye başlanmalıdır. İlkokulun 4., 5. Sınıflarından itibaren sistemli çalışmalarla müzik eğitimine girilmeli, geliştirilen müfredat programları ve ders işleniş yöntemleri ile müzik dersi çocuğu sıkmadan eğlenceli ve zevkli bir hale getirilmelidir. Bu sınıflara gelindiğinde, müzik çalışmaları öğretimleri, öğrenim ve uygulama yönünden çok kolay olan blok flüt enstrumanı ile desteklenmelidir. Ortaokul seviyesine geçildiği zaman ise, bilgi ve uygulamalar birbirine paralel yürütülmelidir.

Nefesli enstrümanların tarih boyunca gelişmine baktığımızda bütün toplumlarca, yaygın olarak kullanıldığı görülür. Türk toplumunun da kendine özgü nefesli enstrümanları vardır. Bunlar arasında kaval, zurna, mey ve ney başlarda gelir. Yapımı ve çalınışı kolay olan kaval toplumumuzun kırsal kesimi tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. İlk çağlardaki prinç borulardan, kemikten yapılan kavallardan tutun da günümüz orkestrasında önemli yerleri olan ağaç ve metal nefeslilere kadar, geniş bir yelpazede yer alan nefesli enstrümanların en eskilerinden biri de flüttür. Pek çok toplum tarafından kullanılan flüt, günümüzde yan flüt, pan flüt ve blok flüt olarak karşımıza çıkar. Orkestranın değişmez elemanlarından biri olan yan flütle birlikte, özellikle çocukların ilgisini ve sevgisini kazanan blok flüt, günümüzde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu kullanımın daha etkili ve bilimsel olabilmesi için, ders kitaplarında ve dersin işleniş müfredatında da yer verilmesi gerekir.

İlköğretim okullarında uygulanan müzik derslerinde mutlaka bir enstrüman kullanılmalıdır. Enstrümanlar içinde en uygun olanı ise blok flüttür. Blok flüt; kullanım ve temin kolaylığı ile her yerde bulunabilecek bir enstrümandır. Sabit ses akorduna sahip oluşu ve uygulama rahatlığı ile çocukların severek kullandıkları blok flüt, bütün okullarda rahatlıkla kullanılabilir.

İlköğretim okullarındaki müzik derslerinin sadece solfej ve ses çalışması ağırlıklı olması, müzik eğitimim eksik uygulanması olarak karşımıza çıkar. Çünkü müzik sadece nota okumak ve bu notaları kendi sesimizle uygulamak değildir. Bu yüzden çeşitli ses sahalarını içeren blok flüt ailesinden, öğretmenin denetiminde özellikle "soprano blok flüt" kullanımı ilköğretim okulu çağındaki çocukların ses sahalarıyla da uyuşacaktır.

Bu uygulamaları kolaylaştırmak için hazırlanacak olan müzik ders kitapları nota ve sus uygulamaları yanında, blok flütün uygulanışı ve özelliklerini içerecek şekilde yeniden düzenlenmelidir. Bu düzenleme sınıflar arasındaki seviyeye uygun olarak ayarlanmalıdır.

İlköğretim müzik eğitimi sırasında amaç, konservatuar eğitimi kadar ağır ve yoğun bir eğitim vermek değildir. Ancak; doğumdan ölüme bizimle birlikte olan müzik sanatını iyi bilmek, insanı iyiye, güzele ve sevgiye yöneltmektedir. İnsanlar arasında, bu kadar anlaşmazlık varken, anlaşmazlıkları yenmek için elimizde olan müzik silahını iyi kullanmalıyız. Müziğin insan psikolojisi üzerindeki iyi etkileri unutulmamalı ve en iyi şekilde kullanılmalıdır. Geleceğimizi teslim edeceğimiz çocuklarımızı en iyi şekilde eğitmek bizlerin görevidir. Bu nedenle çocuklarımızın kültürel ve sanatsal konularda en iyi şekilde yetişmelerini sağlamalıyız.

ÖNERİLER

Hayat boyu bizimle olan müzik, ana sınıfından itibaren bilinçli bir şekilde uygulanmalıdır. Bu uygulama blok flütle desteklenmeli ve bu çalışmalar bu enstrumanla sürdürümelidir.

Sistemli bir çalışma ile blok flüt uygulaması, toplu ve tek tek sınıf içinde yapılmalı, öğrenciye yapılan çalışmalarla ilgili ev ödevleri verilerek, enstrümanın en iyi şekilde icra edilmesi sağlanılmalıdır. Bir süre sonra; çocuğun bildiği, kulaktan duyduğu parçalar pratikte uygulanmalıdır. Bu arada öğretmen çocuğun uygulamasını denetlemeli, yanlışlarını düzeltmelidir. Sınıflar arasındaki seviye tesbiti yapılarak hazırlanmış olan kitaplar blok flüt eğitimini içermeli ve çalışmalara ışık tutmalıdır.

Oysa günümüze kadar uygulanan müzik ders kitaplarını incelediğimizde, sadece ses ve nota çalışmalarına yer verilmiş olduğunu görürüz. Sadece 1994 yılında uygulanan kitapta az da olsa blok flüt uygulamasına yer verilmiştir. Bu bölüm; derslerde blok flüt uygulaması sırasında yol gösterici olmuştur.

Bu çalışmada; Türk Müziği ve Halk Müziği motifleri içeren ve blok flütle seslendirilebilecek nitelikte çeşitli müzik parçaları, sunulan metod önerisine eklenerek öğrenciye geniş bir çalışma alanı sunulmuştur.

Hazırladığımız blok flüt metodu, enstrümana başlangıç aşamasında kullanılabilecek nitelikte olduğundan, bir öğretmen gözetiminde çalışılması gerekir.

Blok Flüt Metodu Önerisi

Örnek olarak hazırladığımız "Blok Flüt Metodu" bölümünde, 'La, Sol, Mi, Do, İnce Do, Re, Fa, Si' nota öğretim düzeneğini içeren "Singen-Hören-Sehreiben-Walter KOLNEDER"[48] solfej metodundan yararlanılmıştır. Ritm açısından parçalarda kullanılan nota değerlerinde kolaydan zora doğru bir sıra izlenilmiştir. Bu metod önerisinde ilk önce bir tartım örneği ve buna uygun bir parça verilmiştir. Sonra bu konuyla ilgili egzersizler yazılmıştır. Metod önerisinin en sonunda da çeşitli nota ve tartımlardan oluşan bir dağarcık sunulmuştur.

[48] Singen-Hören Sehreiben-Walter KOLNEDER, "B. Schott's Söhne, Mainz-1964

BLOK FLÜT'E BAŞLANGIÇ İÇİN EGZERSİZLER

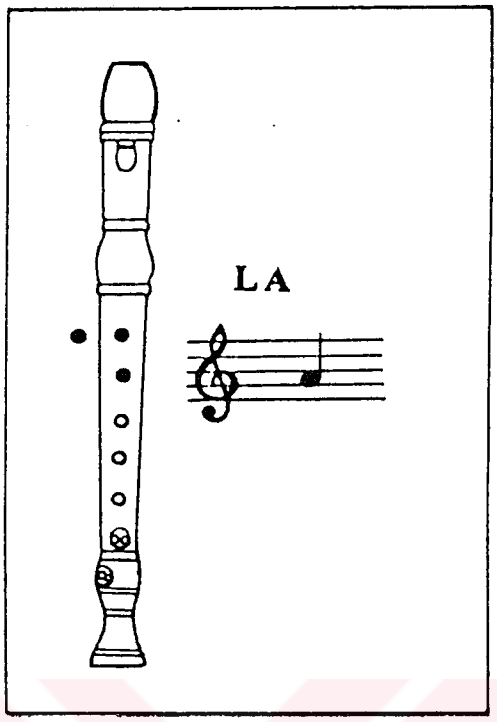

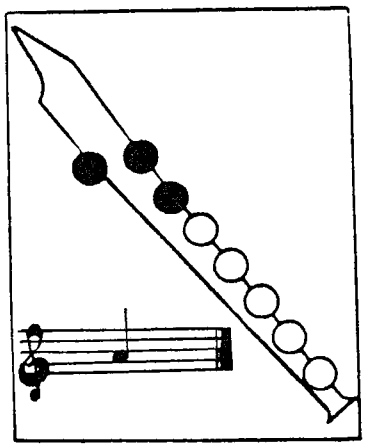

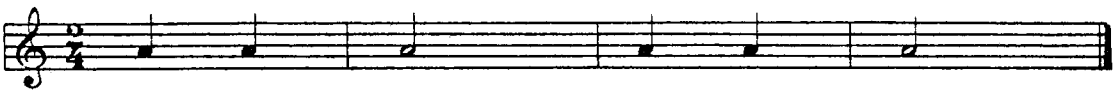

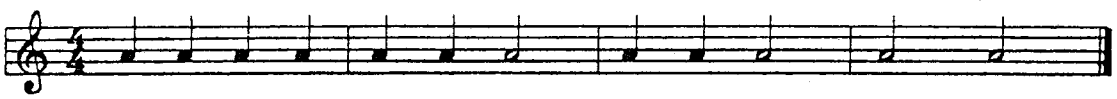

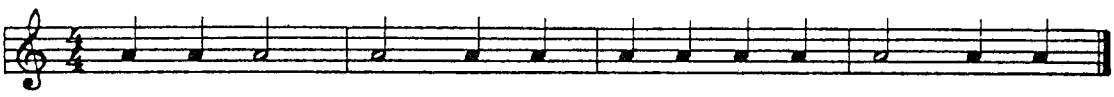

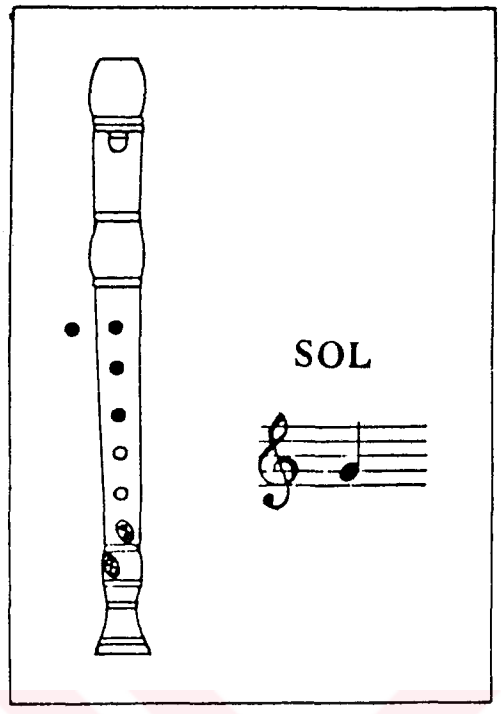
SOL

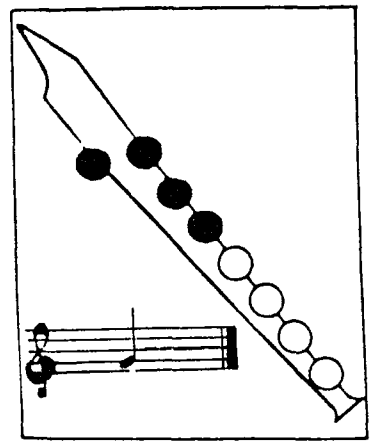

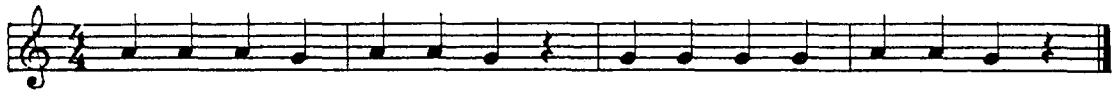

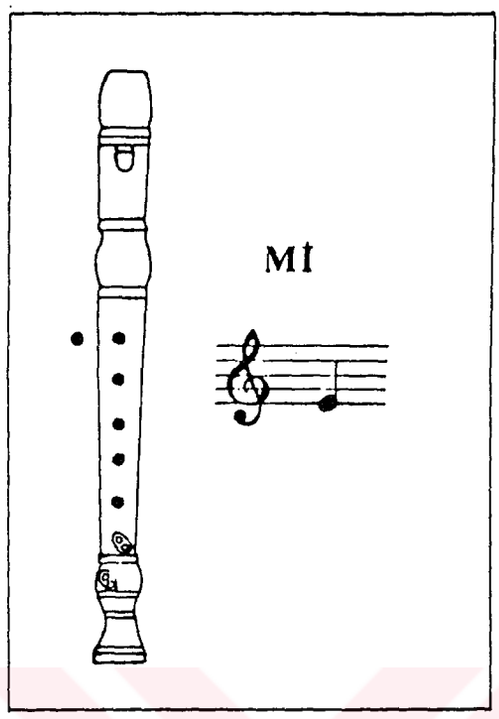
MI

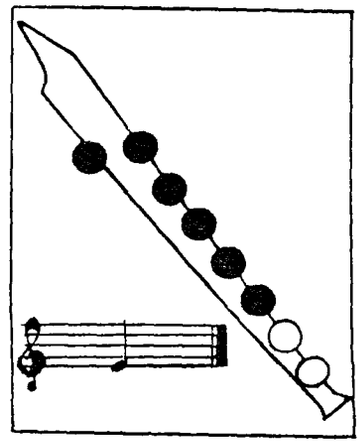

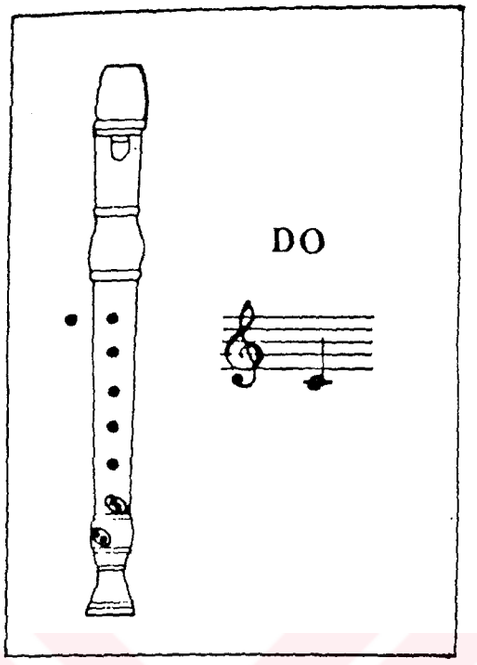
DO

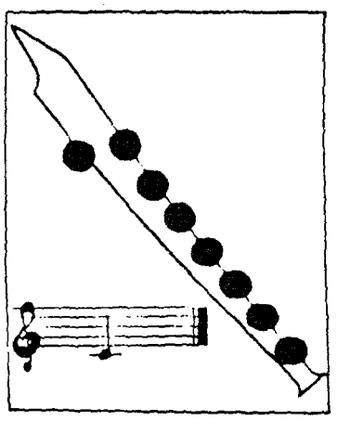

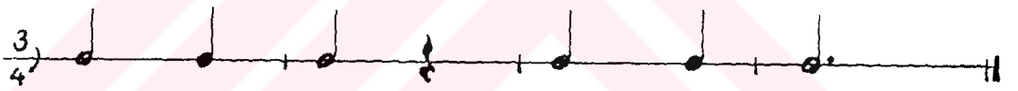

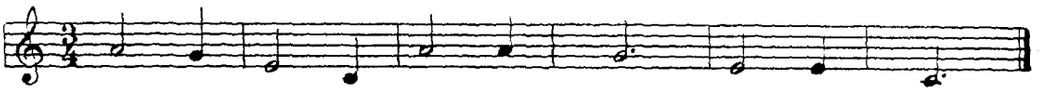

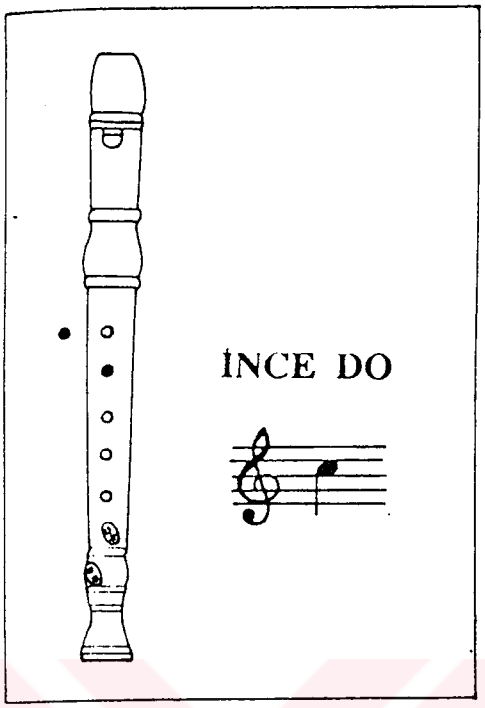
İNCE DO

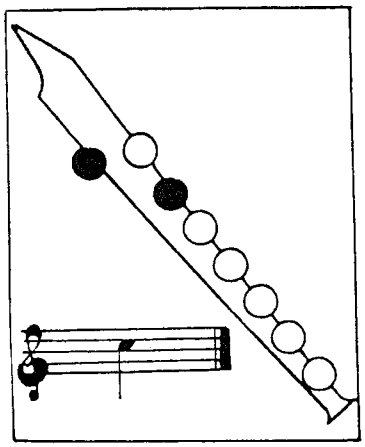

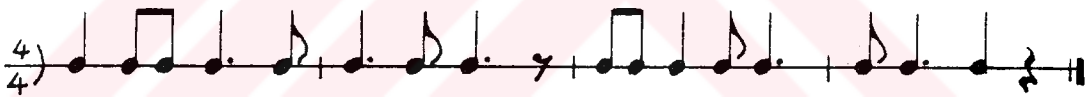

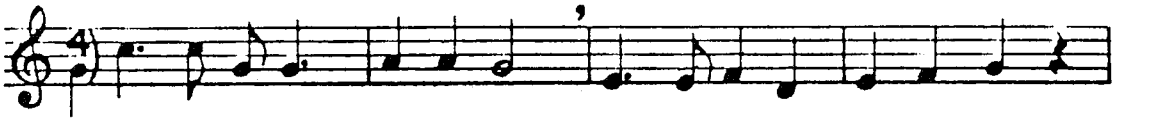

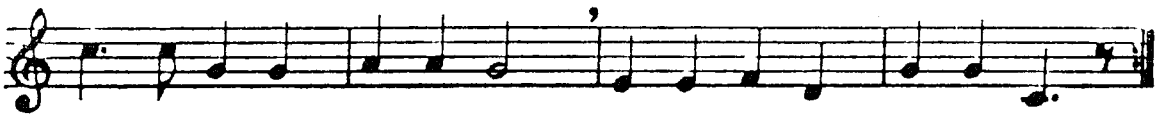

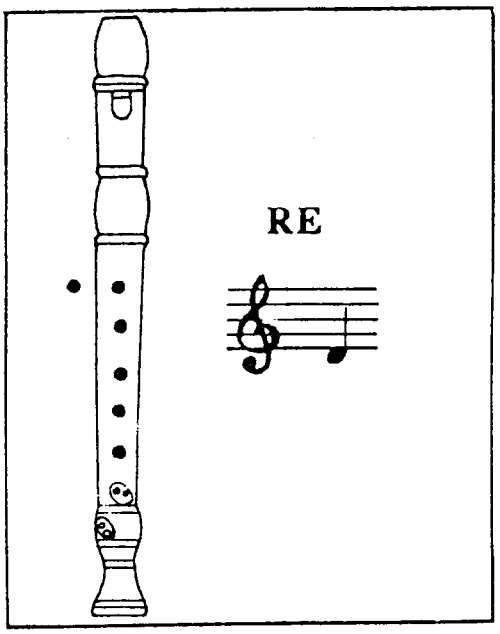
RE

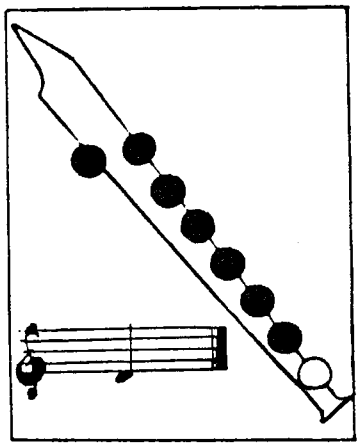

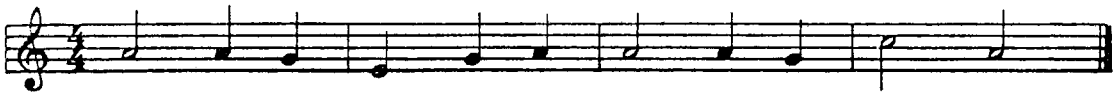

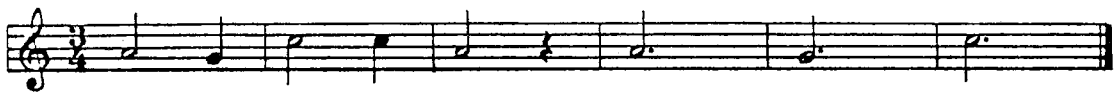

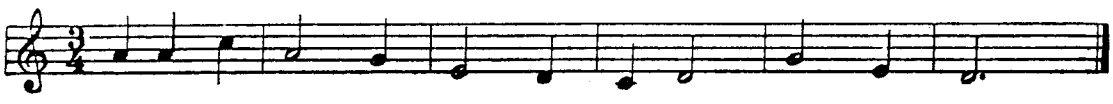

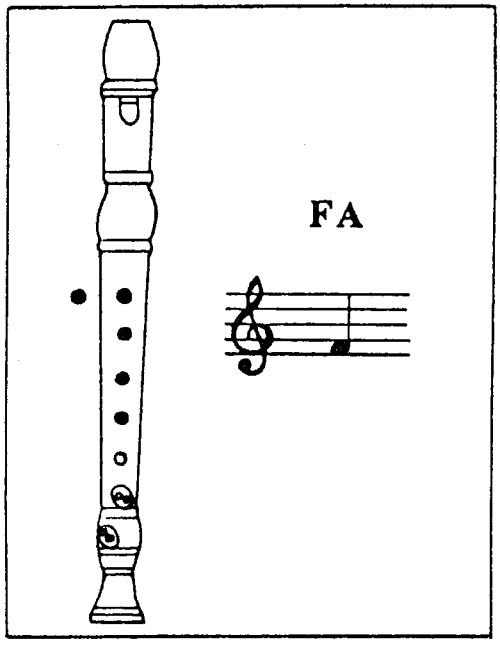
FA

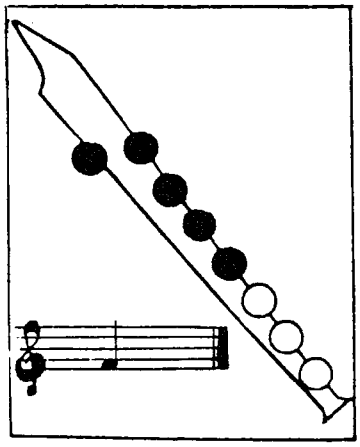

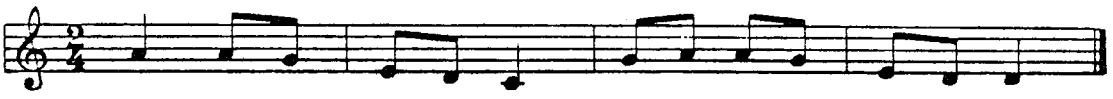

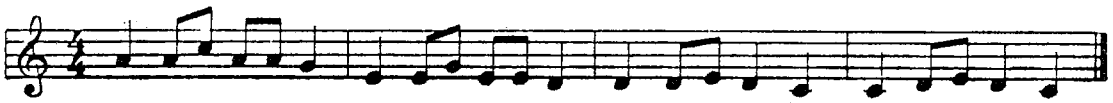

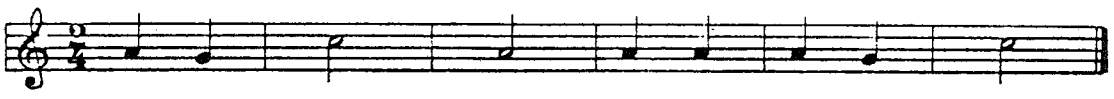

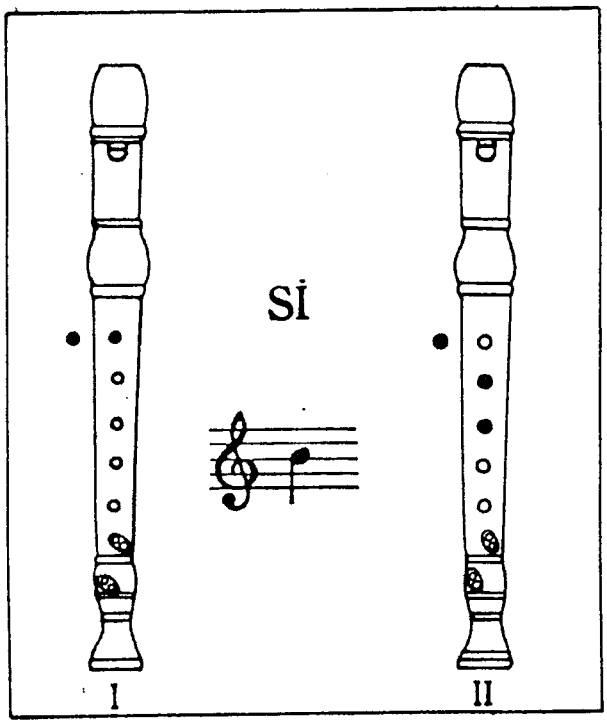
Sİ
I
II

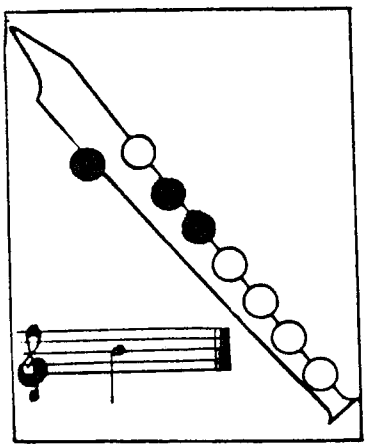

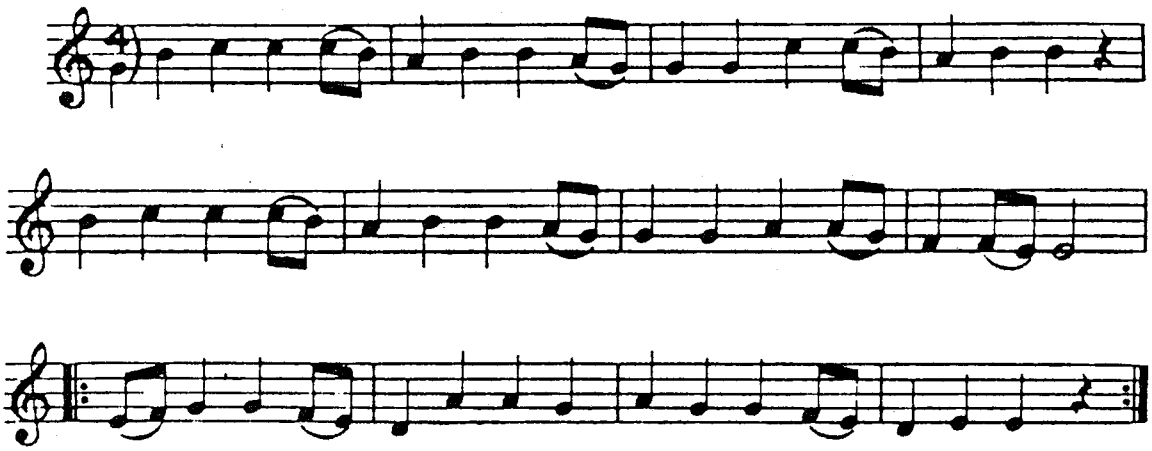

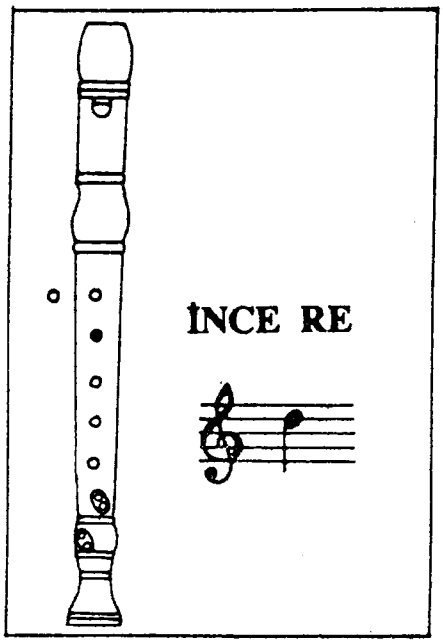
İNCE RE

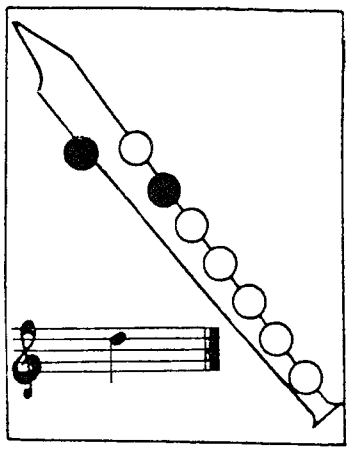

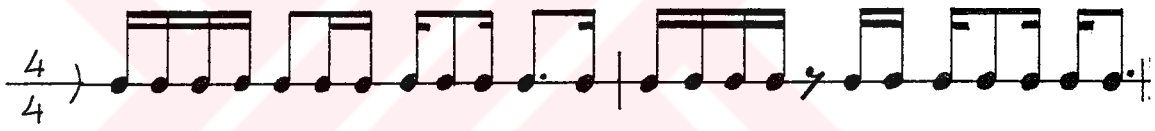

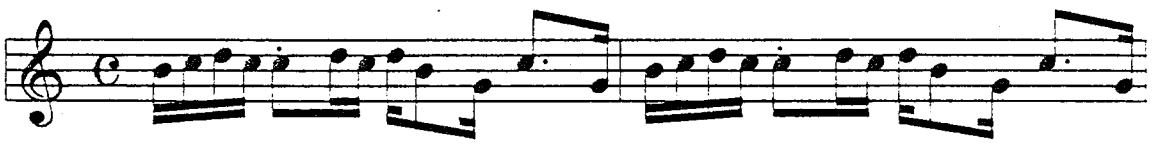

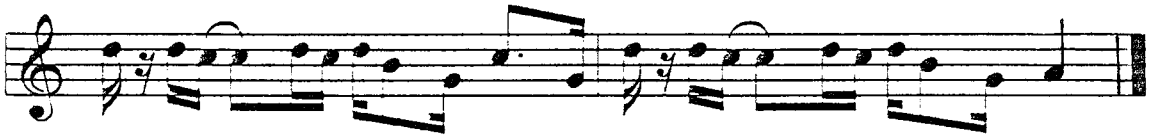

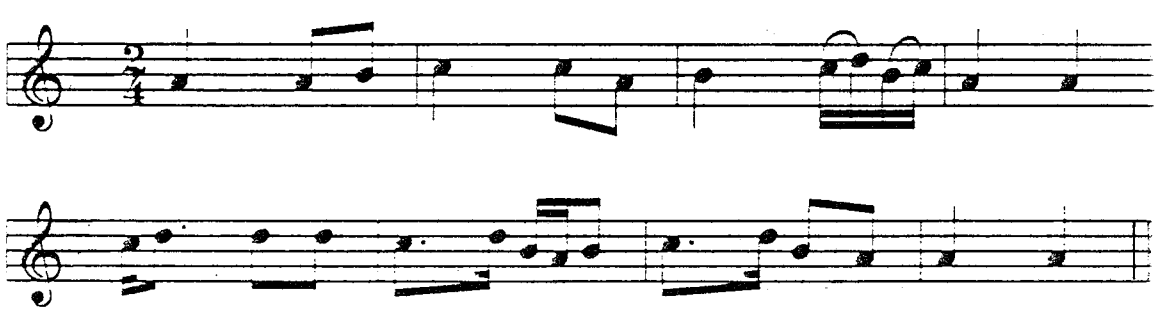

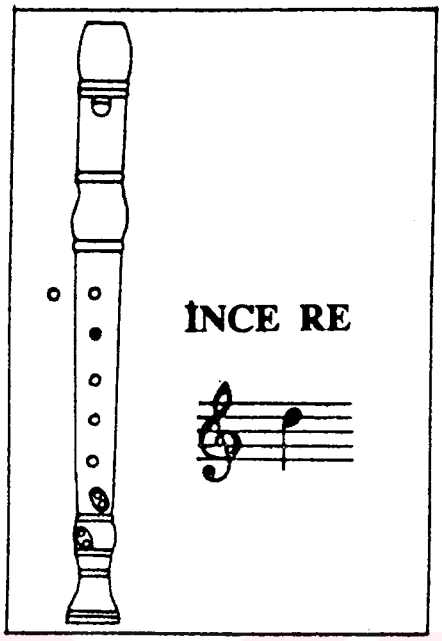
İNCE RE

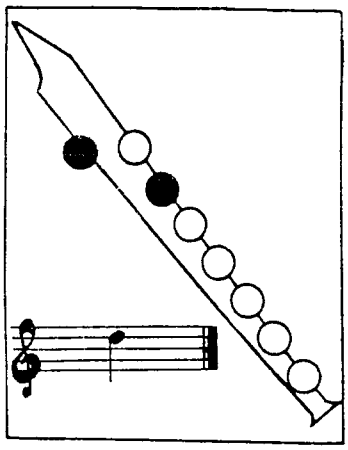

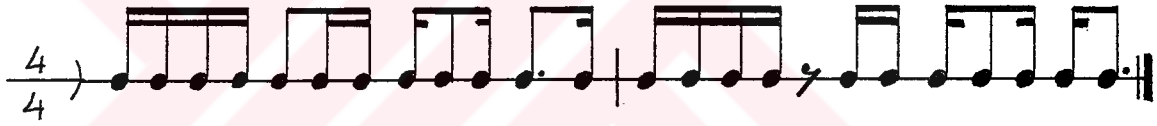

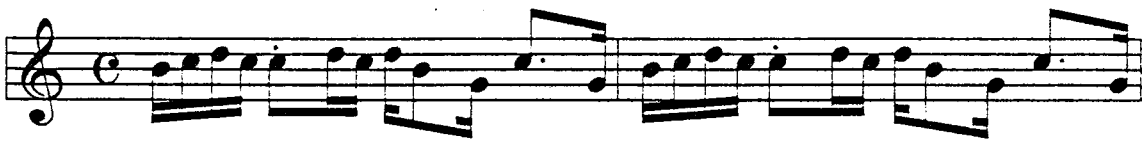

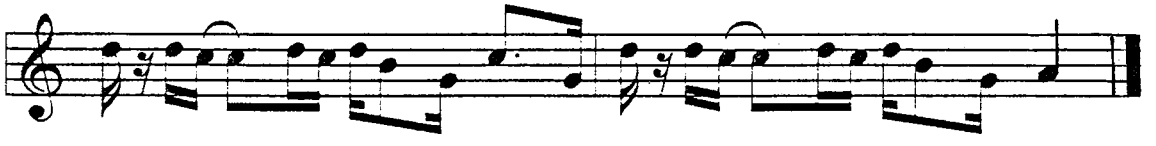

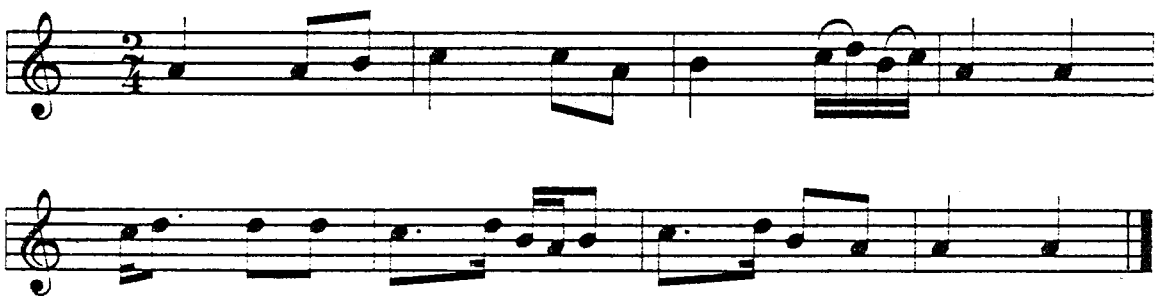

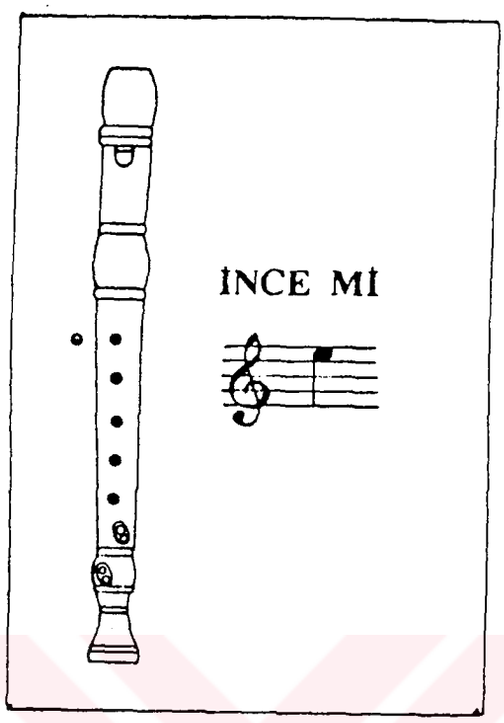
İNCE Mİ

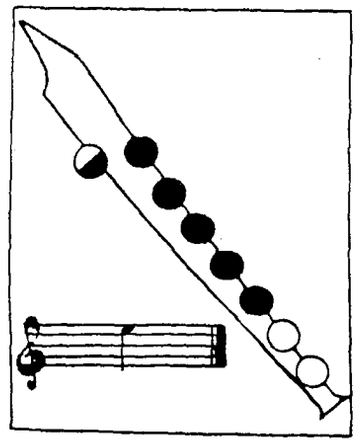

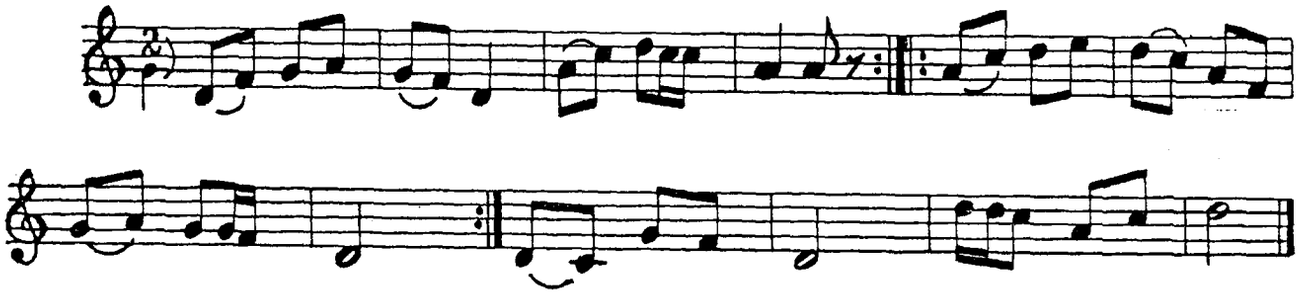

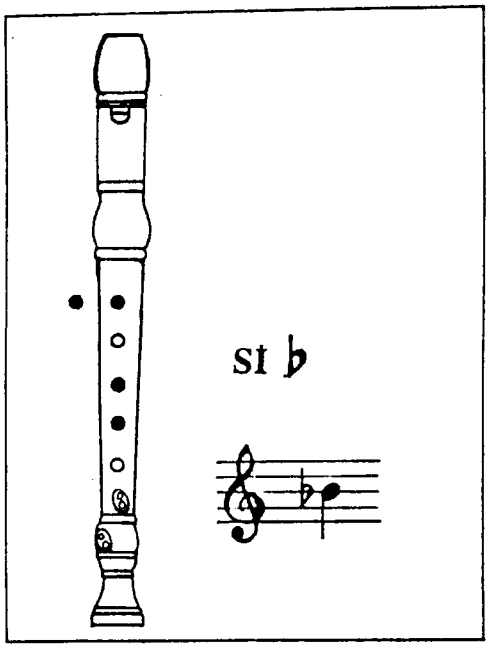
SI ♭

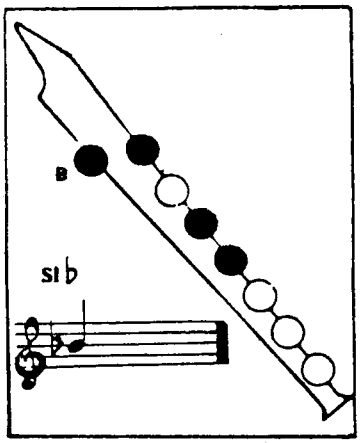
SI b

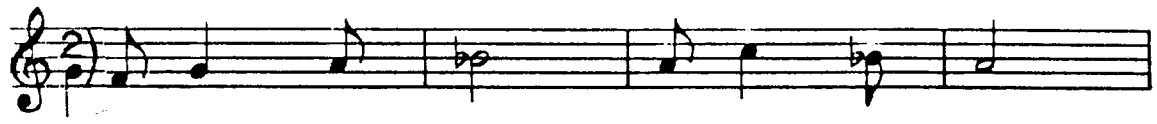

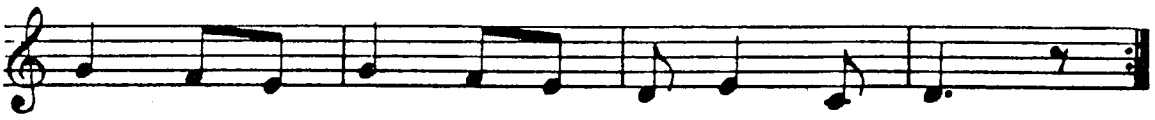

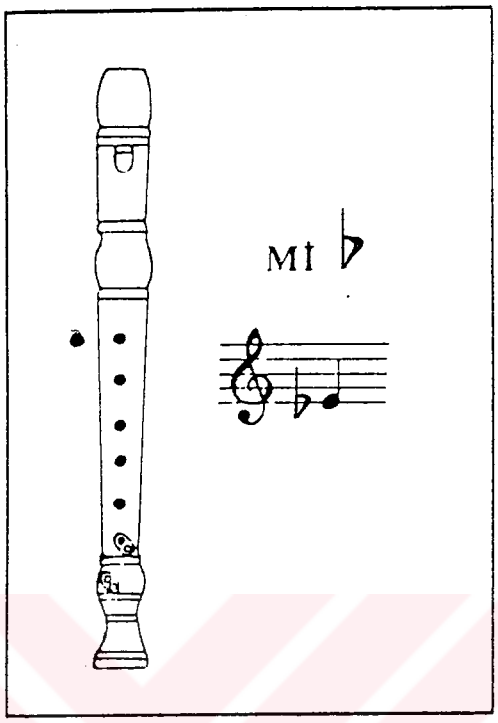
MI

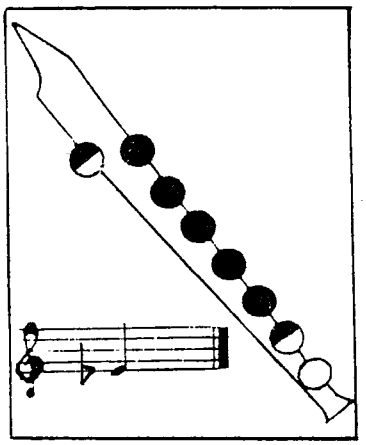

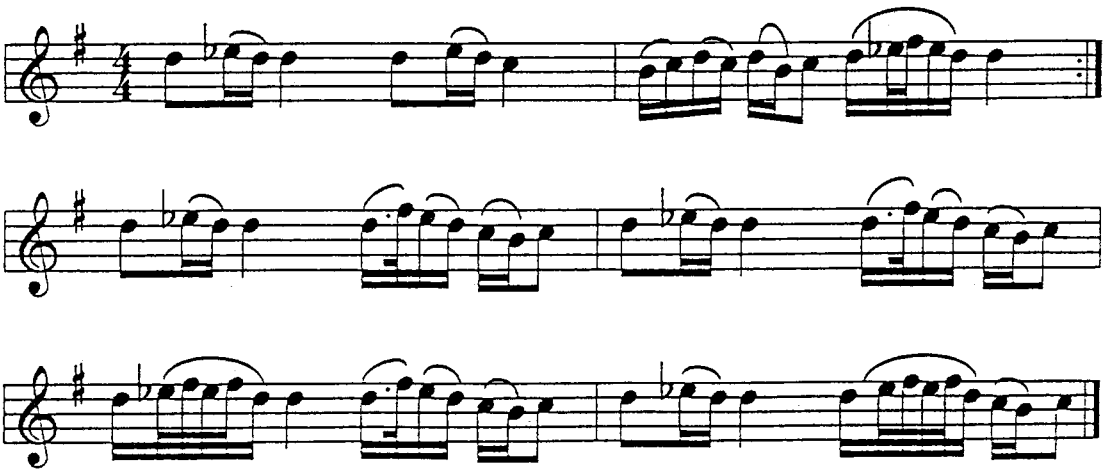

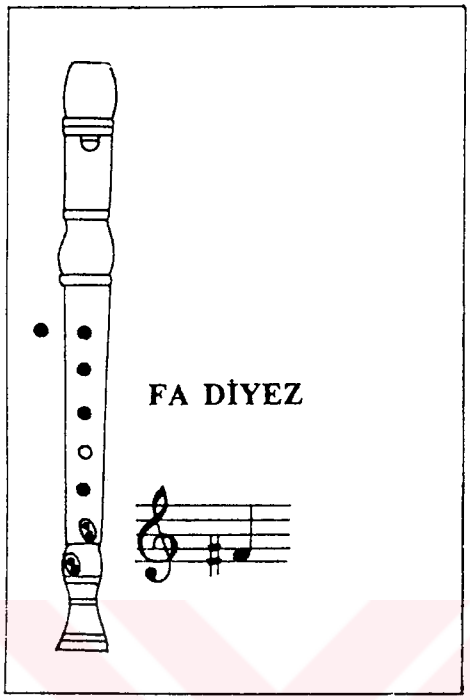
FA DİYEZ

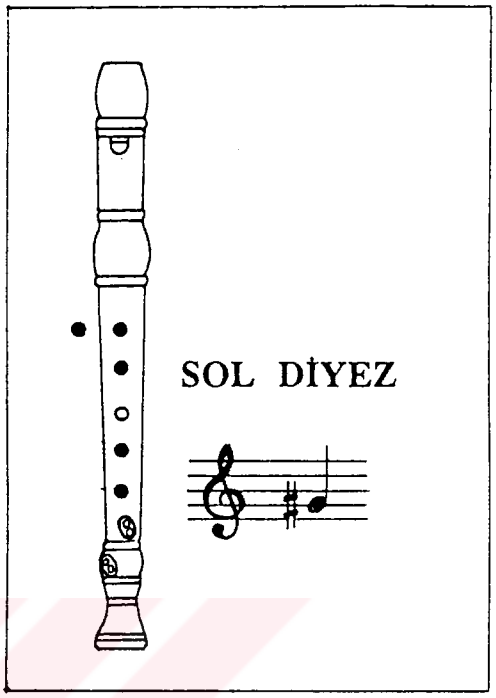
SOL DİYEZ

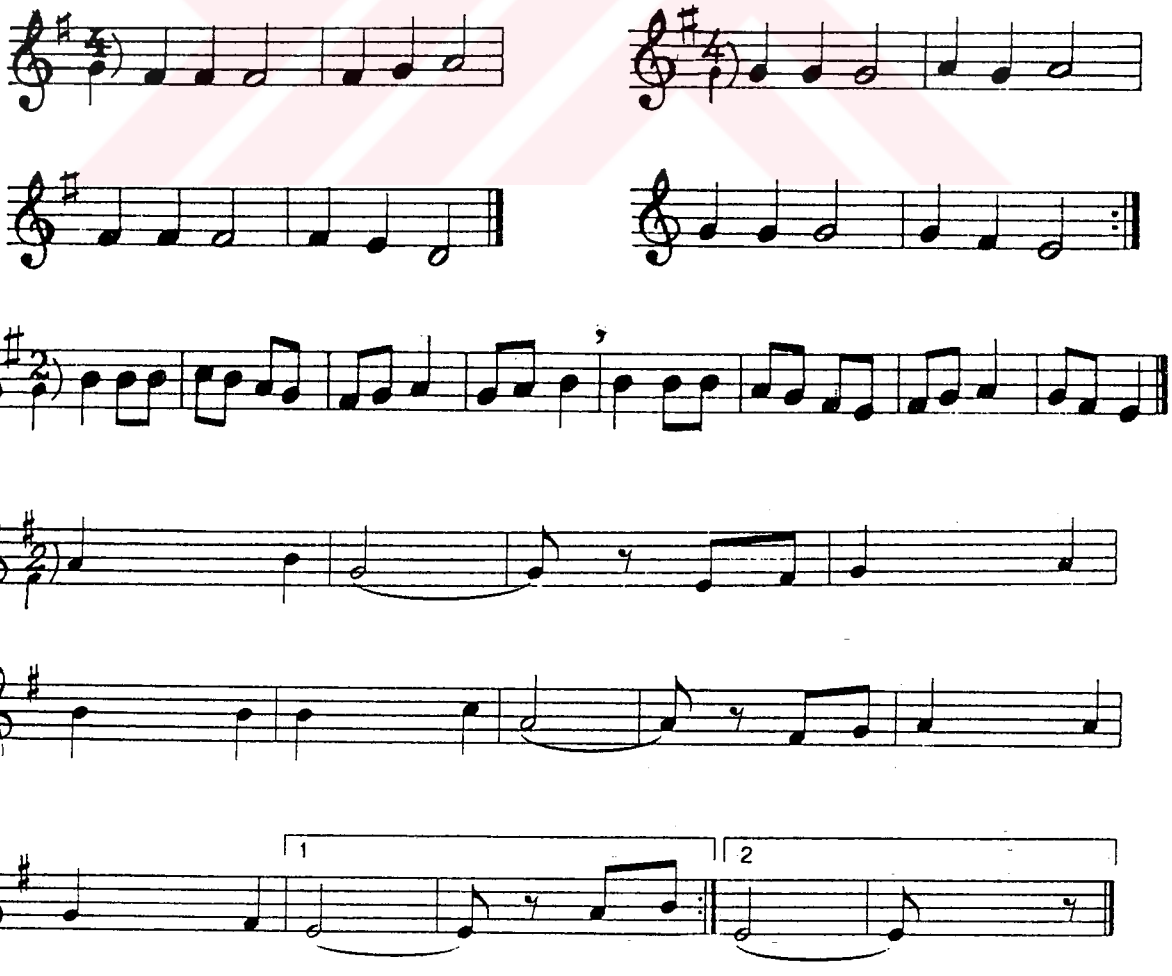
1
2

DAĞARCIK

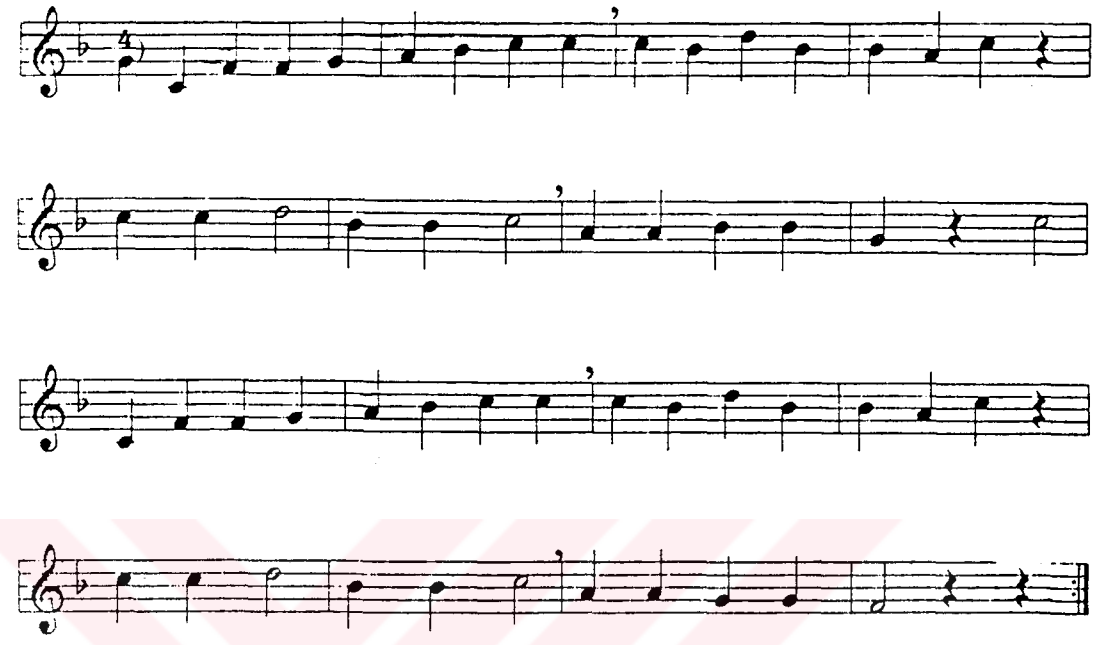

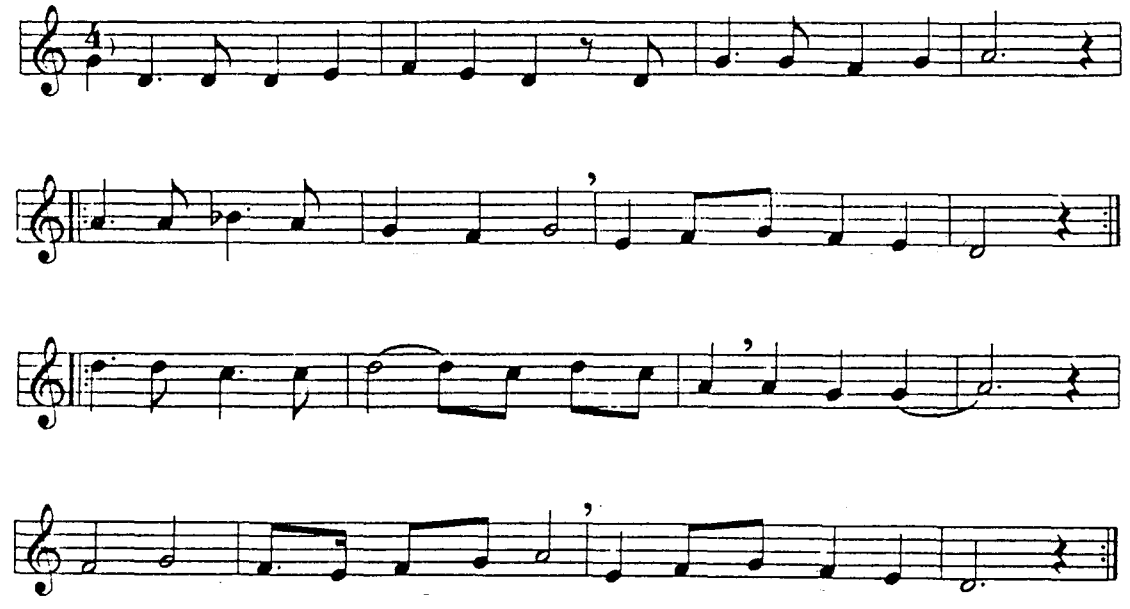

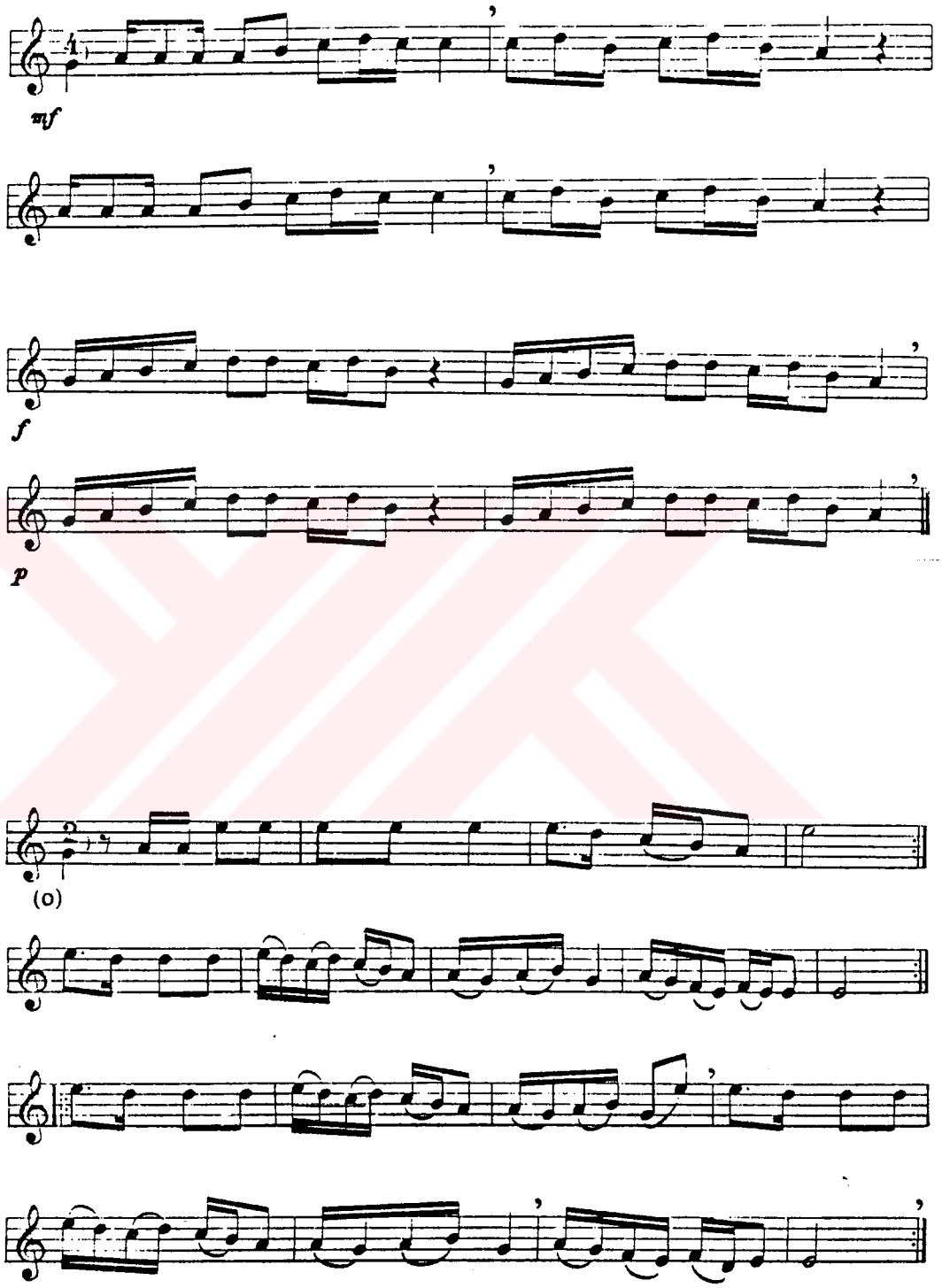
mf
f
p
(o)

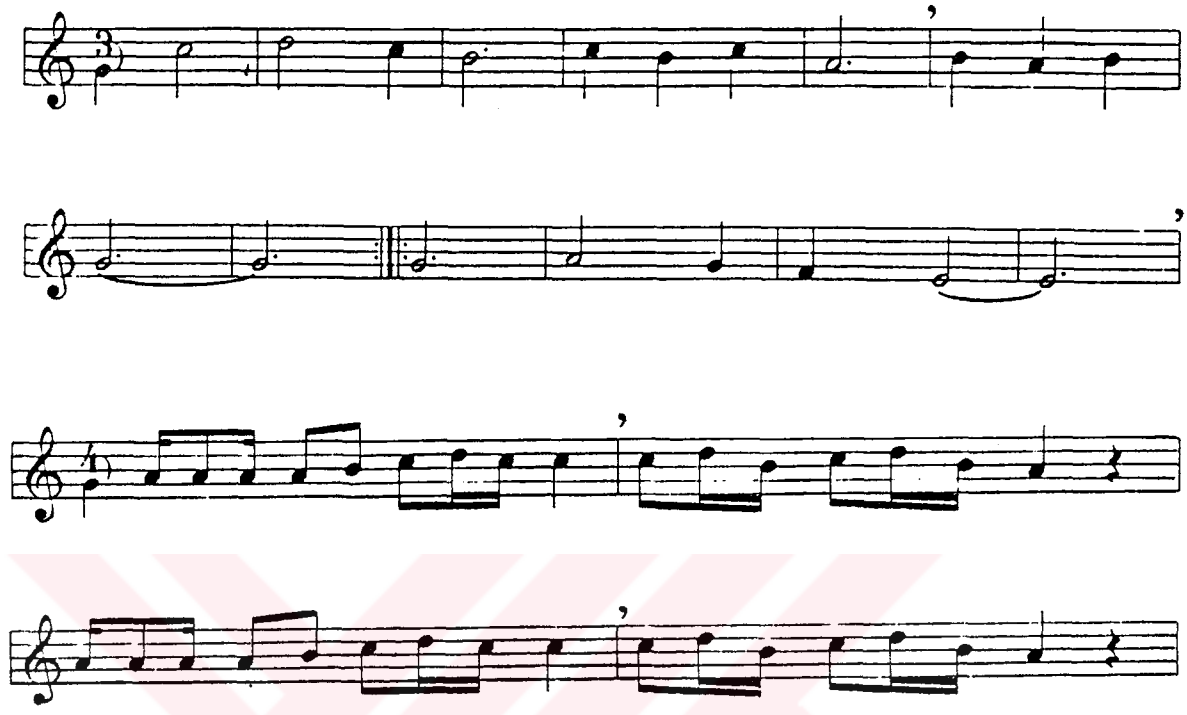

ÖĞRETMEN MARŞI

Müzik: C. Memduh Altar
Söz : İsmail Hikmet Ertaylan

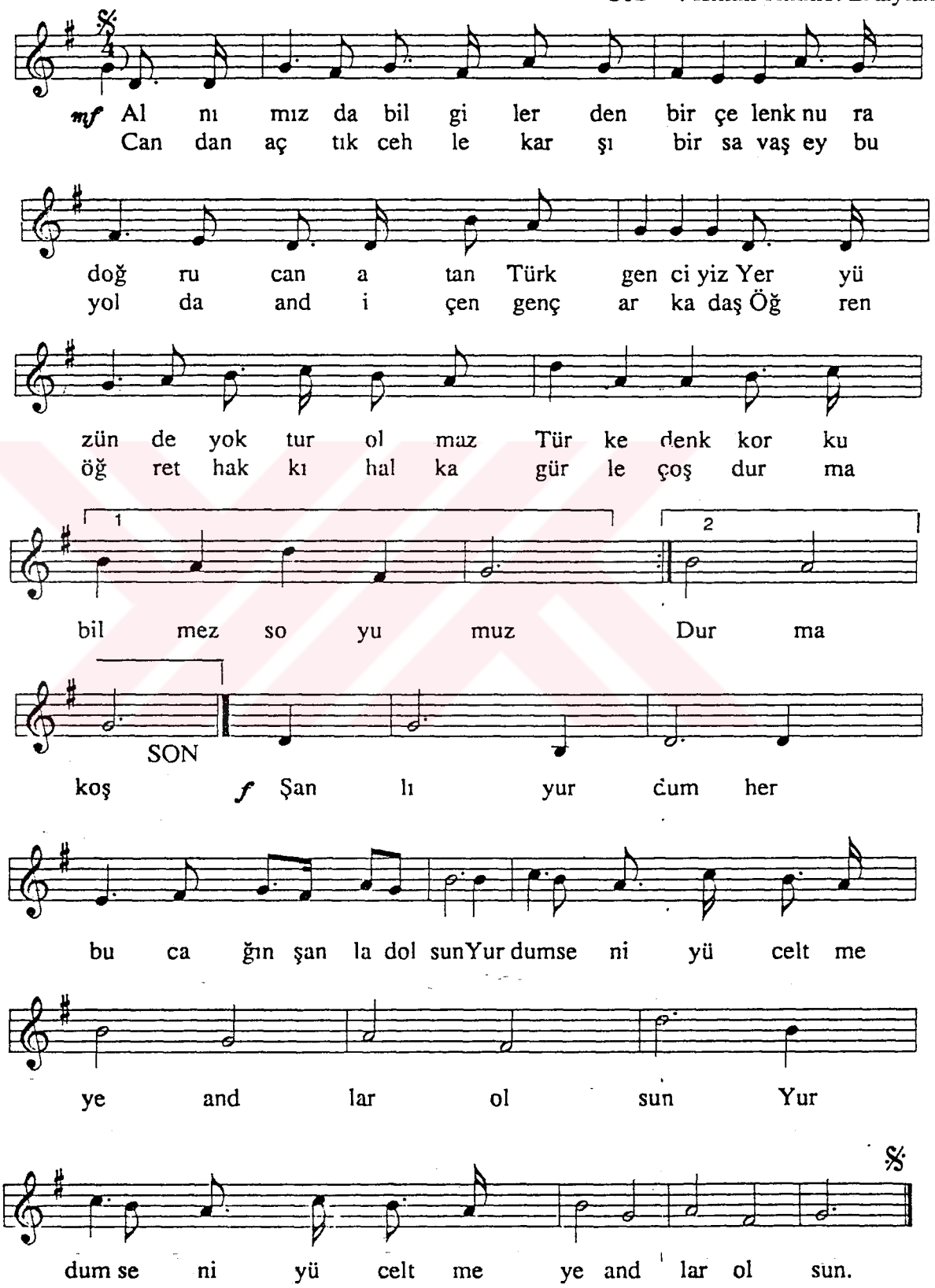

CUMHURİYET MARŞI

Söz ve müzik
Hasan Toraganlı

Moderato

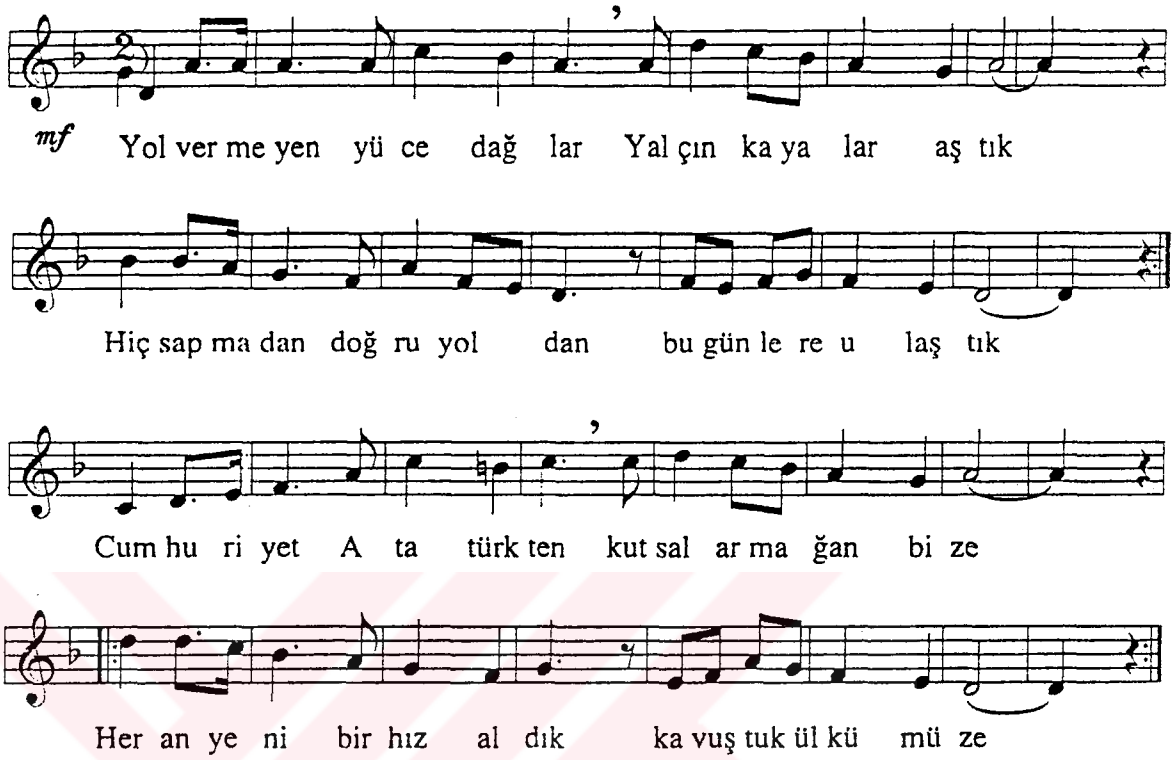

DAĞLARDAN

Söz: Muammer Sun
Fransız ezgisi

Allegretto

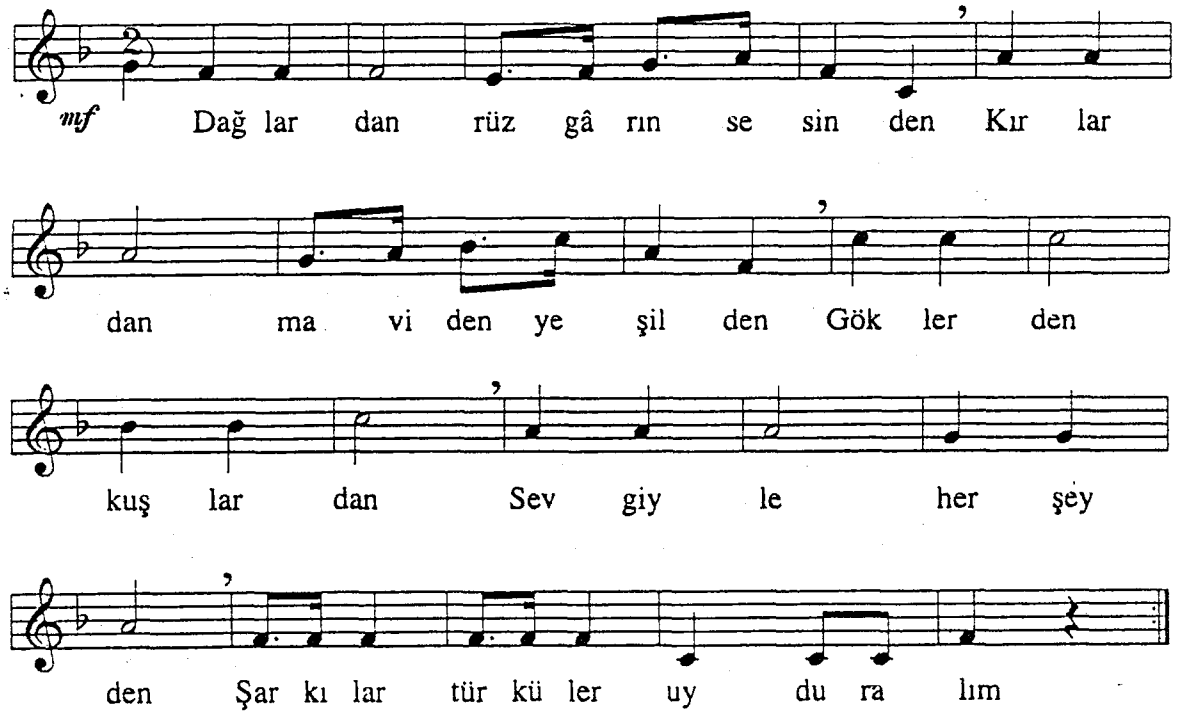

TÜRK ÇOCUKLARI MARŞI

♩. = 108

Söz: Aka Gündüz
Müzik: Zeki Üngör

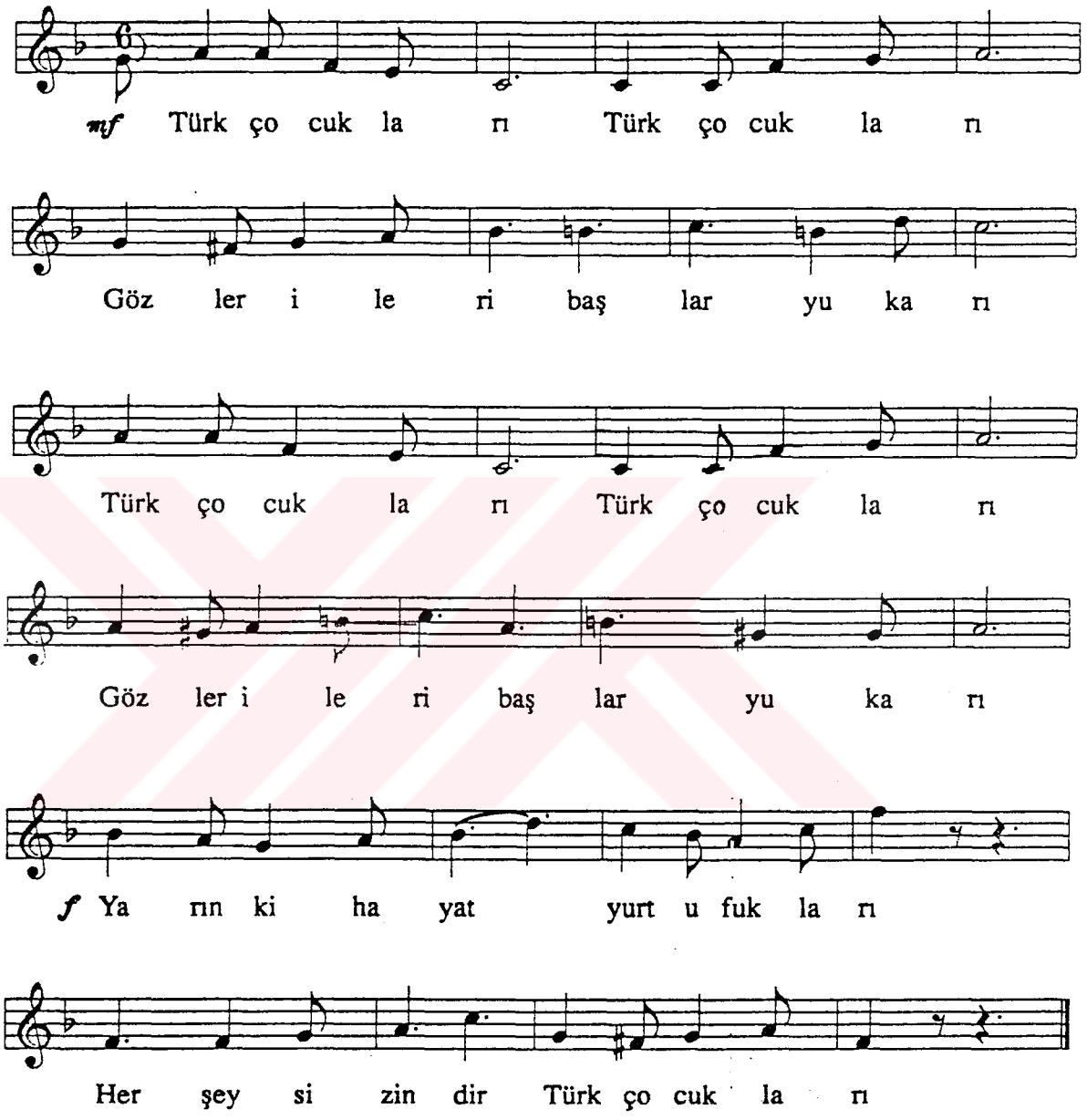

Çocuklar aziz vatan malıdır,
Ulu ağacın birer dalıdır,
Yardım görmeli bakılmalıdır,
Özü ateşli Türk çocukları.

Yarınki hayat yurt ufukları,
Herşey sizindir Türk çocukları.

ATATÜRK

Söz: Hasan Ali Yücel

Allegro

Müzik: Şinasi AYDIN

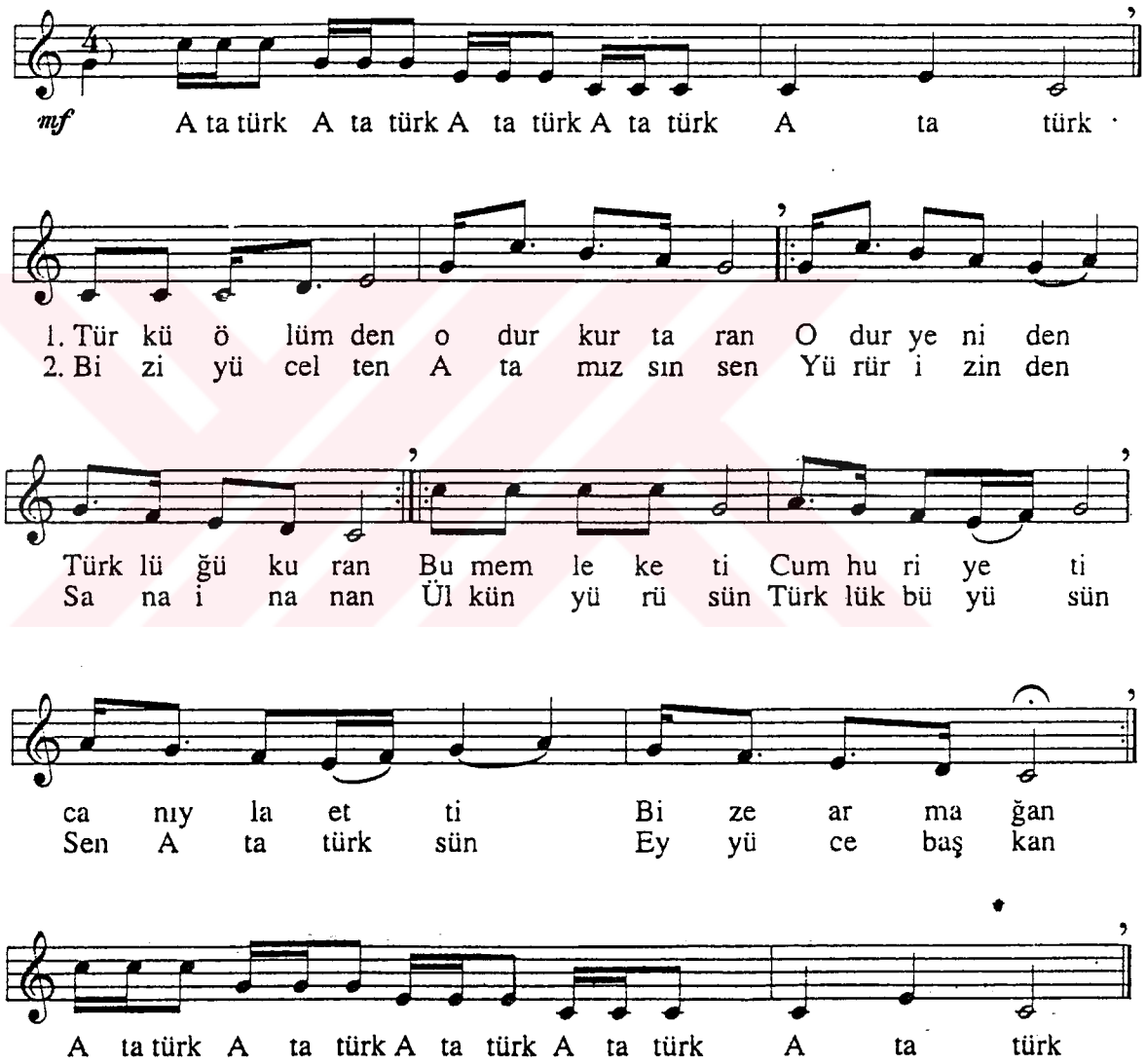

GENÇLİK MARŞI

Söz: Fazıl Hüsnü Dağlarca

Moderato

Müzik: Cenan Akın

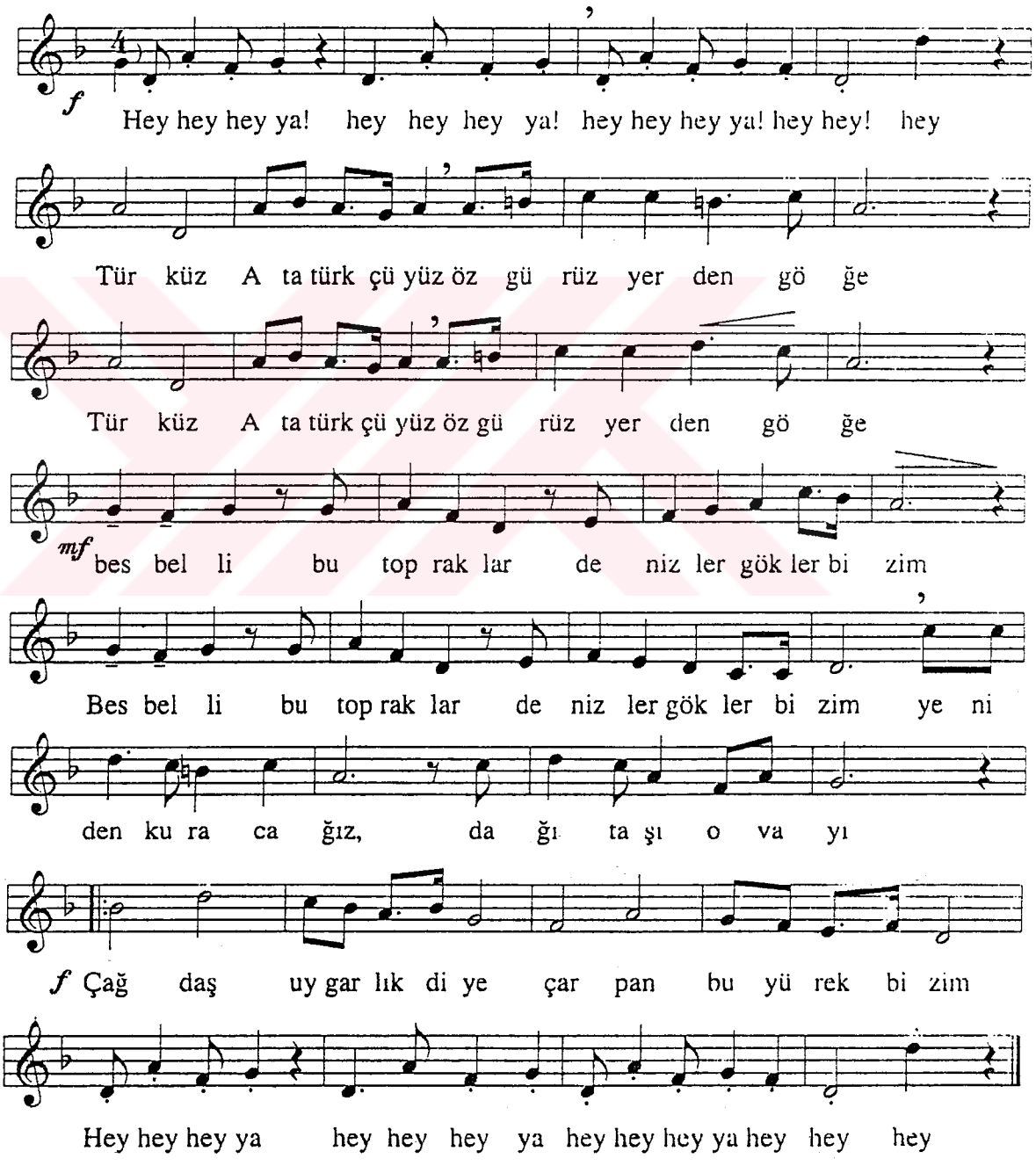

YEMENİ BAĞLAMIŞ TELLİ BAŞINA

Aktarım göstergesi

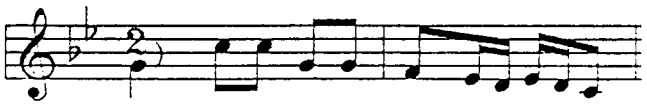

Nihavent şarkı

Beste: Ali Ulvi Baradan

Allegro

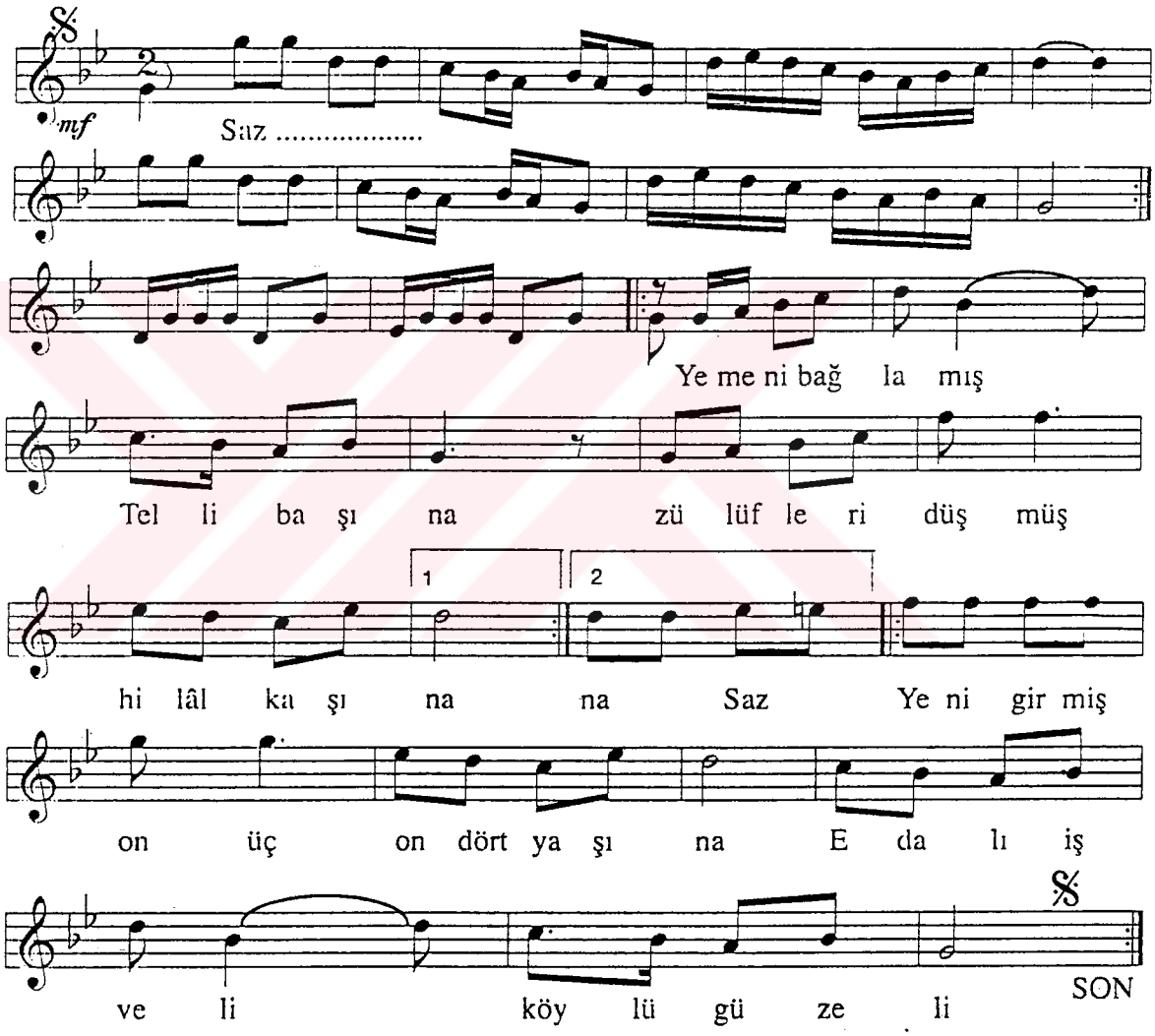

- 2 -

Sabah olur öter balıçede bülbül,
Durmayıp devşirir demet demet gül.
Takınmış göğsüne kokulu sümbül,
Gözleri sürmeli köylü güzeli.

- 3 -

Gel seni köylü kız alıp kaçayım,
Telli duvağına altın saçayım,
Seni bu diyardan alıp kaçayım,
Edalı, işveli köylü güzeli.

Kütahyanın Pınarı Akışır

♩ = 60

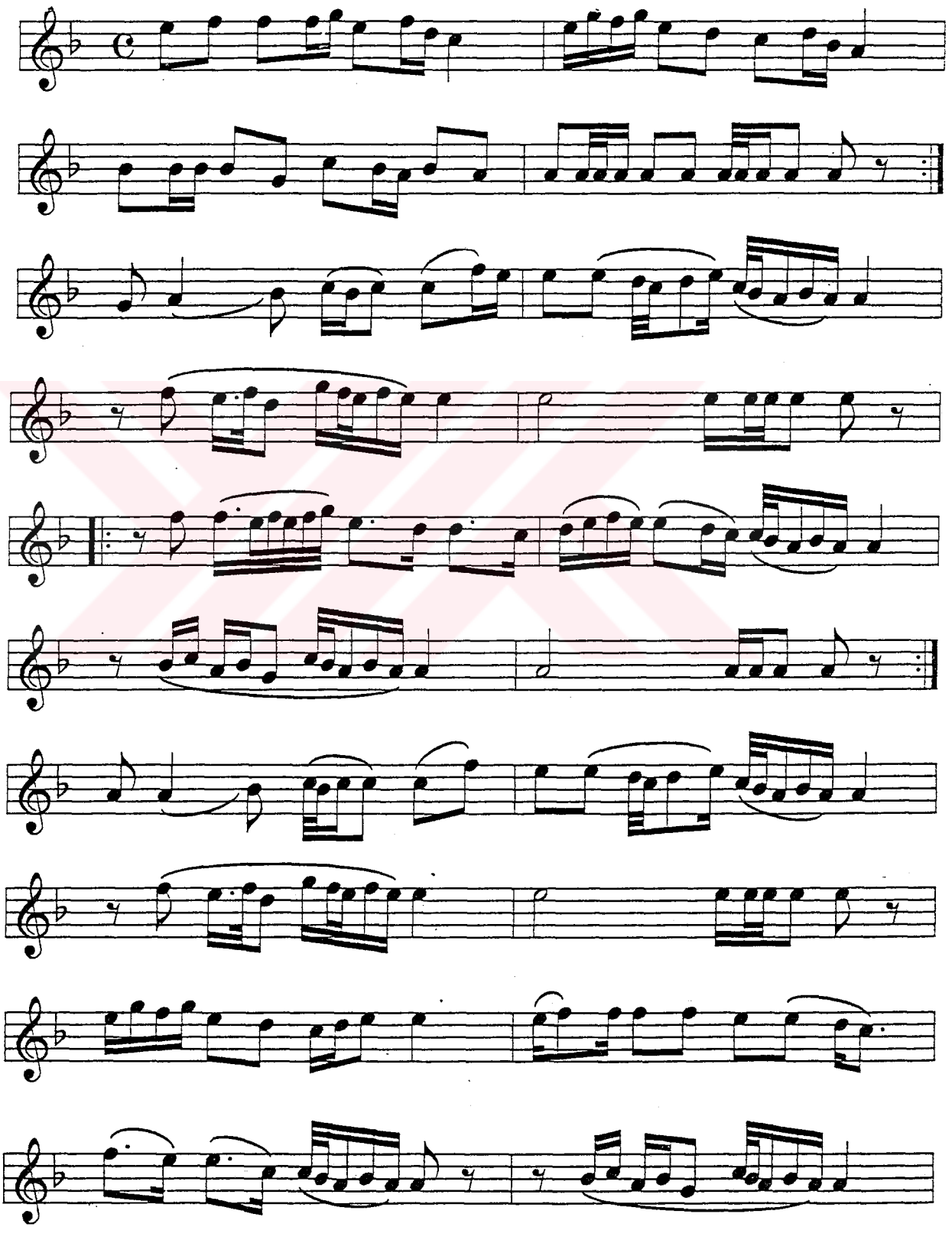

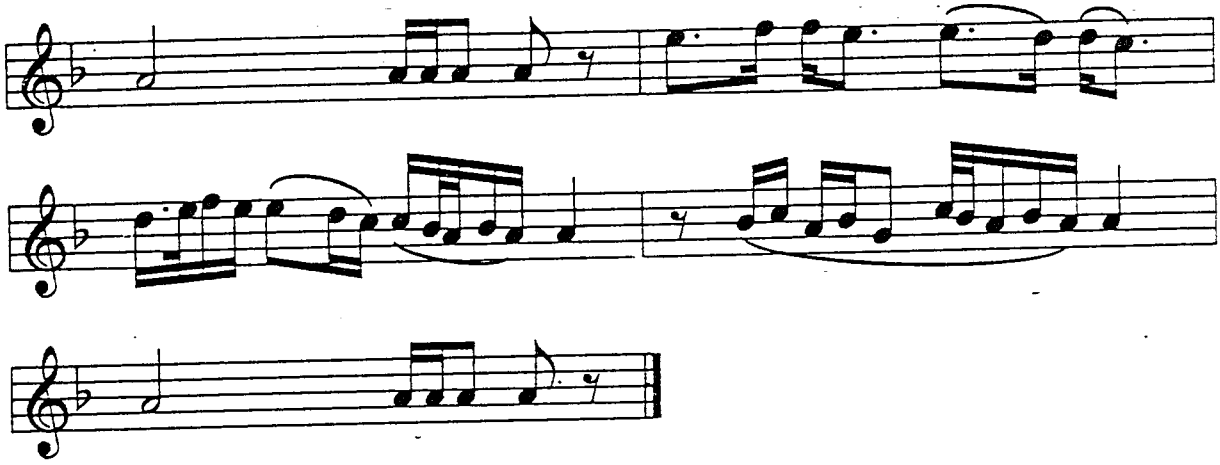

Çorum Halayı

- Hoplatma -

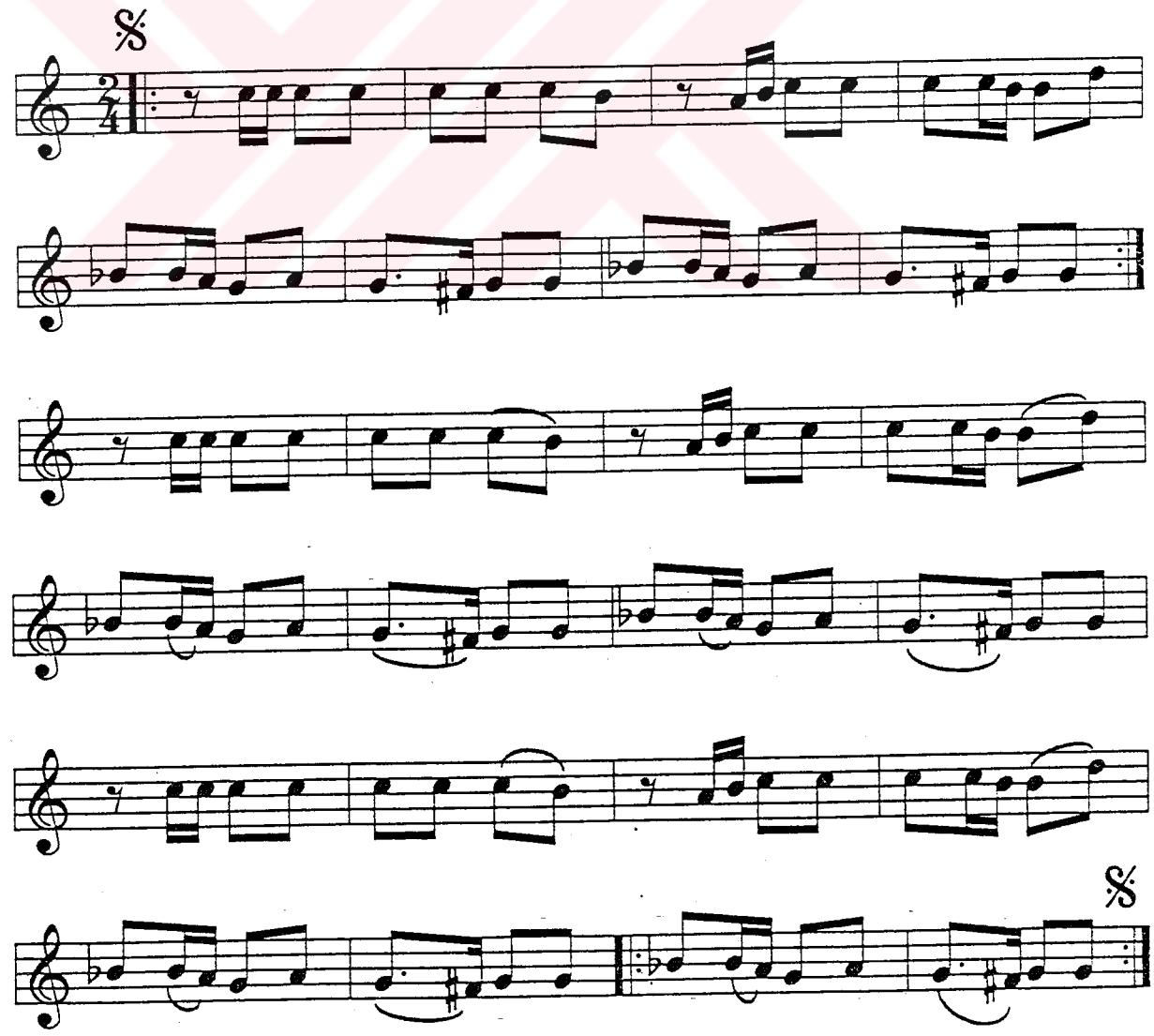

DERLEYEN
M .SARISÖZEN

YÖRESİ
ADIYAMAN

DERLEME TARİHİ
—

KİMDEN ALINDIĞI
ABDÜL KADİR

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM

SÜRESİ

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

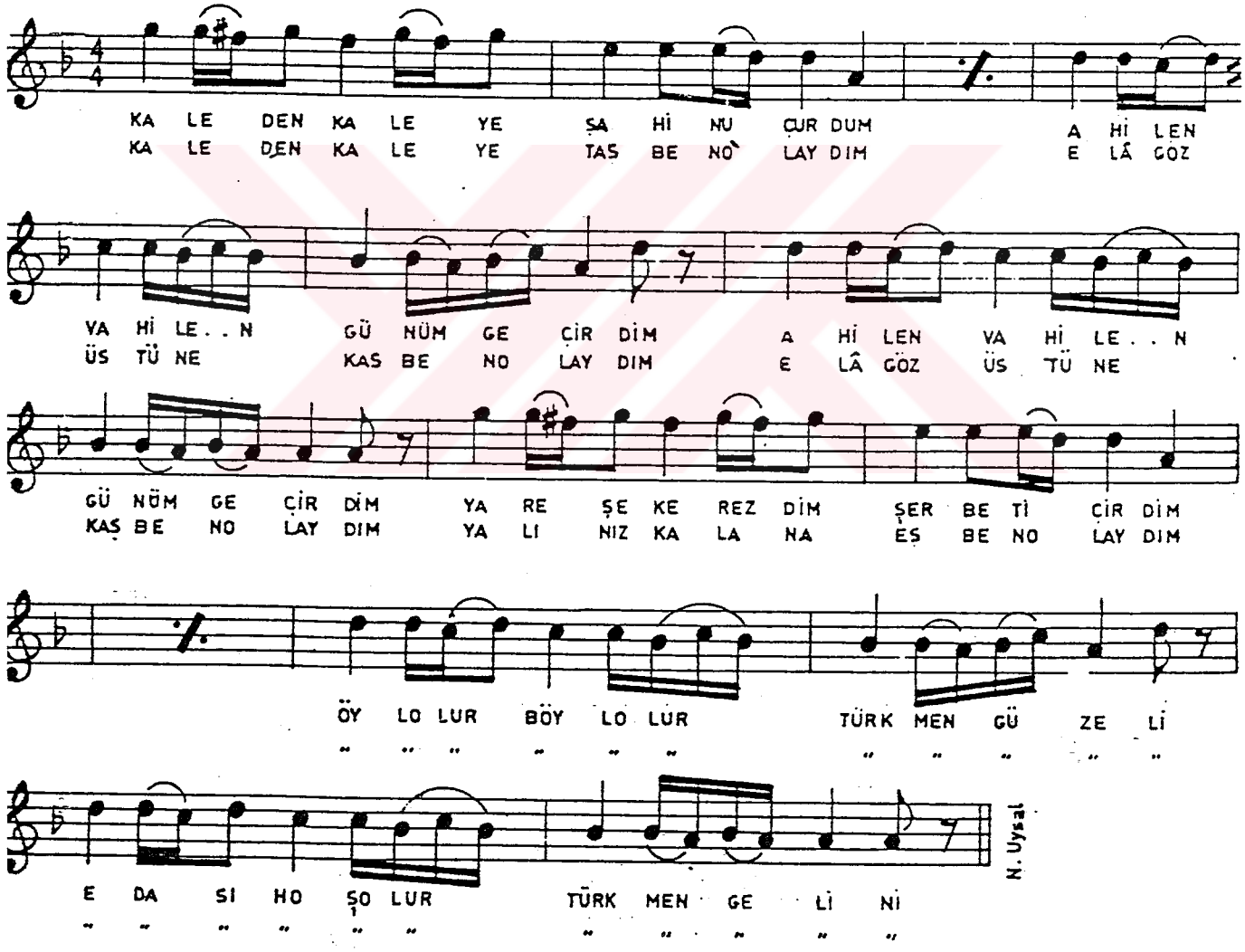

Üsküdar'a Giderken

(Kâtip Türküsü)

♩ = 144

İstanbul

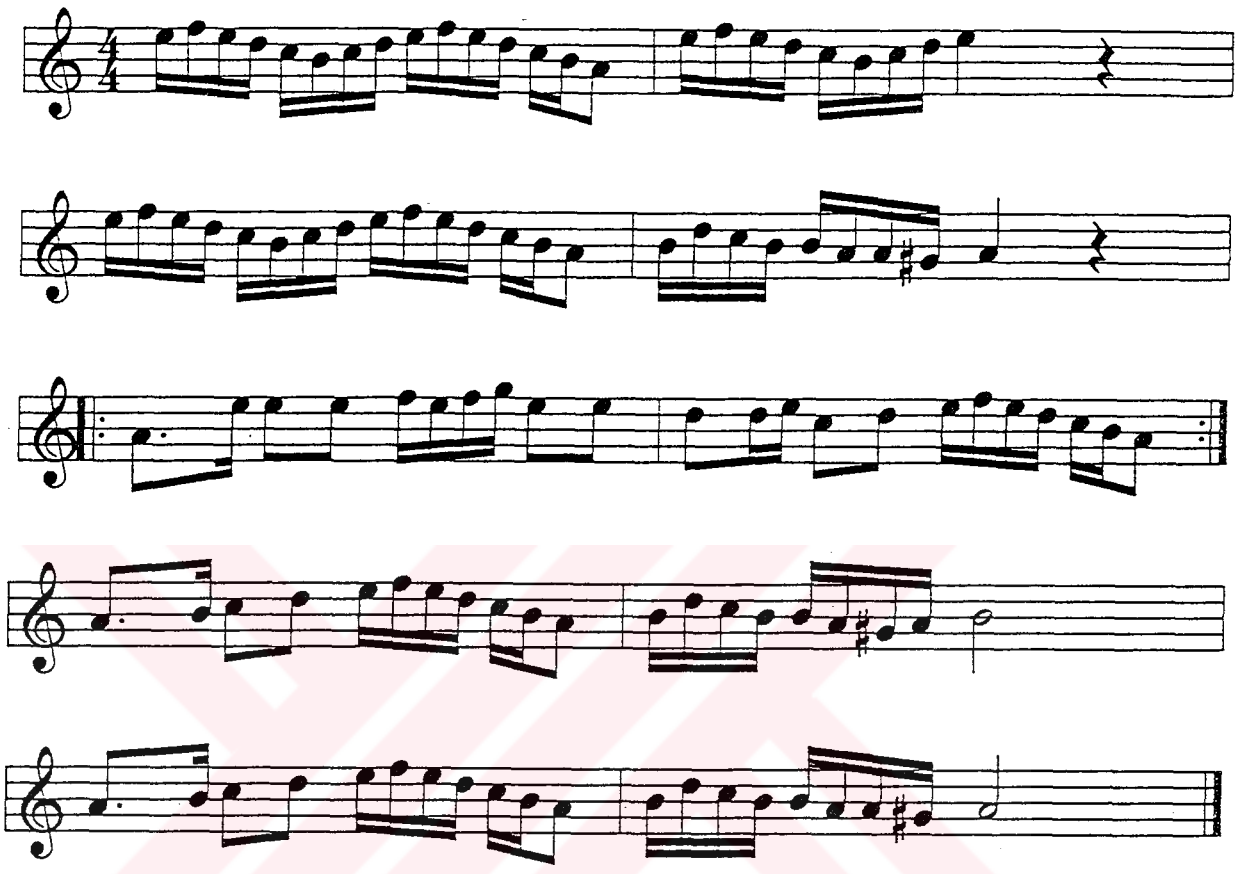

Karşılama

Hızlı

Giresun

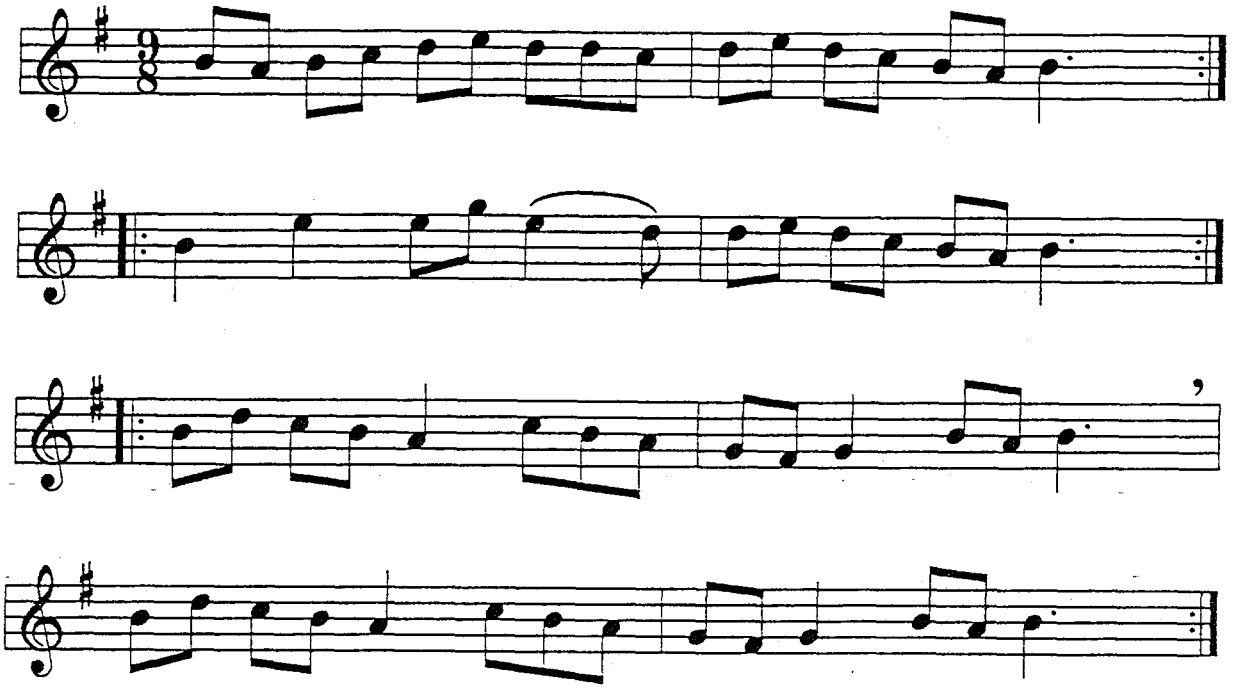

Çayda Çıra Yanıyor

Hızlı

Elazığ

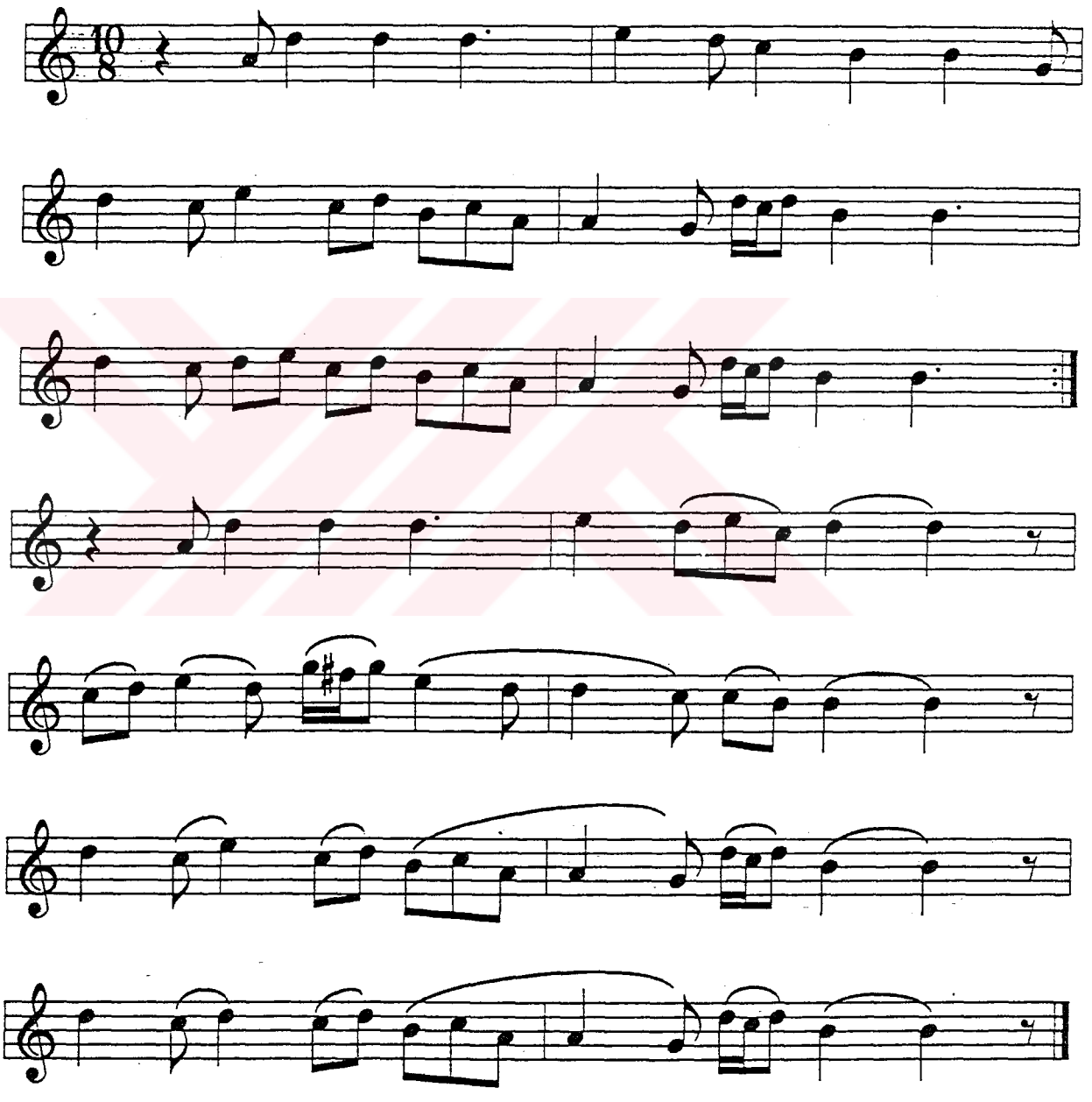

ÇARGÂH PEŞREVİ

NEYZENBAŞI
DERVİŞ MUSTAFA

Usûlü: DEVR-İ REVAN

1. HANE

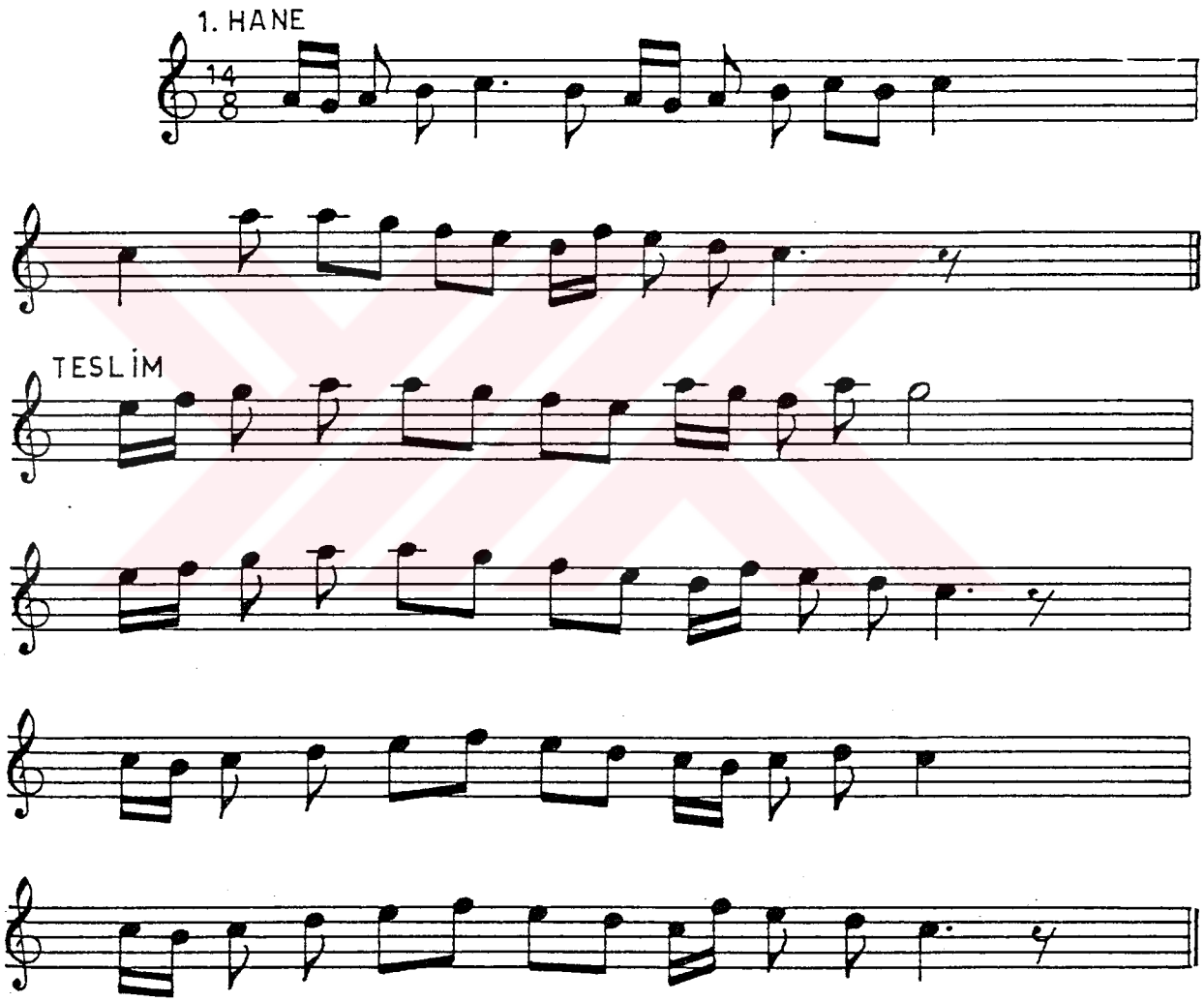

BÛSELİK

Andante ♩ = 80

B. Sıtkı Sezgi

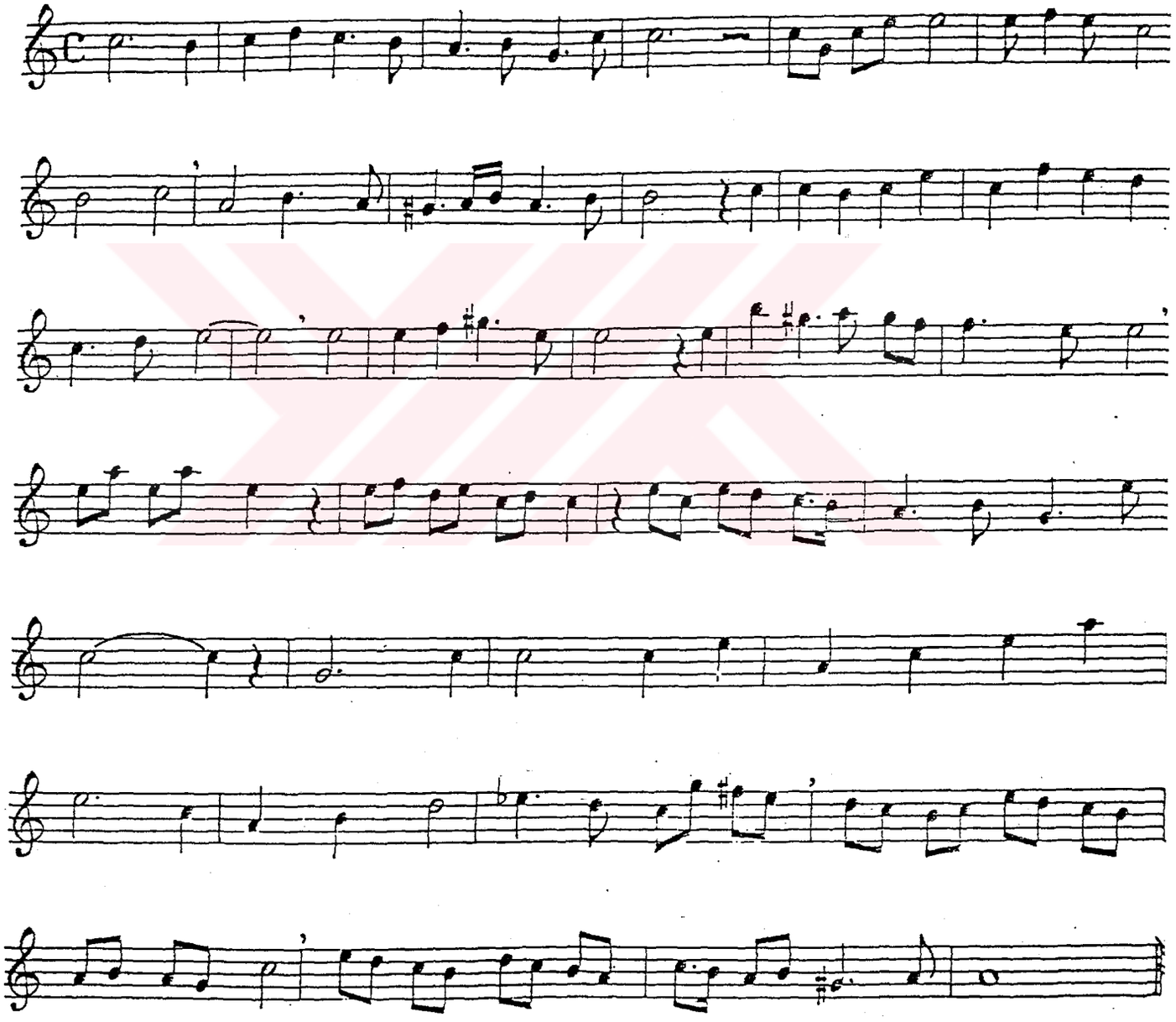

ŞEHNAZ BÛSELİK ŞARKI

Usulü: SEMAİ (Yolun bulamam) DENİZOĞLU ALİ BEY

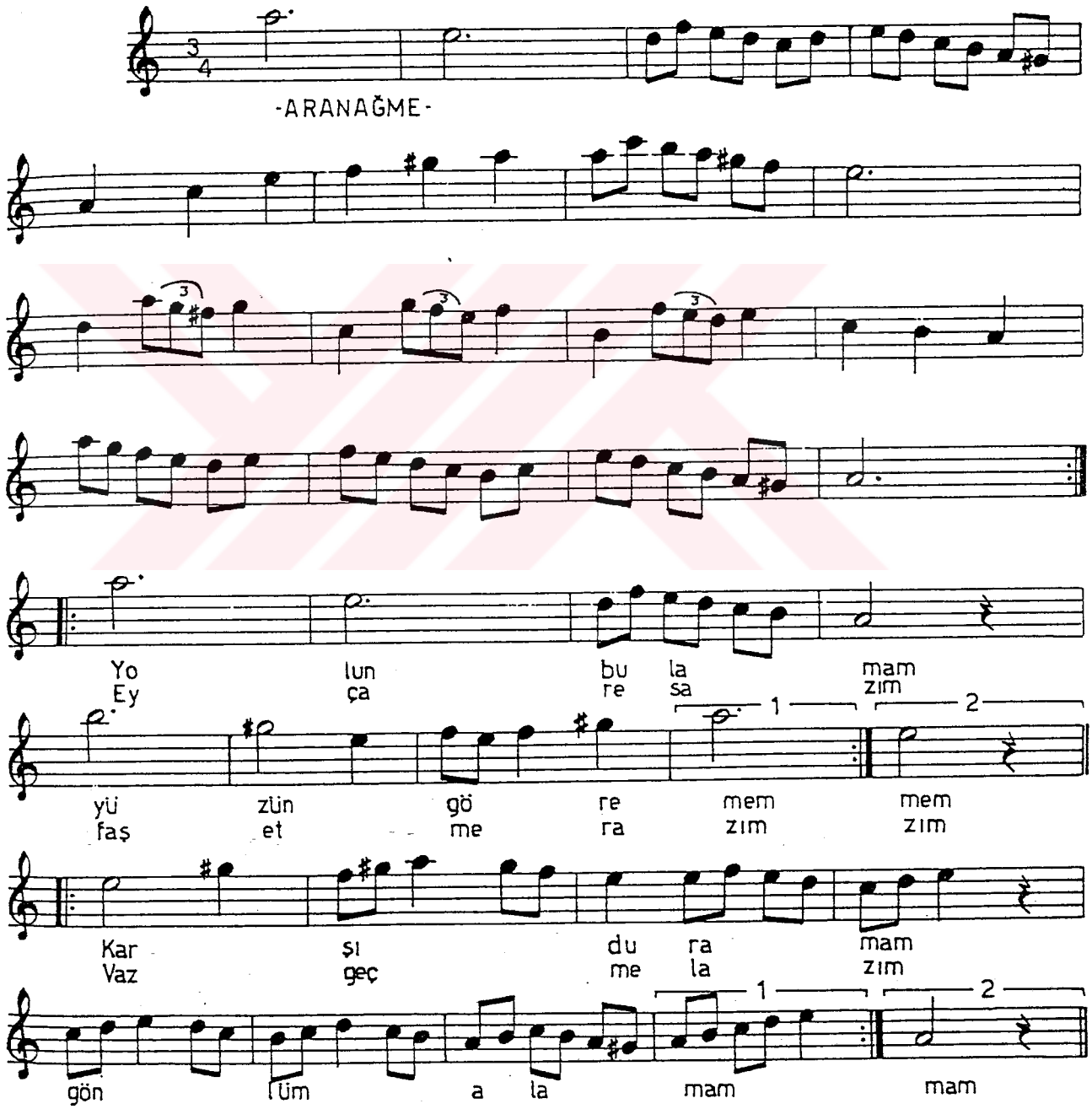

ACEMAŞİRAN İLÂHİ

Usûlü: SOFYAN (Donandı her yer kandiller ile) SAHİBİ MEÇHUL

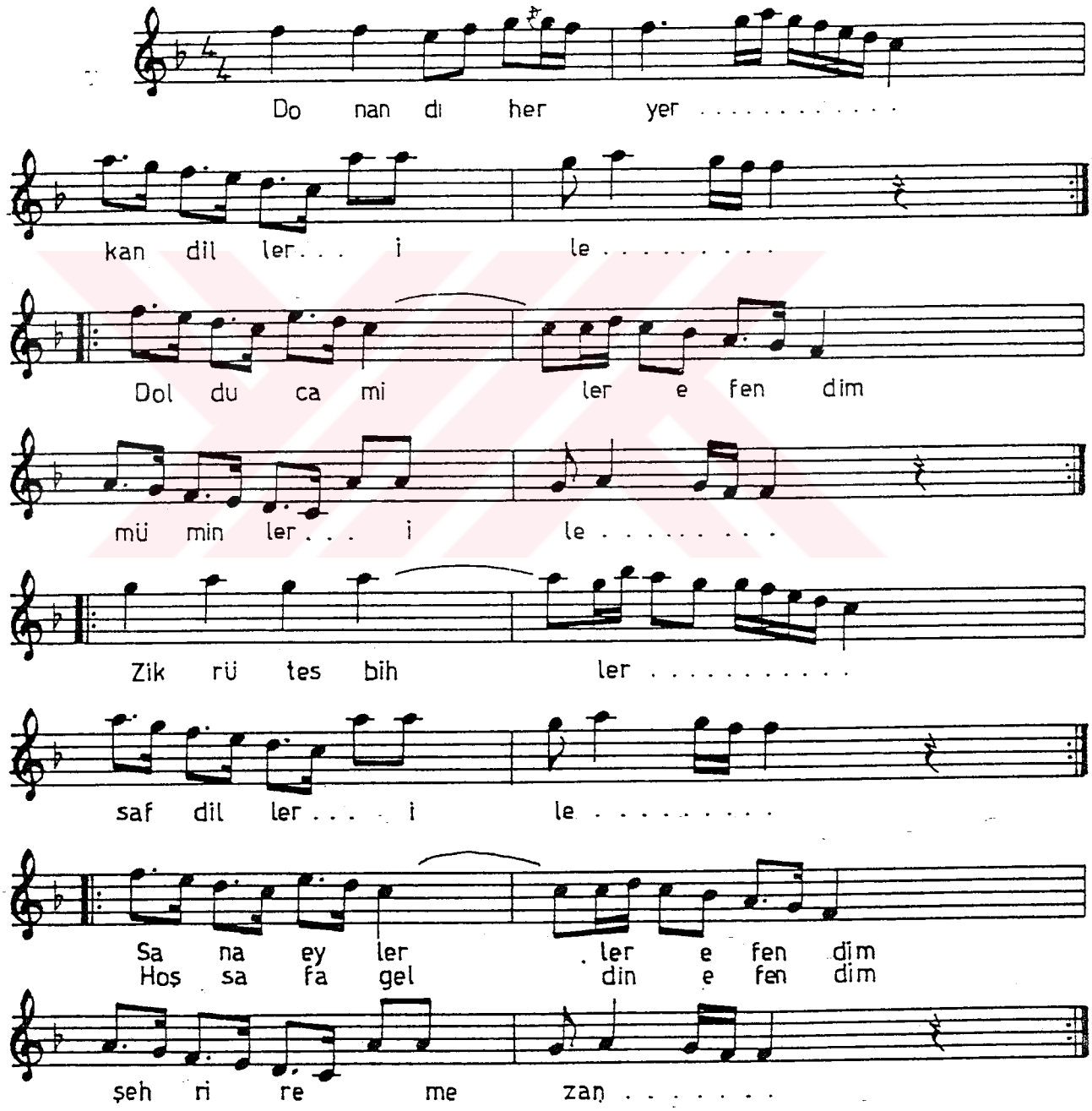

Usûlü : Yürük Aksak N İ H Â V E N D Nûri Halil POYRAZ

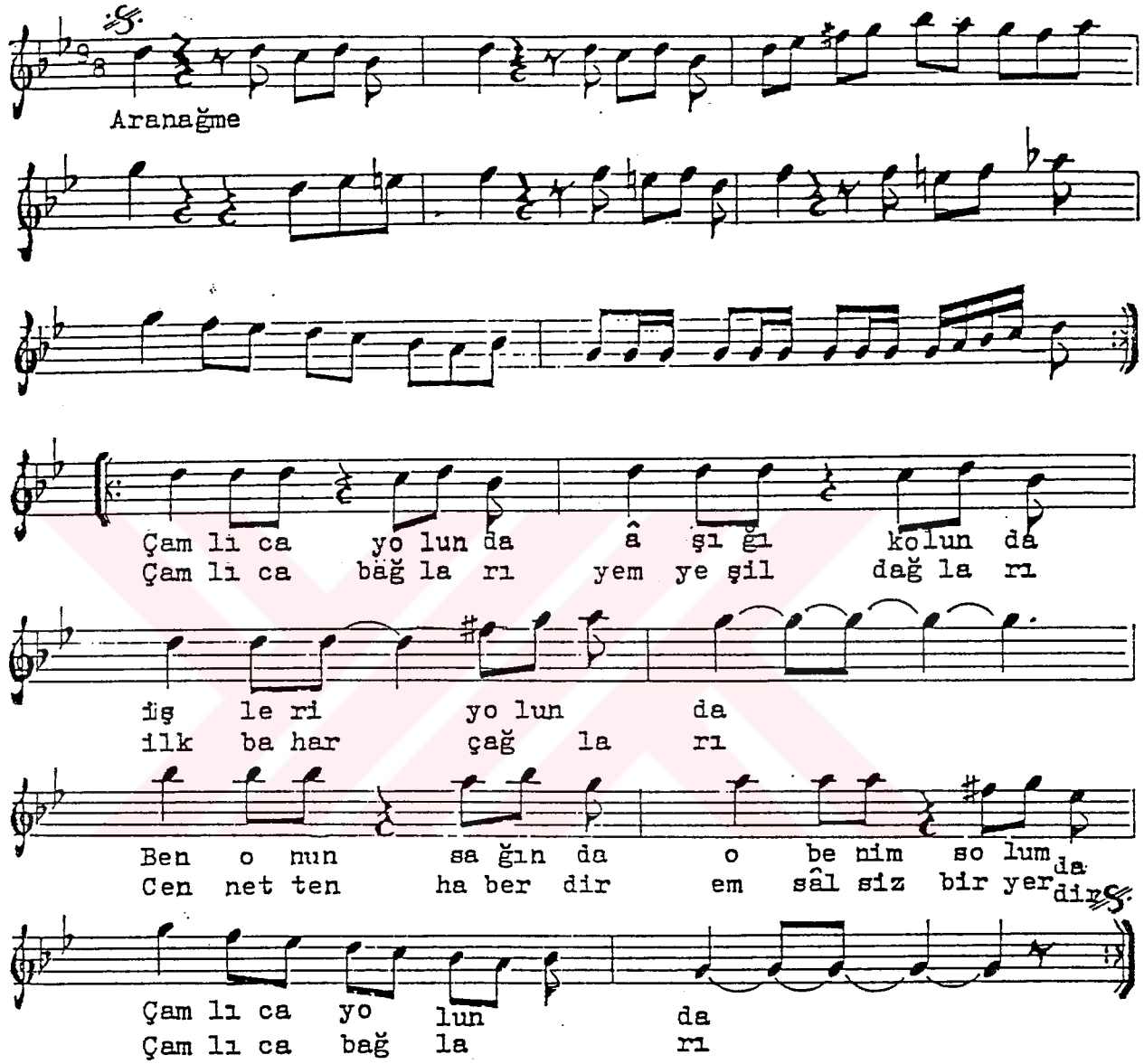

Çamlıca yolunda
Âşığı kolunda
İşleri yolunda
Ben onun sağında
O benim solumda
Çamlıca yolunda..

Çamlıca bağları
Yem yeşil dağları
İlk bahar çağları
Cennetten haberdir
Emsâlsiz bir yerdir
Çamlıca bağları..

Çamlıca güzeldir
Sevdiğim dilberdir
Sözleri sitemdir
Gönlüme girendir
Hüznümü silendir
Çamlıca güzeldir..

Nim Sofyan

Müzik: METİN EVERES
Söz: MEHMET ERBULAN

Nihâvend Şarkı

NELER ETTİN SEN NELER

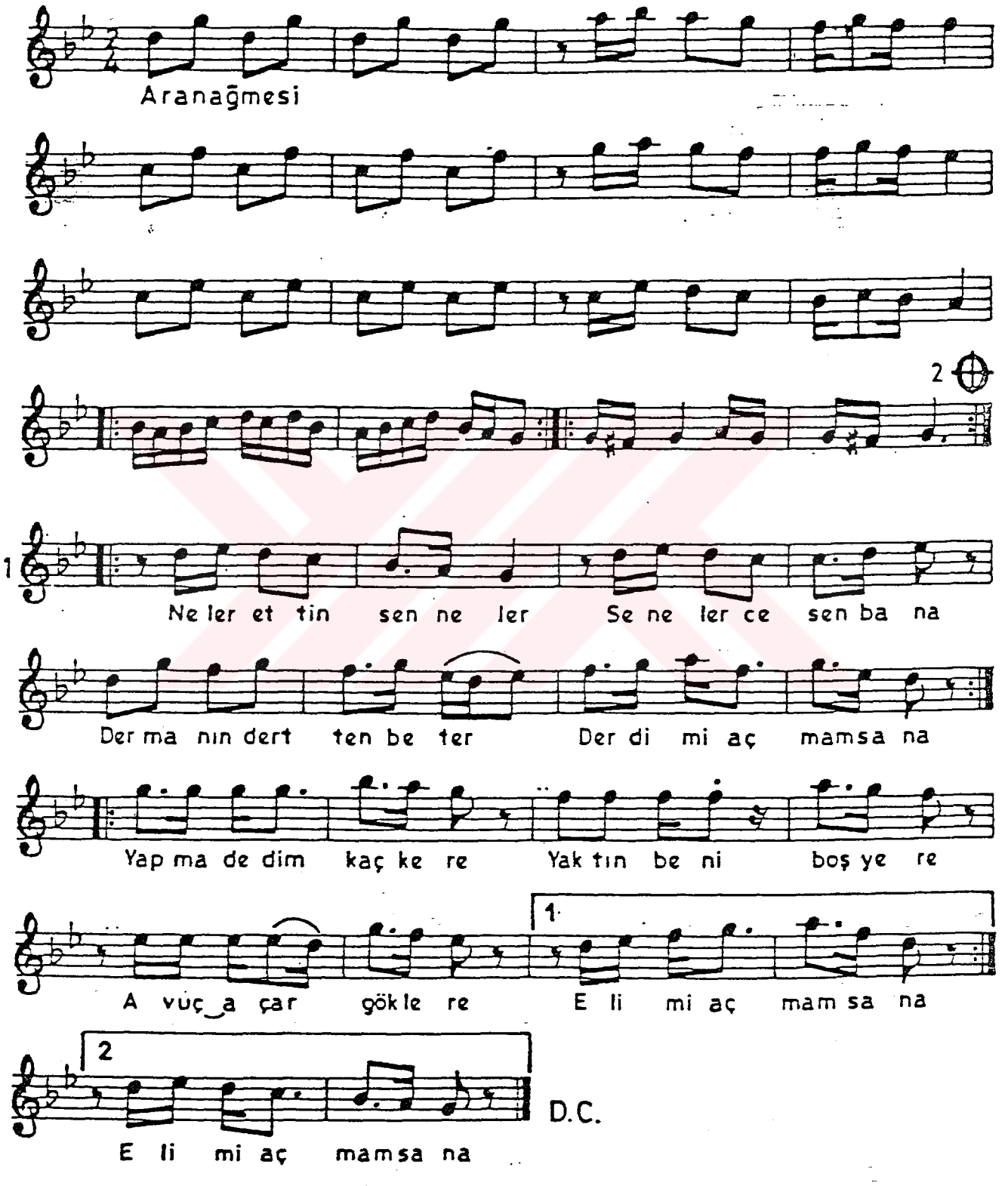

Nihâvend Şarkı

NELER ETTİN SEN NELER

(Sahife_2)

METİN EVERES

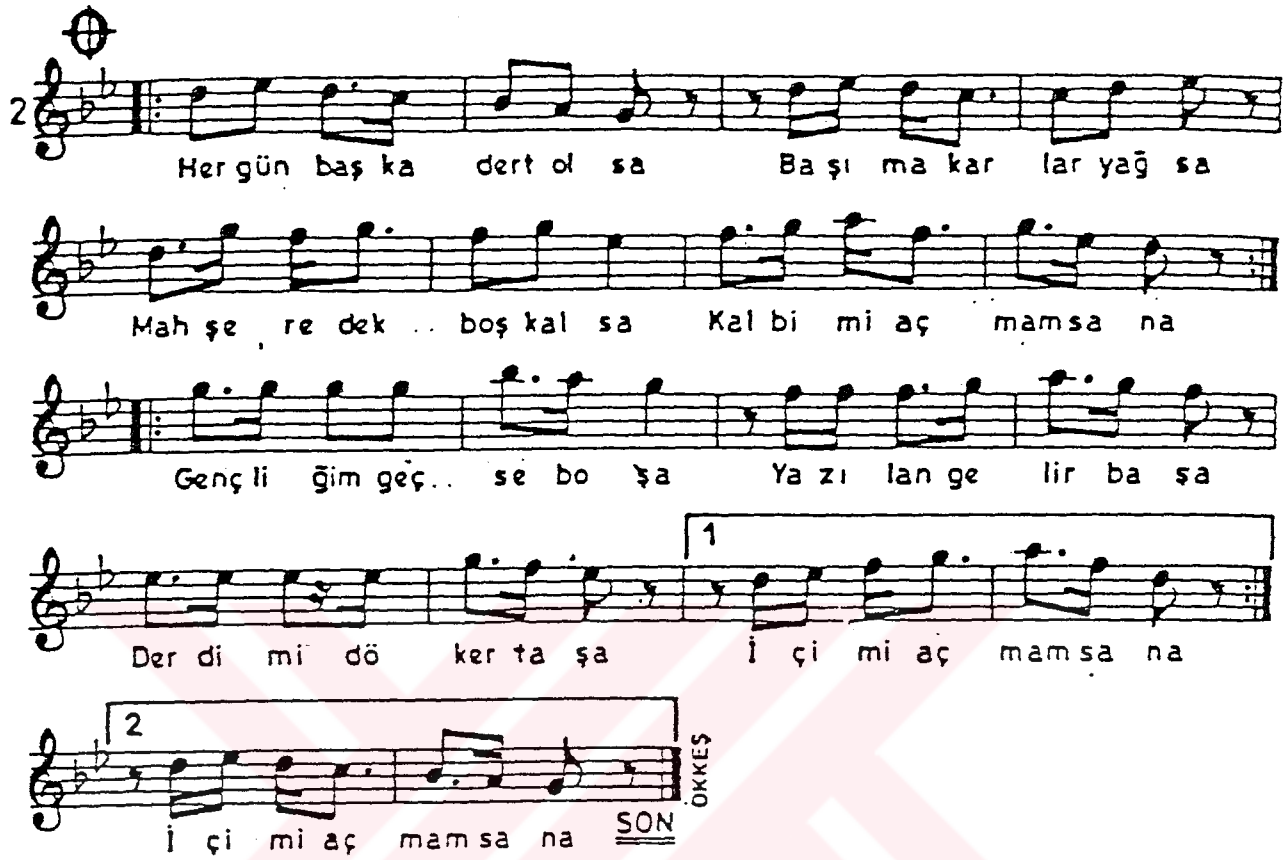

-I-

Neler ettin sen neler
Senelerce sen bana
Dermânım dertten beter
Derdimi açmam sana.

Yapma dedim kaç kerre
Yaktın beni boş yere
Avuç açar göklere
Elimi açmam sana.

-II-

Her gün başka dert olsa
Başıma karlar yağsa
Mahşere dek boş kalsa
Kalbimi açmam sana.

Gençliğim geçse boşa
Yazılan gelir başa
Derdimi döker taşa
İçimi açmam sana.

MEHMET ERBULAN

Usûlü : Semâî

N İ H Â V E N D

İSÂ COŞKUNER

Gözlerini gözlerimden ayırma hiç

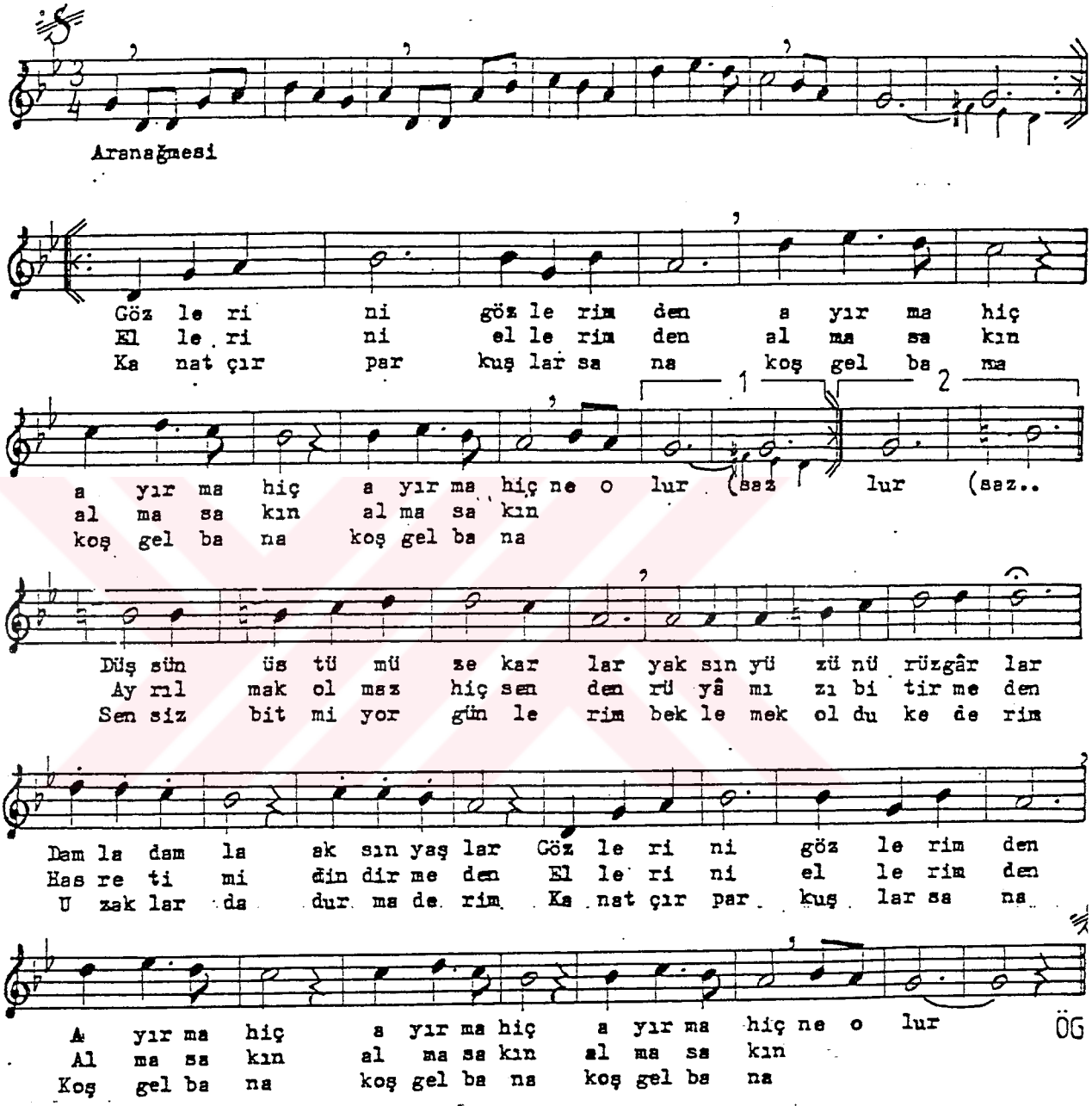

Gözlerini gözlerimden ayırma hiç, ne olur
Düşsün üstümüze karlar,yaksın yüzünü rüzgârlar
Damla damla aksın yaşlar..
Gözlerini gözlerimden ayırma hiç, ne olur..
Ellerini ellerimden alma sakın, ne olur
Ayrılmak olmaz hiç senden,rüyâmızı bitirmeden
Hasretimi dindirmeden..
Ellerini ellerimden alma sakın, ne olur..
Kanat çırpar kuşlar sana,koş gel bana, ne olur
Sensiz bitmiyor günlerim,beklemek oldu kederim
Uzaklarda durma derim..
Kanat çırpar kuşlar sana, koş gel bana, ne olur.

İstanbul Radyosu

NİHAVEND ŞARKI Muhlis Sabahaddin Ezgi

Semâi

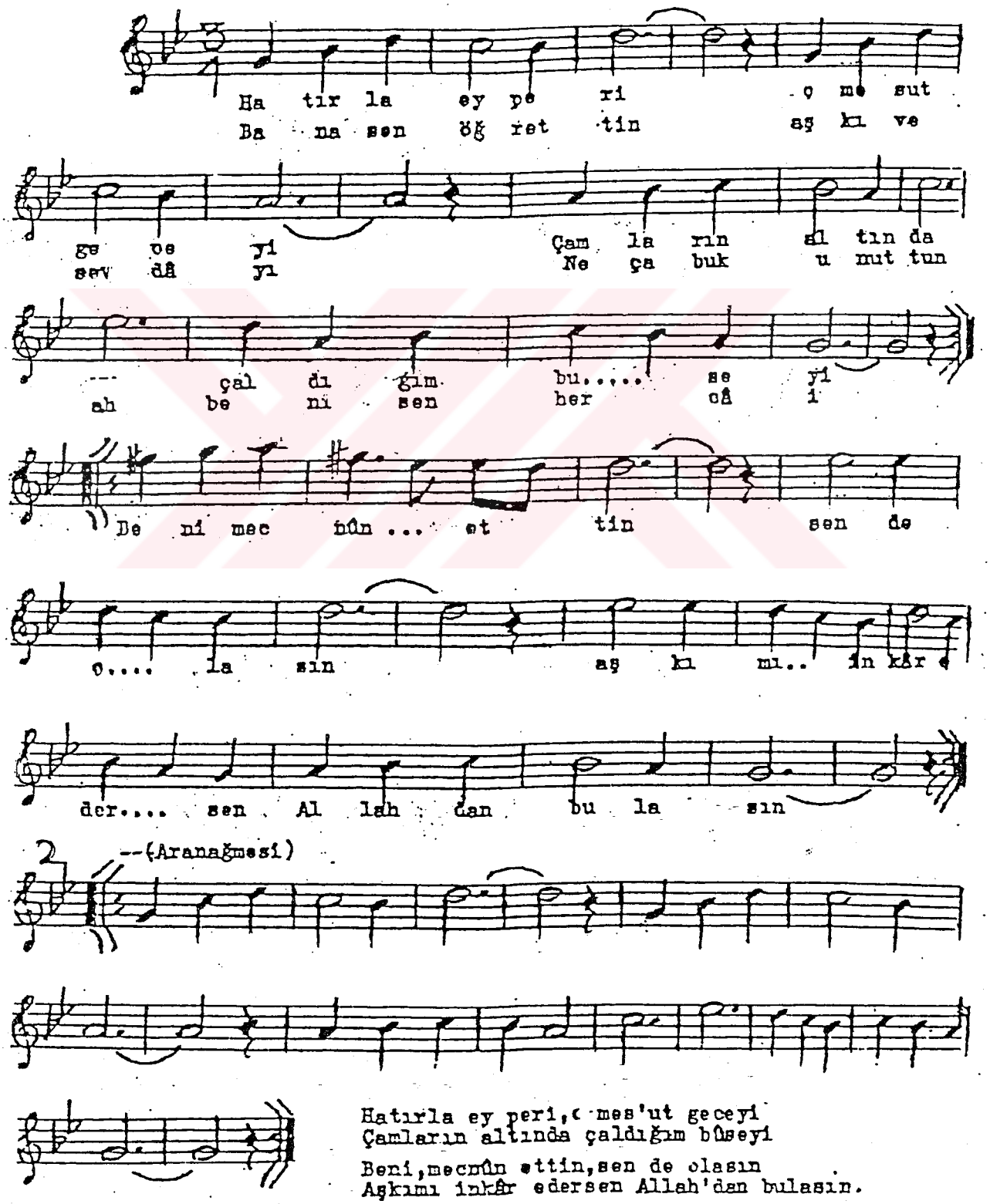

Hatırla ey peri, o mes'ut geceyi
Çamların altında çaldığım bûseyi

Beni, mecnûn ettin, sen de olasın
Aşkımı inkâr edersen Allah'dan bulasın.

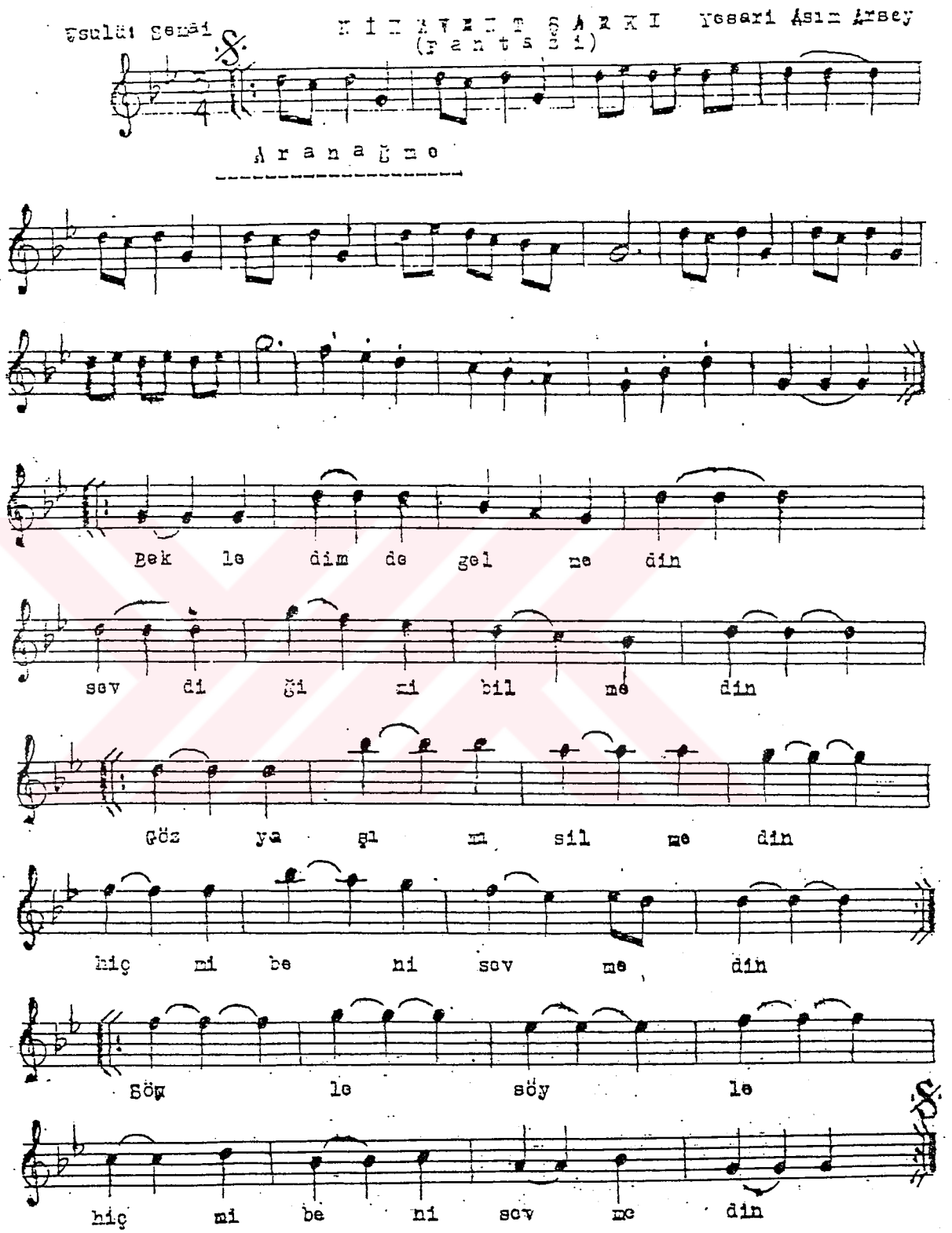

(I)
Beklediğimde gelmedin
Sevdiğimi bilmedin
Göz yaşımı silmedin
Hiçmi beni sevmedin
Söyle söyle hiçmi beni sevmedin.

(2)
Bir öpücük ver bana
Yalvarıyorum sana
Beni kucaklasana
Kollarına alsana
Söyle söyle hiçmi beni sevmedin

Usûlü : DÜYEK NİHÂVEND Beste : SADEDDİN ÖKTENAY
Güfte : TURGUT YARKENT

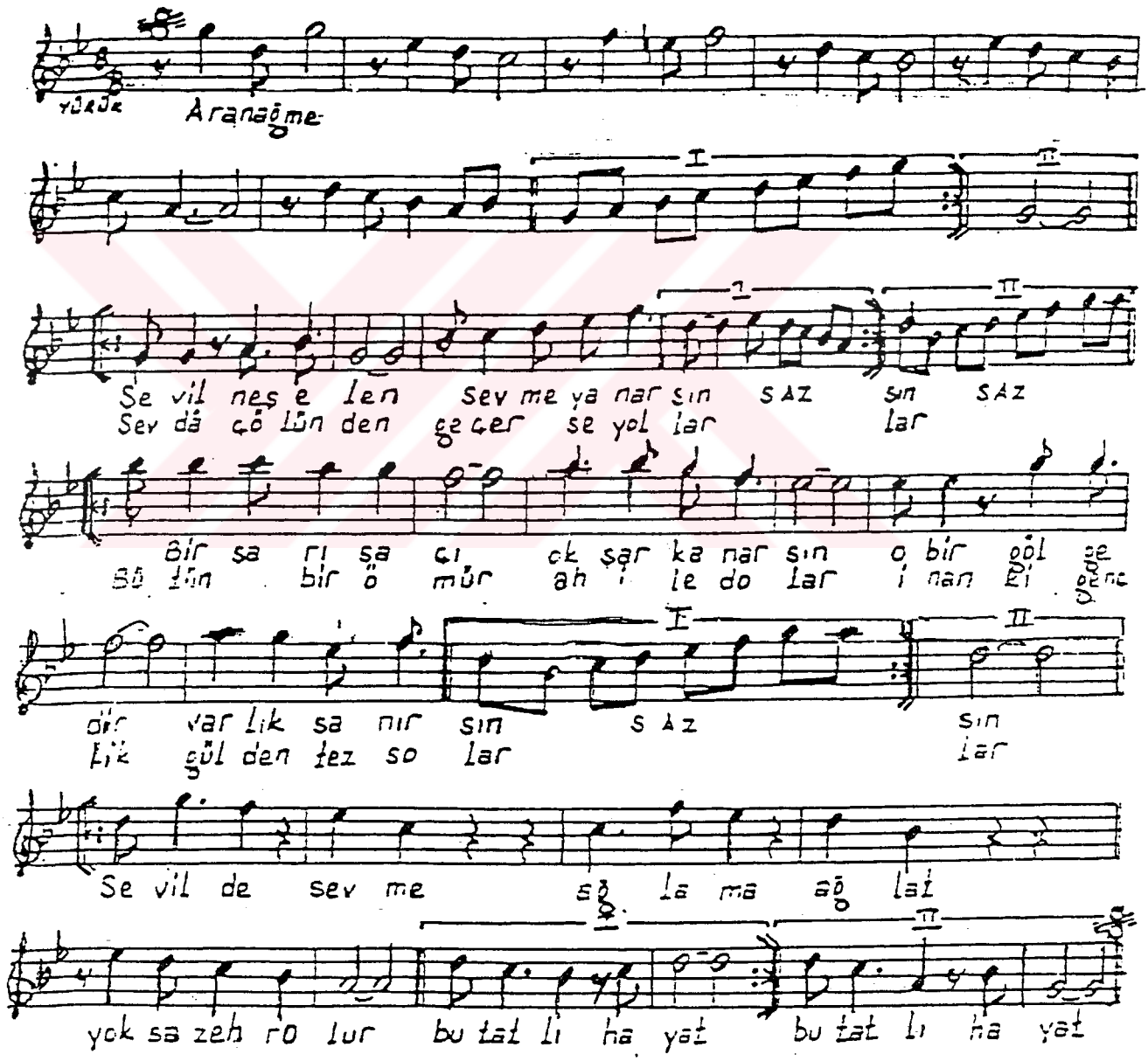

KAYNAKÇA

1. Prof. Dr. Ali UÇAN, "İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi", Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Kurtuluş Matbaası, Ankara-1994,
2. Prof. Dr. Ali UÇAN, "Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar", ", Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Kurtuluş Matbaası, Ankara-1994,
3. Bertrand RUSSELl, "Eğitim ve Toplum Düzeni", Varlık Yayınları, Ekin Basımevi, İstanbul-1969
4. Büyük Larousse Sözlük-Ansiklopedi, Gelişim Yayınları, İstanbul-1996, c. 14
5. Cihan YURTÇU, "Halk Çalgılarımızdan Kaval", İ.T.Ü., . Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Bitirme Ödevi, İstanbul-1991.
6. "Çağdaş Eğitimde Sanat", Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları: 9, Demet Yayıncılık, Kurtiş Matbaası, İstanbul-1994.
7. Fatma VARIŞ, "Eğitim Bilimine Giriş", Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara-1991.
8. Feridun ÇALIŞIR, "Çalgı Bilgisi", Genişletilmiş 2. Baskı.
9. Ferruh YARKIN, "Mesnevi'de Musiki Terimleri", İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Bitirme Ödevi, İstanbul-1987.
10. Güler YÜCEL, "Çocuk Eğitimi", Sander Yayınları, Sümbül Basımevi, İstanbul-1975
11. Halil Bedii YÖNETKEN, "Okulda Müzik Öğretimi ve Öğretim Metodları", Milli Eğitim Basımevi, Ankara-1952
12. Haydar SANAL, "Musiki Tarihi Ders Notları".
13. Prof. Dr. Hikmet Yıldırım CELKAN, "Eğitim Sosyolojisi", Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Fakültesi Matbaası, Erzurum-1991.
14. Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN, "Eğitime Giriş", Sevinç Matbaası, Ankara, 1989
15. "İlkokul Programı", Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1988.
16. "İlköğretim Okulu Programı", Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara-1995.

17.Dr. İnci SAN, "Sanatsal Yaratma, Çocukta Yaratıcılık", Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, Tisa Matbaası, Ankara-1979.

18.Prof. Dr. Kamuran ÇİLENTİ, "Özel Öğretim Yöntemleri", Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi, Eğitim Ön Lisans Programı, Web Ofset, Eskişehir-1988.

19.Mahmut Ragıp GAZİMİHAL, "Türk Nefesli Çalgıları".

20.Mehmet ÖZBEK, "Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3", Üner Yayınları, Tekışık Ofset, Ankara-1987

21.Mithat FENMEN, "Müzikçinin El Kitabı", Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Odak Ofset, Ankara-1991.

22.Nida TÜFEKÇİ, "Türk Halk Müziği Bilgileri Ders Notları".

23.Nimet ERKUNT, "Okul Öncesi Eğitim İle İlgili Uygulamalı Çalışmalar", İstanbul-1986.

24.Yrd. Doç. Salih AKKAŞ, "Okul Öncesi Eğitimde Müzik", Ankara-1988.

25."Sanat Üzerine", Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Yamankurt Matbaası, Ankara-1985.

26.Sayram Muhiddin AKDİL, "Çalgı Bilgisi Notları".

27.Selçuk KANTARCIOĞLU, "Anaokullarında Metod ve Öğrenim", Devlet Kitapları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1978.

28.Selçuk YILDIRIM, Besim AKKUŞ, Çinuçen TANRIKORUR, "Ortaokullar İçin Müzik 1-2-3", Milli Eğitim Basımevi, Ankara-1994

29.Serap ETİKE, "Sanat Eğitimi Yazıları", Yüksel Matbası, Ankara-1995

30.Server TANİLLİ, "Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz", Cem Yayınevi, Engin Matbaası, İstanbul-1994.

31.Sevim-Şinasi AYDIN, "İlköğretim Müzik Dersi Kitabı 4.-8. Sınıflar", Küre Yayıncılık, İstanbul-1996 Ankara-1974.

32.Sezer TANSUĞ, "Sanatın Görsel Dili", Remzi Kitabevi, İstanbul-1993.

33.Singen-Hören-Sehreiben-Walter KOLNEDER, B. Schott's Söhne, Mainz-1964

34.Şevket TÜRKYILMAZ, "Öğretim Metodu ve Uygulama", Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ayyıldız Matbaası, Ankara-1996.

35.Şükran OĞUZKAN, Oral GÜLER, "Orta Dereceli Kız Teknik Öğretim Okulları Okul Öncesi Eğitimi", Devlet Kitapları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1983.

36."Türkiye'de Sanatın Bu Günü ve Yarını", H.Ü., G.S.F. Yayınları, Yamankurt Matbaası, Ankara-1985.

37."Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim", Ç.Y.D.D., Cem Yayınevi, İstanbul-1996

38.Ziya AYDINTAN, Saip EGÜZ, "Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi Ortaokul 1-2-3", Kurtuluş Yayınları, Ankara-1980

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖZ GEÇMİŞ

1970 Yılında İstanbul'da doğdu. Gültepe İlkokulu ve Gültepe Ortaokulu'ndan sonra, Gültepe Endüstri Meslek Lisesi'nde lise öğrenimini tamamladı.

1988 Yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, Temel Bilimler Bölümü'ne girdi. Aynı bölümden 1993 yılında mezun oldu. Aynı yıl İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans bölümünü kazandı. Halen öğrenimine devam ediyor.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ